Ketabton.com

ښاغلی قیام‌الدین خان « خادم »
د «روهی ګاونه» مؤلف

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپښتو ټولنې له خپرونو څخه :

دخپرونو نمبر (۷۱)

روهي ګلونه

مؤلف

قيام الدين « خادم »

دپښتو ټولنې ددائرة المعارف دترجمې دڅانګې مدير

۱۳۲۵

دکابل

عمومي مطبعه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

زېری

بلبلان پسی ناري وهی رحمانه ! دبهار گـلو نه شو یدی که نه دی ؟

«رحمان»

* * *

دسو نډك مو نډك سپلی اخری كيبزي په بلبلو زېری و کړه : بیا بهاردی

«خوشحال»

* * *

د گلونو قدر چا زده ؟

دبـلـبل یا دبو را زده

«خوشحال»

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقریظ:

روهي ګلونه

هرطرف ته نو بهار دی غوړ ېد لی
ستړ ګی وخوره چه به دا ننداره نه کا
(خوشحال)

دا ښکلي ګلونه چه د ښاغلي خادم په زيار راغونډ شوي دي او د پښتو ادب مينانو ته د سوغات په توګه وړاندې کېږي ، هغه ګلونه دي چه پښتنو د پخوا نيو شاعرانو د زړه په وينو روزلي شوي دي .

ښنګه چه تراوسه پورې د پښتو ژبې په ادبياتو کښې داسې يو جامع منتخبات نه و ، او ښاغلي خادم (چه د پښتو يو پياوړی اديب دی) په دې کارګوتې پورې کړې او بريالی شوی دی ، نو پښتو ټولنه داخپله وظيفه ګڼي چه ددې فاضل دا دستايلو وړ خدمت وستايي اوپه دې انتخاب ده ته تبريک ووايي اوهم په دې ګلونوسره دهغو پر د يسانو روح ښاد اوياد کړي چه دوی به د خوازه وطن په بيلتون کښې ويل :

قاصدان له روهه نه راځي مدت شو
سلا م باد را رسوی منت ئې تم دی

او له خدايه غواړي چه داسې ډېر آثار پښتنو ته وړاند ې کړي .

(عبد الرؤف « بېنوا »)
د پښتو ټولنې عمومي مدير

(c) ketabton.com: The Digital Library

تهدیه

زه دا درنګ رنګ تا زه ګلونو دسته هغه چاته په مخکښې ږدم چه تر هر چا اوتر څه دروه په ګلانو مین دی !

دشا هانو ور کړه لعلو جواهر وی   دادب دخاوندانو ؛ دزړه وینی

« خادم »

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

د لوی څښتن حمد او ثنا وایو، او د ده په حضرت استازي چه تر ټولو غوره دی؛ او په آل اولاد ئې، درود لېږو او د دې شکر کوو چه په لږه موده کښې مونږ د خپل ملت (پښتو او پښتو ټولنې) په خدمت کښې «چه زمونږ د مشرانو او خصوصاً د ګران ټولواک اعلیحضرت محمد ظاهر شاه رضامندي هم په دې کښې ده»
خو مره چه کېدی شوه د هغې نه ډېر کامیاب شو، یعنې په کوم وخت کښې د پښتو خدمتګارانو زیات آثار ولیکل؛ چه لږ له دغو څخه چاپ شوی دی؛ او ډېر لا پاتې دي په فرصت کښې به چاپېږي او د ذوق خاوندانو ته به وړاندې کېږي.

یو له دغو آثارو څخه چه د پښتو په ادب کښې ورته ډېره اړتیا لیدی شوه دا کتاب دی چه د «روهي ګلونو» په نامه نن له چاپه راووت. دا کتاب د ډېرو پخوانو هغو شاعرانو د اشعارو انتخاب دی، چه نن یې آثار ډېر لږ کېږي، د اشعار او د دغو شعراؤ دیوانونه ما په ډېر کوښښ پیدا کړیدي. او په ډېر زحمت سره مې ترې دا مجموعه جوړه کړېده؛ چه په خپل ډول او ترتیب کښې د نورو ژبو دیوې، انتخابا ته هم نه ده ورته.

او دا له دې کبله چه د پښتو شعر او ادب ځانته روح او ځانته لارې لري. ما دغه روح او د غه اسلوب په نظر کښې نیولی دی؛ او هغسې مې د کتاب د ترتیب نقشه جوړه کړېده. او بیا مې دا کتاب لیکلی دی د دې کتاب په ترتیب کښې نوې خبره دا ده چه د تهجی تورو یا د ردیف او قافیې په لحاظ ندی ترتیب شوی بلکه په ترتیب کښې موضوع او معنی ته زیات اهمیت ورکړی شوی دی، نو هر څو مره چه دا مجموعه یوه ادبي مجموعه ده؛ او دا د ادب او شعر د نزاکتو او شاهکار یو څخه ډکه ده؛ هغو مره د ژوند او زندګۍ د اسرارو خزانه هم ده!

په دغه شان سره د پخوانو کلاسیکي شعراؤ شعر په شپږو بابونو وېشل شویدی چه په هر باب کښې فصلونه دي؛ او په فصلونو کښې هم ځانته ځانته عنوانونه دي. او د هر عنوان لاندې د مختلفو شاعرانو اشعار لیکلي شویدي. امید دی چه د قدر دانانو په نزد به زما دا خواري ځای ونیسي؛ او په درنه سترګه به ورته وګوري!

کابل - تسند وز سازی - قیام الدین خادم

(۲)

لومړی باب

مینه او محبت

لویه خدایه ، لویه خدایه ! ستا په مینه په هر ځایه
غر ولاړ دی درناوی کښېږي ټوله ژوی په ځاری کښېږي
د لته دی د غر و لمنی زموږ کښږدی دی پکښې پلني
داو ګړی ډېر ګړی خدایه !
لویه خدایه ، لویه خدایه !

دلته لنږ زموږ اور بل دی وږ کور ګی دی، ووږ بورجل دی
مینه ستا کښېږي مونږ مېشته یو د بل چا په مله تله نه یو
هسك او ځمکه نغښته ستا ده د مهر و وده له تا ده
دا یا لنه ستا ده خدایه !
لویه خدایه ، لویه خدایه !

« بیت بابا »

❀ ❀ ❀

پرلویو غرو هم په دښتو کښېږي په لوی سهار په نیموشپو کښېږي
په غاړه ژغ او په شپېلکو کښېږي یاد ویر ژلیو په شپېلو کښېږي
ټول ستا دیاد ناري سوري دی!
دستا د مینې ننداري دی !

جنډی زرغون که په بیدیا دی ډېر ښه خواته په خندا دی
ترنك چه خړدی په ژړا دی دا ټول اغېز د مینې ستا دی
ټوله ښکل دی ستا له لاسه
ای دریا سوالو پا سه پا سه !

که نمر روښانه مخ یې سپین دی یا دسپوږمۍ تندی وړین دی
که غر دی ښکلي پر تمین دی لکه هنداره مخ یې سپین دی
ستا دښکلا د ا پلو شه ده
دا یې یو سپکه ننداره ده

لغات : هسك آسمان . مېشته : ډېره . ځاری : عجز . جنډی : ګل . ترنك : دیورود نوم دی .

دلته لوی غرونه زرغونېږی   دژوند وږمې پکښې چلېږی
بوراو ې شا وخوا کړ ېږی   سترګی لیدو ته یې هېښېږی
لویه خاو نده دا ټوله ته یې
تل دنړی په ښکلیدو یې

خاونده! ښکلی ستا جمال دی   ښکاره یې لوریه‌لور کمال دی
که‌ورځ که‌شپه که‌پېړی کال دی   ستا دقدرت کمکی مثال دی
ستا د لور ونو یوه ر ڼا ده
دلته چه جو ړه تما شا ده

زړه‌مې‌داستا دمینې کوردی   سوی دعشق په‌سوځندا وردی
رب یې وتاته په هر لوردی   بیله‌دې‌هیڅ‌دی‌ورك‌یې ښوردی
ستا دجمال په لید و ښاد دی
که نه‌وی‌دغه نور بر باد دی

په‌غرو کښې‌ستادعشق‌شپېلکی‌دی   ددې نړ ی په عشق سمی دی
که‌غټ که وړ که‌ښځه‌نری‌دی   ستا د جمال محری هر شی دی
چه‌پردنیامې‌سترګی‌پرې شوې
ستا دجمال په ننداري شوې

نه هسك‌نه مځکه وه‌تورتم‌ؤ   تیا ر ه خپره وه ټول عدم ؤ
نه دا ابلیس نه ئی آدم ؤ   ستا د جمال سو چه پر تم ؤ
چه‌شوښکاره ښکلی دنیاشوه
دښځ پر لوری یې ر ڼا شوه

زه‌چه‌خر ګند پردې‌دنیاشوم   د ښکلی مخ په تما شا شو م
ستا پرجمال باندی شیداشوم   له خپلی ستمی را جلا شو م
په ژړا ژړام چه بیلتون دی
یمه پردیسی بل مې تون دی

وګرېو ، ولې «متی» ژاړی   سورې یې اوری‌غاړې غاړی
خه‌غواړی،خه‌وایی، خه‌باړی   خپل‌تون‌او کورو کلی غواړی
چونه‌ی چه بیل‌شی‌نیمه خواشی
تل یې دبڼ‌په لور ژړا شی

« شیخ متی : کلات بابا »

❁ ❁ ❁

لغات ـ هېښ : حیران ،تون : ځای ، چونه‌ی : بلبل ، بڼ: باغ

الهی ! د محبت سو زو گداز را
تن پرور بلبل دې عیش کاندی پر گلو
که مې نزموبی په ویاړ دوزو ستر گو
چه نظر له ناتوانی و چا ته نه کا
چه مې نوی سر کوزی چاته بې ښکلیو
اضطراب د حرص مې کړې له زړه گی ارې
که مې نه فاشوې سرزید و عمرته
خو به گورم د قیامت و ورځو شپو ته

چه خپل بر گک په آب د چرخ نکړم سر سبز
چه مدام وی په چشمه د آفتاب ولی
چه کباب یې په گرمی ، زما ځیگر شی

چه بلبل یې و دیدن ته انتظار کا
که مې نه محتاجوې د صبا باد ته
سرخرو یې زما نصیب لکه لاله کړه

په اوبو کښې یې د کاملی گوټ پیدا کړ
په سجود یې مځکې سردی لگولی

الله مې رب د ی زه یې مربوب یم
غرق په اوبو کښې کله اوبه وینی

د د ه په حکم با لا پستی شی
نه تل بهار وی نه تل خزان وی

چه زما په چمن راشی گستاخی کا
چه آزاد ه د منکر تر سره پر بوځی
چه کشور د افغانا نو معطر شی
الهی ! د خپل حبیب له بر کته

په دااور کښې دستی(۱) سمند رساز را
پروانه لره په اور ز ما گداز را
می د عیش په میخانه کښې د مجاز را
د هغو بیمارو ستر گو نازو نیاز را
له دولت د عشقه هسی کبر و ناز را
قناعت قوی لنگر دد ې جهاز را
خپل زانو لکه نرگس محرم راز را
دا انجام په دم قدم کښې د آغاز را
«عبدالمجید مهمند»

د همت علو پشان د کهکشان را
د سحر پشان درست عمرسپین دامان را
دلاله غوندی په جام مئی جوشان را
کاظم خان «شیدا»

تن و ماوته گلشن د هغه باغ را
بوی د یار د تورو زلفو په دماغ را
پرسینه له محبته هسی داغ را
«شمس الدین کاکړ»

ده ور کړی پکښې اورلره مکان دی
هم یې زوړ ند په ر کوع سره آسمان دی
«عبدالرحمن مهمند»

بنده دده یم که خوب نا خوب یم
نعمت یې نه وینم په نعمت ډوب یم
«عبدالقادر ختك»

مستی خمار شی خمار مستی شی
هستی نیستی لری ، نیستی هستی شی
«خوشحال ختك»

د شبنم په څېر یې عمر بوزمان کړې !
د فلك په څېر مې توره د زبان کړی !
د هر بیت مصرع مې زلفې د خوبانکړی !
دا : ساده انشار نگینه د رحمان کړې !
«عبدالرحمن مهمند»

---

(۱) په اکثرو نسخو کښې د (ستی) پځای (سهی) لیکلی شویدی ؛ خو موږ نتر یې په معنی نیوهیږو «خادم»

روغی گلونه(۵۲۵) ب سردار محمد : ح سراج الدین : ر محمد امین : ن محمد نعیم : ه اجرائیه پښتو ټولنه لیل ۱۸ : -۸-۲۰-ع

الهی د مینی درد را   کړم دل آهو نه سردرا
خلاص کړه ما له بې دردی،   له دې هسې د لسر دی،
زړه په شان د غنچې را کړه   آتشی ز ما مینا کړه

«کاظم خان شیدا»

پر هر چا چه حق یاد نشي ناتمام دی   پر کاغذ اول دده پښا م قلم ږده

«دوات لوانی»

ب : داستاځی په مینه

که رنیا ده پیروی د محمد ده   گڼه نشته په جهان بله رنیا

«عبدالرحمن مهمند»

ړندې ستر گې چه دزړه مې برې بیناشوې   یم پید ین د محمد آخر زمان خوبن

«عبدالعظیم رانیزی»

توره تاریکی توله لدې جهانه لاړه   نوردپاك رسول چه په جهان کښې شه پیدا

«میانعیم متی زی»

ما مختار یکښې مذهب د حنیفه کړ   چه مختارؤخود په ستورو کښې مهتاب

«پیر محمد کاکړ»

راغلم ووجود ته د حبیب له بر کته   شوم لکه ذره هسې په نمر سره اظهار

«پیر محمد کاکړ»

توره تاریکی توله له دې جها ه لاړه   نوردپاك رسول چه په جهان کښې شو پیدا

«میانعیم متی زی»

په زر گونو انبیا تردنیا تېر شو   محمد غوندې بل نه ؤ پیغمبر هیڅ

«دولت»

ج : عشق ... ؟

هسې یې گرځم دا زیږ رخسار له خلقو   لکه زرچه خوك له خلقو یې پنهم ږدی
راحت نه دی بې زحمته چا موندلی   کوم طبیب دی چه په روغ صورت ملهم ږدی
زه هر گوره خپل صنم پورې شرمیږم   برهمن چه سر په پښو دخپل صنم ږدی
وآسمان ته لاس د عقل نه رسیږی   داخو عشق دی چه په عرش کرسی قدم ږدی

«عبدالرحمان مهمند»

که د سربندل دشوار په ما و تا دی
اندېښنه سری بیدار کاندې له خوبه

دا په عشق کښې سهل کاردې دشوار نه دی
کم اندیښه که بیدار دی بیدار نه دی
«عبدالرحمان مهمند»

که په کاردې دسروشونډو شیرینۍ وی
درحمان په عاشقۍ کښې سترګې وښوې

د خپل ځان په وینو سو رلکه انار شه
څوک چه وایی عاشق بوند دی هغه خوار شه
«عبدالرحمان مهمند»

عشق د نفس له خاصیته منزه دی

کاردستر ګو به څوك څرنګه پدهانکا
«عبدالرحمان مهمند»

څه حکمت دیار په مینه کښې رب کیښود
دا باران نه دی چه اوری له آسمانه

چه عاشق لره همدرد او همدوا شوه
د مرغانو په رحمان باندی ژړا شوه
«عبدالرحمان مهمند»

چه په زړه باندی زرداغونه جوړ شی

چه دیار له داغه آه کاندې ګرم دی
«خوشحال ختك»

زه تر عشق جار ښم : تر هغو چه عاشقان دی
رایشی له کومه ځای په څوو کا په زړه کښې
هی دخدای دپاره تفحص رایسی مکړه

واړه عشق یکار دی حقیقت دی که مجاز دی
هیڅ پری نه پوهیږم عشق یو څه سوز و ګداز دی
پلار ته وایه نشی عشق یو هسی مخفی راز دی
« خوشحال ختك »

عاشقان دعشق له کاره انکار نه کا

فاسقان به په خپل زړه کښې اری غلا
« خوشحال ختك »

څینی هوس کامینه په باغ لری
داد واړه ګرو هه بوالهوسان دی

څوك می پسر سته حب دا باغ لری
عاشقان مینه د زړه په داغ لری
« عبدالقادر ختك »

لیونی غوندی دعشق په کارو بار کښې

د خپل ځان په سودو زیان نه یم هرګز
« عبدالحمید مهمند »

که هرڅو می تندتېزه توسن دعقل

عاقبت شو په دنبال د مینی پیاتی
« میا نعیم متی زی »

دعشق یوسبق کافی دی

نور ددرست جهان دفتر هیڅ
« صدرخان ختك »

عاشق ګرم او شوقی وی
چه دعشق په لاره درومی

زاهد سوړ بی حمیته
خالی نه دی له تهمته

« دولت لوانی »

خام خاطر مي مشوش و په هجران کښې ∗ چه تمام دعشق په اور وسو متین شو

«دولت لوانی»

معرفت ځنې پیدا شو ∗ عشق د عقل پلارو مور دی

«مرزا خان انصاری»

دغه عقل چه په عشق با ندي شیدا شو ∗ دعرب په مینه گوره چه عجم مری

«مرزا خان انصاری»

وقبلی د عشق مخ د کل عالم دی ∗ ودریاب ته ځی که سیل له هر جا پاځی

«مرزا حنان»

په هرداغ می دخپل زړه هسی باوردی ∗ چه په مرگ به راته شمع شي په گور کښې

«عبدالحمید مهمند»

که شهید نکړی خپل ځان دعشق په توره ∗ نوش به کله جام دحوض کوثر نکړی

«عبدالعظیم را نیزی»

دسیماب په شان په لاس کښې نیوی نه شم ∗ عشق را هسی گرم هم نرم هم لطیف

آئینی غوندی هر و لی هر تا و لی ∗ شی مهمان ځما په گور کښې بی تکلیف

«شمس الدین کاکړ»

هر یو زړه چه شی پیدا غه پکار نه دی ∗ چه بی مهره شی برات هغه با طل دی

«مرزا حنان»

ته دعشق په لذتو نو خبر نه شوې ∗ په سراب دځان مشغول کړ، له دریابه

هغه چاری چه دعشق په جذبه کیږی ∗ کله کیږی په لښکرو په افواج

«خواجه محمد بنگښ»

جریده د عشق په لار ځم همراه نه لرم بې عشقه

بی رفیقه، بی پناه ځم، پناه نه لرم بی عشقه

هرساعت چه بیلتون یاد کړم په خپردادو فریاد کړم

څکړم چاو ته فریاد کړم، نیکخواه نه لرم بی عشقه

مدام غوښې د زړه خورمه، دزړه وینی به تل څښمه

څکړم څکړم چرته ځمه، همراه نه لرم بی عشقه

معتقد پدا خپل رزق یم، مبرا په زړه له فسق یم

واړه سرتر پا په عشق یم، یو گناه نه لرم بی عشقه

دافقیر دولت نفسی یم، و گناه ته هوسی هم

خدای مي بیامرزه عاصی یم، گناه نه لرم بې عشقه

«دولت لوانی»

عشق دی دا که یو فساد دی نه پوهېږم ∗ په جهان کښې چه داشورو شر پیداشه

بیا به روغ دعاشقی له رنځه نشی ∗ په هر تن کښې چه د غه اثر پیدا شه

«عبدالرحمان مهمند»

باد شاهانو که قصرونه کړه آباد ماد عشق عمارتونه کړه آ باد (۱)
نوم د کوم یوه بادشاه هسی یادېږی لکه نوم دی دمجنون او د فرهاد
عشق عاشق لره یوهسی پیر استاددی چه به نه دی بل دا هسی پیر استا د
دغه واړه کرامت د عاشقی د ی چه څوك غوث کاندی، څوك قطب څوك اوتاد
« عبدالرحمان مهمند »

درحمان شراب له عشقه نه انګور (۲) نه له عنبه
« عبدالرحمان مهمند »

عاشقی ده خدای له اوره پیدا کړی چه به اور کښې یې وطن وی څه به خوب کا
« عبدالرحمان مهمند »

مدام ناست یم وچ کو کلستر کی په نم کښې عشق راوښود بحروبر په خپل حرم کښې
« عبدالرحمان مهمند »

دایو څرنګه ژوندون دی نه پوهیږم خواب وخیال دی که افسون دی نه پوهیږم
دیننګ او دبلبل ترمینځ حیران یم مخ دې اوردی که ګلګون دی نه پوهیږم
عشق په هسی رنګ مقام باندی قائم کړم چه وصال دی که بیلتون دی نه پوهیږم
درحمان څهره یې زیړه زعفرانی کړه خدای زده عشق دی که طاعون دی نه پوهیږم
« عبدالرحمان مهمند »

خودغر ګندوی لکه صبح به جهان کښې هر ګیروان چه په یاری کښې دریده شی
بی مطلوبه بی هیڅ فهم په چا نه وی هر طالب چه په طلب کښې فهمیده شی
یا به قند یا به نبات او یا به شهد وی هر کلام چه له رحما نه شنیده شی
« عبدالرحمان مهمند »

سر اومال مې شو تالا په تور د عشق لامې ندی لاړ له سره شور د عشق
« عبدالقادر خټك »

چه د عقل په تدبیر مې عاشقی کړه پوهېدلی په تدبیر وم د د بیر کج
هیڅ مدد له عقله مه غواړه په عشق کښې د دغه طبیب دارو لری تا ثیر کج
راهبران دعقل واړه رهزنا ن د ی لېږ د عشق له لاری مه بیا په بهر کج
« عبدالحمید مهمند »

په هر ځای کښې ناست ولاړ زانګم له غمه مینی مخ راته د ځمکی ګهواره کړ
« عبدالحمید مهمند »

ته چه ما له عشقه اړ وی لا صحه ا دا عبث دی پول د سحر په دریا زدی
« شمس الدین کاکړ »

عشق دعقل په تدبیر چلاوه نشی پردې ناوې نه جوړېږی پسول د چا
« عبدالحمید مهمند »

---

(۱) په بعضو نسخو کښې (بنیاد) راغلی دی (۲) دانګور په ځای که (خورما) وای، ښه به وای «خادم»

داجهان دی خدای له عشقه پیدا کړی
د جمله ؤ مخلوقا تو پلا ر دی دا

تـر عشق غوره بل څه کار په دنیا نشته
تر همه کارو نو غوره کار دی دا

« عبدالرحمان مهمند »

بل به هسی سر گردان په جهان نه وی
یا عاشق دی یا آسمان دی یا آسیا

ته چه ز غوري سرومال په عاشقی کښې
عاشقی دا هسی کـله ده و یر یا

چه یی کسب عاشقی ده د دلبرو
نظر نه کاندی په کسب د کیمیا

« عبدالرحمان مهمند »

بېدردان دعشق لـه درده خبر نه شول
براهیم ځـکه منت بار دا هل درد یم

« ابراهیم »

هیڅ می نزده محبت که او ر دی دا
یه اور سوزم یه رضا که زور دی دا

چه یه تـله د سرو مال راڅخه نـه ځی
وا قعی د تورو ستر گو تور دی دا

چه یی زه لـه بله غمه یه امان کړم
دعشق غم دی کـه زما غمخور دی دا

چه می ولیدو «حمید» دعشق په کار کښې
لیونی د مجنون کشر و رور دی دا

« عبدالحمید مهمند »

یاد شکـلیو دیا ولیو شرنـګها ر دی
یا د عشق د لیو نیو د ز نځیر

« عبدالحمید مهمند »

بی رهبره یون دعشق یه لاره ګران دی
دلیه بویه چه پیدا کاندی رهبر څوك

« عبدالرحمان مهمند »

څپله مینه یی رهبر پیر کامل دی
عاشقان ځـکه طلب دبل پیر نه کا

« مطیع الله پیرخیل »

آرام زړه پهعشق کښې نشته سرله سره
خوب محال په هغه ځـکه چه توده شی

« عبدالله پوپلزی »

چه اثر د مینې نه وی باندې شوی
هغه زړونه ګویا کا نی د بیدیا دی

« ملا جمعه »

غزلیات

که خوک یار په جهان غواړی یار دی دا
یار دی دا که دجهان سنګار دی دا
خیال دز افوبی زما له زړه چا پیر شو
که تر ګنجه چا پیر شوی مار دی دا
دا جهان دی خدا ی له عشقه پیدا کړی
د جملو ؤ مخلو قا تو پلا ر دی دا
تر عشق غو ره بل څه کار په دنیا نشته
تر همه کا رونو غو ره کار دی دا
بل بلبل به د ګل نوم ا خستی نه ؤ
که خبروی چه ګل نه دی خار دی دا
بیا را تله و دی جهان ته بل وار نشته
بل وار نشته بل وار نشته وار دی دا
د حباب عمر دي وګو ری چه څه دی
که خوك شمار کاندی دعمرشماردی دا
د مجنون صورت په زړه کړه رحمان ګوره
ستا به عشق کښي همی خوار زاردی دا
« عبد الرحمن مهمند »

چه یی و لید و ستا حسن بې حسا ب
له دي قصد ه تاو پیدا شو د آفتاب
به آرزو یي دنرګس ستر ګی ځلور شو ي
غنچه سره دزړه به و ینو شوه غرقاب
ستابه غم می دواړه ستر ګي سري ناغی شوي
که خیمی د ی سیاه پوشي سره طناب
که دي زلفي به مخ پیچ وتاب شوي شایی
وبښته څه طا قت لر ی د اور له تاب
در حمان بخت به هلته له خوبه ویښ شی
که ستر ګي ورته پورته کړي له خواب
« عبدالرحمن مهمند »

که ساقی تلخه با ده در یا ی شور کا
د فلك به جام به مست کله مخور کا
آرا سته وی تل محفل د خند ه ر و یو
زمانه به د ګل جام څر نګه نسکور کا
چه به لاس کښي یی تل چوب لکه شانه وی
بی افسونه به نیو ل د تور منګور کا
د لتنګی کړم لکه ګل به خندا ور که
که می بل دصبا باد به خونه او ر کا
چه به سربی سبز آسمان زری دستار زدی
اعا قبت یی لکه شمع بیا سر تور کا
لکه ګل کړی ګران بار تر دا منځی
باد دي څه لکه غبار به کتف سور کا
« کاظم خان شیدا»

که بشکا ره زما خا طر د لاله داغ کا
به ژړابه ستر ګي سري د ګلو باغ کا
د حباب غونډ ي مي دك به آه سرد کړ
څوك زما به ګور به بل څر نګ چراغ کا
افرو خته یو وی محفل به شان دشمع
چه سوخته دبل به کار کښي خپل دماغ کا
دګر دش نو بت یی هیڅ به ما دا نشی
که سا قی د ز مانې ، فلك ا یاغ کا
زنګ که هر کله «شیدا» دتیغ جوهر خوری
دمګس به بال به څرنګ استفراغ کا
« کاظم خان شیدا»

چه می ولید ه ا برو په مخ دیار کږ
له تعظیمه ور ته زه شوم په تلوار کږ
کنږي ورو ځی کوږ با نه کنږي یی ز لفی
منا سب دی له کنږو سره رفتار کږ
مار به دا سبب مدام کږ فتا ری کا
چه یی ولید ه دا ستا د زلفو مار کږ

هسې ژړا خلې اتر له همنشینه — په سبب د کنځې ینې شي سم بازار کږ
چه مما ري اول خښته کنږه کښېښږ دی — بیا ترسره پوری ځی هغه دیوار کږ
ژړبه وا چوی بار دار چار پای په خا کښ — که یی یو ځله څوك وخکوی مهار کږ
هیڅ جواب د پیغام نه را ځی دیار ره — پسی زما شوه تورلیمه په انتظار کږ

« شمس الدین کاکړ »

خوږ ژوندون راپوري هسی کړ هجران تریخ — لکه حال وی پربند یانود زندان تریخ
نو خطان چه د عاشق له ژړا بد وه دی — پرسبزه باندې نا وخته وی باران تریخ
په وصلت کښ له رقیبه نه خلا صیږم — پرموسم د گل اوقات شی دباغبان تریخ
می حرام دی په مجلس کښ چه یار نه دی — بی له گله وبلبل ته شی بوستان تریخ
چه می نوم ستا د هجران په ژبه وا خیست — لا تر او سه مي په هغه دی دهان تریخ
که فرهاد ته شیرین غم د شیرینی دی — داستا غم کړ شیرین عمر پرحنان تریخ

« مرزا حنان »

چه مي یار ولید په سیمه د اغیار گه — له غیرته می لیمه شوه په خو نبار گه
د غه حق د بلبلا نو په جا نب دی — خدای دنه کا مبتگیر کې په لاله زار گه
په امید د زلفو و نښتم په دام کښ — رو هیلی وم ساده دل په هندو بار گه
د دیدن په گدائی کښې مي ننگې نه شي — در و یز گریم د بتا نو په با زار گه
د وفا د گلو بیا نی پکښې نشته — کاشکی نه وی زه ددهر په گلذار گه
زه رحمان ئي د فردوس له غمه خلاص کړم — چه په کلی په کوڅه شوم د خپل یار گه

« عبدالرحمن مهمند »

دا تور خط را غی په مخ د گل عذار — که غا لب شوه په کشمیر باندی کفار
سپین رخسار یی په تور خط کښې هسی پټ شو — لکه پټه چه معنی وی په اشعار
زما نه به بی سپین مخ دا هسی تور کا — چه غرض اری د بل په کا رو بار
هر کار سازن په خپل کار کښې درمانده دی — او به کله ودای شی گرخ دخپل رخسار

« شمس الدین کاکړ »

او ښو د فراق دستر گو خواب را خخه یووړ — کور زما دصبر دې سیلاب را خخه یووړ
رنگ په رنگ ژړا کړم لکه نی دیار لغمه — زړه مي په یوه نفس احباب را خخه یووړ
نه مي را برسېره کړ گوهر دعشق له بحره — زیات یی لاآرام لکه حباب را خخه یووړ
تل چه یی هوس کاندی سره لاس وخونریزی ته — سري دهغو ستر گو قصاب را خخه یووړ
یو طرف ساقی شو بل طرف شو جام دمیو — عقل یی له میانه په شراب را خخه یووړ
وا چولم یار د جدائی په سره دیگ کښې — روح یی زما دځان لکه گلاب را خخه یووړ
هیڅ یی نظرونه کړ زما و خا کساری ته — زړه مي سیا چشمو په شتاب را خخه یووړ
سینه خوله دیار چه په خواست زه شمس الدین غواړم — خواست دهري ورځي دمخ آب را خخه یووړ

« شمس الدین کاکړ »

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما زړه گوره چا یووړ   په دوه زلفو لیلی یووړ
ځکه د ی شوبې ارامه   چه د زلفو بلا یووړ
چه په خپل قوت غره وم   زړه قوت په تالا یووړ
دا کتاب زما دستر گو   سیلا بو د ژړا یووړ
خه بازار چه مې د زړه ؤ   نن ستاحسن په غلا یووړ
حسن باج ؤ چا ورنکړ   ده جهان په یغما یووړ
ما ویل چه مینه نه کړم   زړه بېپروا که شهپا یووړ
قراری دزړه مې نشته   بېقرار ز لفو ستا یووړ
داتمام عالم ښادی کا   احمد غم دا شنا یووړ   «احمدشاه ابدالی»

ستا د زلفو خیال چه زه افګار ساتم همیش   هسې په سینه کښې ګویا مار ساتم همیش
زلفې دې سنبل مخ د ګلاب سترګې نرګس دی   زه باندې باغبان یم داګلزار ساتم همیش
داله تلو سې نه چه پرقلب مې ېږزو نه شي   ځکه په ځیګر کښې ستا ازار ساتم همیش
خلق زهیر ښزی چه مجلس لره ور دروم   پس له دې به زه نور ځان کنار ساتم همیش
عکس درخسارچه دې زما په زړه کښې ګرزی   زه په خیل ځیګر کښې سورا نګار ساتم همیش
زړه مې ستا له غمه همېشه آه و فغان کا   زه په خپل وجود کښې دابیمار ساتم همیش
سترګې مې څلور شی ستا پرخواچه وعده وکړې   زه حنان له غیرو داستالار ساتم همیش
« مرزا حنان »

خط به مخ د صنم داغی که سپوږمۍ شوه په هاله کښې   دا یې غاښ په خوله کښې زیب کا که ژاله شوه په لاله کښې
هسې رنګ سحروجادو کا په نظر د شهلا ستر ګو   نه یې سیال په هند کښې شته دی نه ئانی په بنګاله کښې
لکه وښلې مرغۍ په سست دام د ملو لومو   هسې زه پرښانو زلفو کښې پستم په کشاله کښې
دازما له غمه شین زړه په کښې خیال د یار دلبو   هسې رنګ زیب وزینت کا لکه مې په شنه پیاله کښې
ماویل عین ګټ ګل دی دغنچې په لمن اغښتې   که مې کوت یو ګل اندام وېروت په سبزه دوشاله کښې
شکلې مخ کا ولې ناسته ، په مجلس د رقیبانو   په جوار دسپو کښې نه وی هیڅ ارام په غزاله ؟
سرتر پایه تیغ دهجر لکه نی سوری سوری کړم   ځکه یم مدام داهسې په فریادو په ناله کښې
که یار غوادې هومره ژاده خو درځی عبدالحمیده!   دایه دا چه درموندہ شی په دریاب ئه په ناله کښې
« عبدالحمید مهمند »

زه داهسې دیوا نه او مجنون چا کړم   له رواج او له رسومه بیرون چا کړم
نه پوهېږم چه داهسې چارې څوك کا   لېونی د خپل نګاه په افسون چا کړم
کومې سترګې کوم بانړه کومه غمزه ده   دوب شهید غوندې په خاکې اوپه خون چا کړم
نوان توفیق چه دفتنو را څخه نه ؤ   په فتنې د تورو سترګو مفتون جا کړم
رحمان هیڅ له خپله ځانه خبر نه یم   چه دا هسې رنګې زبون او محزون چا کړم
« عبدالرحمان مهمند »

زه دیار په دردوغم کښې شاد مان یم   لکه ګل دیر پښانی په وخت خندان یم
نه زما و بېکسی ته نظر مکړه   خدای ساتلی لکه ګنج په بیا بان یم
لکه ونه د ځنګل په میوه پوره   په ویرا نه ویرا نی، کښې ابادان یم
یوه بېتبه مې دصورت بی عشقه نه دی   څو کیدار په هر نفس دخپل کار وان یم

دو صال مارغه داو ښو دا نه را کړه
لکه لعل ودر په غاړه د خوبان یم
د کاملي عقيدې له برکته
دروهی په غاړه ناست شاه جهان یم
روښنائی مې په طلب کښې شوه حاصله
شپه اوورځ لکه آفتاب په لار روان یم
چه صفت د تو رو زلفو د اشنا کړم
بلی، سر په لو یه لار د هندوستان یم
بی مینه مې هيڅ حال د صورت نشته
لکه بې مال ومتاعه تش د کان یم
دهوس بلبل ويسا را با ندې نه کا
دافلاس په کبل بو تـی د خزان یم
دلبرانو ته خاك تر تلی لا ندې
د دې نور جهان په سر لکه اسمان یم
چه ديار په ديدن سرو مال ښندمه
خلقو واوری زه هغه عبدالرحمان یم

«عبدالرحمان مهمند»

زه ديار په درو غم کښې غرقاب خوښ يم
په داور کښې بيطاقته بېتاب خوښ يم
تر دا بوچی گفتگوی چه زه يې اورم
په نغمه په تر انه د رباب خوښ يم
چه ديار دخط وخال نښی پکښې وی
زوړند سر په مطالعه د کتاب خوښ يم
د ريا تر نا قبو له عبا د تـه
دساقی په ميو مست او خراب خوښ يم
چه نه علم نه تسبيح نه تلاوت وی
له دې هسې بيداری نه په خواب خوښ يم
دطوبى دونی سوری مې خوښ نه دی
ستا دمخ په لمبو سوی کباب خوښ يم
خاموشی که هر څو لويه مرتبه ده
زه ديار سره په سوال وخوب خوښ يم
ديار دپرې غمخوری يم عاجز کړی
رحمان ځکه په خوردن دشراب خوښ يم

«عبدالرحمان مهمند»

څوك چه بد راسره كا ورسره ښه يم
هم په دا ښو دبد انو تـو ز لپمه يم
له هغو مې څه اندوه چه په خوی اوردی
په خپل خوی کښې سوړ اونرم تراوبه يم
چه وماته وزما عيب پښکښی را وړی
ددی هسی يار له خدا يه په غو ښته يم
نور زما دی، نار زما دنورو څه دی
ديتنگوغوندې مخ خير دځان په سوه يم
په ايرو يې مخ سپيره شی چه نفاق کا
آينې غوندې مخ سپينه تور په زړه يم
چېرې نه وی چه به بل مخ وته گوری
په هجران کښې خوښ دستر گو په واته يم
له نور چا کله گله عبد القادر کړم
زه خوار کړی خپلو ستر گو يم خپل زړه يم

«عبدالقادر ختك»

مخ دې لکه نمر دې ورته ځير کتلی نه شم
ځکه يې دمدحې ترعهده وتلی نه شم
زړه يې راغلبيل کړ دهجران په ناو کيو
راز پکښې ديار د محبت ساتلی نه شم
اوس مې په معنو کښې ښه مين دستر گو کسی
کسی به د خلقو په ويل اپستلی نه شم

زه یې د زنخ په څاه کښې بند لکه یوسف کړم
بند یې د حواس په پنجره زه عبدالقادر کړم

د خپل یار له مینې هسې دیوانه یم
که بی آهه بی ناله بې زغه سوزم
دخال خیال یې ما ضعیف لره کافي دی
چه یې خیال ساتم د سرو لبو په زړه کښې

په جنت نه یم خوښ هر گز په درد یار مې قسم
زړه مې له نا وعده د وصل هر گز و نه لیده
پروایه گل ویه خار نه کړم د جنون له فیضه
کهمې سرو لاړ شی ستا په مینه لاخوشحاله یم زه
توربخت مې ونه لیده هیڅ ستا د کا کل شب قدر
ستا د گلگون رخساراه شرقه زه حنان دا وښو

زه چه مین دیار پر مخ یم نوبهار څه کوم
چه وعده و کړې دعفتی ترمیان کړې تېر گلونه
رضا د ځان مې په رضا دخپل اشنا ور کړې
چه مې زړه وړی په منگوله هغه یار دی زما
که د وصال په هوا را شی یکتنها دلبره

سپین رخسار دې وای سپین صبا شو قم
د صبا او د بیگا تر منځ حیران یم
سیر یندې څوندې قی کړی کوامې ناست یم
گنجینه شوم ستا د مینې له دو لته
چه میرا در سره نه وی قلندر ره !
قلندر په کومه یوزه لاړ شی صوات له
د میرا صاحب له جوره قلندر ره !

مغنی گوتې په ځیر ز دی په بم هم
ستا دعشق دغشی هسې ځای پرهار دی
ستا د زلفو مار چیچلی نه ر غیږی
تاچه مخ ورته ښکاره کړو لیونی شو
هغه راز د محبت چه پټ له تا دی
دخوبئ پیاله په لاس کښې نن زما ده

بی یې د زلفنو در سی ختای نسه شم
زړه مې پر واز غواړی ولې الو تلی نه شم
«عبدالقادر ختك»

چه خبر نه په کعبه په بتخانه یم
پر څراغ دمخ یې څه پروا نه یم
دمېږی په دود قانع په لبز دانه یم
دا په دا مدام د لعلو خزانه یم
« مرزا حنان »

خوښ په لذت یم دخواری په اعتبار مې قسم
په نا امیدگی د توري شپې دا انتظار مې قسم
په سینه صافه آ ئینه د نو بهار مې قسم
په تېره تیغ داستاد جور جوهردار مې قسم
په تورو مېنکو ستا دزلفو په هر تار مې قسم
گلان کړم هره گړی په لاله زار مې قسم
« مرزا حنان »

تماشه بې دیارله مخه د گلزار څه کوم
بې له وصاله نش دخوالې خالی اقرار څه کوم
دا کهمې قول دیار په لاس دی خپل اختیار څه کوم
نور حسن داره بی لهده دقندهار څه کوم
نور منتونه زه جمعه به د ربار څه کوم
« جمعه بارگزی »

تور کا کل دې وای تور شپه د تم
نه پوهېږم چه عمل و کړم په کم
دهجران لاس مې و کاږی زړ روبم
اژ دهار را باندې گرزی دمبدم
ته چه صوات لره ورځې عذر دی کم
چه میرا یې همراه نه وی هوس کم
دا یو ، لاړو ، السلام علیکم
« قلندر »

هم ساقی شته هم بهار و صنم هم
چه ریښه پرې ایښودای نشی مرهم هم
په ستا نوبه زیار تو نو په دم هم
پاس د غرو نو په سر گرزی په سم هم
زړه خبر ور ځنې نشو قلم هم
درد زحمت را څخه و تښتید ه غم هم

په لذت دي دسروشونهو کوثر هيڅ کړ
د يوه لاس نغاره دا سی آواز کا
که ناستی ديار کوی په خاورو مومی

د شبنم دا نه که تخم شی د ګلو
چه يی نشه لکه ګل ښه رخسارونه
حال دسوی طالع څه بيان کړم چاته
معطل په عارضه د شام غريب ذی
داسمان په شان يی تيز دقتنو تيغ کړ

پسرلی می دخزان په تالار تير شو
اوس که ځان وهم که خاوري په سر اونم
لامي غټوړ ته په تحير کتلی نه وو
لکه تصوير بری پيکر هم پری رو وو
نوم ورځ به دا غرز و شی عليځا نه

بی له ياره راښکاره ژوندون ذبون شو
چه دعشق په مکتب ما دغه داستان لوست
دقلم په دود به چا که سينه ټی کړم
دحسرت ګوتی په غابن کړی طبيبانو

سور پيزوان ده په سروشونهوهسی زيب کا
دسرو ټيك دشهزاده په جبين پروت دی
دواړه ليچي دي وښکلي مصری نوري
ستاله غمه په ځان زړه در حمان سوزی

پارسائی يی د پارسا له لاسه يووړه
چه مي کړي وه توبه له مي خواری
معجزه چه د احياده په دوه لب بی
دلبرانو چه دعوی د دلبری کړه
را ته پاتي دا يوه مسلمانی وه
ماوي‌زه به دعشق رازلرم پ‌زړه کښي
چه دزړه صبر ديار له غمه غوا ړم
که دنورو هوښياری په عشق کښي پس وه ی

د حيات او به لا هم د زمزم هم
دا افسر کلا به ستا نه دی دم هم
باغ بهار د سکندر دی ارم هم
« سکندر خان خټك »

زړه به سوړ په ديدن نشی د بلبلو
څوك به څه کاتوري زلفي دسنبلو
لکه نمر زما جبين دی د داغلو
که مي‌زړه په حلقه‌بندشو د کاکلو
صبح وشام ګرزی ښکاره په سرومنګلو
« کاظم خان شيدا »

مالا ګل بوی کړی نه ؤ بهارتير شو
په هيڅ رنګ په پرته‌ رازی‌وار تير شو
لکه برق رخشنده په تلوار تير شو
هم‌هغه رنګه تيز رويری وار تير شو
چه فلانی هم لکه ګردو غبار تير شو
« عليخان خټك »

اشتياق مي‌دزړه مرګ وته افزون شو
هلته حيران زاته فرهاد دويم مجنون شو
دمرجان په طوروبنی مي لړون شو
له قانون اوله شفی رنځ بيرون شو
« صمد »

لکه جيم په قلم ښکلی کاتبانو
شينکی خال دي محاصل په بند يوا نو
در يوه بزم سربه برېکړي د خوارانو
لکه شمعه په زيارت د شهيدانو
« عبدالرحمان مهمند »

دانائی ئی د دانا له لاسه يووړه
په چشمانو يی زما له لاسه يووړه
لاس په لاس دمسيحا له لاسه يووړه
دا دعوی يی دهرچا له لاسه يووړه
دا مي هم هغه ترسا له لاسه يووړه
دا خبره مي ژړا له لاسه يووړه
محبت مي دا دعا له لاسه يووړه
دخوشحال يی لا په خواله لاسه يووړه
« خوشحال خټك »

ستا د زړه سختي مې سر تر پایه ولید نه
نو ره دنیا نشته چه څه وه را څخه خلقه
یار مې هغه وخت وي چه په شیه په سره ناست وو
گل چه شگفته شي عندلیب باندې ناري کا
تل گونه وهلي هر زمان ساده اهو نه
سري لمبي بي بلي د خوشحال ختك په زړه کړي

سنگ به سینه دوړ کړی ستاله هسی سخته دله
وار په وار مې وانه په دلبرو و ښند له
شمعې به ژړا کړه صراحي به خند ید له
نشته یو ه ښکلې چه ئې ی و بو لم بد له
ما چه عاشقي کړه خود به ما به دا کېدله
سور خت یې اغوستي په دا لاري تېر بدله
«خوشحال ختك»

مست یم مې پرست یم رندي کړمه کړمه کړمه
نور شراب مې واڼه تور عالم و ته بخښلي
موړ به نه شم زه د مېو مستسقي یم
لار د محبت زه تل به روغ سلامت نه وم
څه وایي وماته حال د څه وي په هجران کښې
خلق راته وايي رنگ دې بیا زیړ شو عاشق شوې
دور د عاشق دادي چه په عشق کښې ملامت وي

واوره محتسبه ! باده خورمه خورمه خورمه !
لام و ئ مې محادلې یسې مرمه مرمه مرمه!
تل که هسې د کې پیالې چښمه چښمه چښمه !
زه چه په دا هسې لاري تلمه تلمه تلمه !
نور خبر دار نه یم په زړه سومه سومه سومه !
هیڅ منکري نکړم خلقه شومه شومه شومه !
ځکه زه خوشحال ملامت وړمه وړمه وشړمه !
«خوشحال ختك»

توره چه تېر یسزي خو گذاره اره کنه !
ولې راته وايي چه په ښکلو نظر مکړه
شیخ دې نو نسخ روزه کا زه به د کې پیالې اخلم
تا وې چه زما د خولې بوسه اخله دا روده
وینې مې د زړه خوري مگر نور څه لره نه دي
څه ژړا فریاد کړي دښتي د تورو ز لفو
خو د به ستا د مخه د گیاه غوندې خر کندشي
مې شته چنگ وني شته د خپل یار سره خوشحاله؟

زلفې چه ول ول شي خو خپل یاره لره کنه !
ستر گې چه پیدا دي خو دیدار لره کنه !
هر سړی پیدا دی خپل خپل کار لره کنه!
غوا ډم دا دارو د زړه په هار لره کنه !
زړه زما پیدا دی تا خونخواره لره کنه !
نور تلې پخپله دي ښامار لره کنه !
گل د لاله را وړه خپل رخسار لره کنه !
خپل باڅ په لاس کښې ځه گلزار اره کنه!
«خوشحال ختك»

لکه مخ زما د یار دی نمر خو هسې وی کنه!
دعالم د بري خبري اور به اور توري لښکر یې
بي د عشق له شور و شره چه هر گز زما له سره
چه یې ریم عمل لا کا چه يې ورك کړي ځان په لا کا
تا وي دروغه نوم مې زبر کړه بل سبق له زړه پر کړه
وهغه ته مې سر کوز دی چه معلوم ورته رموز دي
چه آزاد مري ور دروغي خپل مراد ور ځني مومي
په یوه زمان ته یار دور شي راشي خو گذاره

لکه زه په عشق کښې زبریم زیړ خو هسې وی کنه!
زړه مې نه خوځي له ځایه غر خو هسې وی کنه!
نه ځي نور څه هر څه د رومي سر خو هسې وی کنه!
ورځ د شپه دا هسې کر کړم کر خو هسې وی کنه !
تل مې ته یې په خاطر کښې زبر خو هسې وی کنه!
په خبره نه پوهیږي خر خو هسې وي کنه !
په هیڅا بدی تر لي ور خو هسې وی کنه !
د خوشحال خاطر تېر بردی پر خو هسې وی کنه!
«خوشحال ختك»

د وفا خبر پیدا ران دی بیل خوا دروغی
مګر ځان وسپاری خدای ته به امان شی
هغه یار به زه و ګرمی خواته غواړم
دلبران که هر څو ډیر دی په جهان کښي
چه هم قد لری هم زلفي هم سري شونډي
عشق عاشق لره یو هسې ګلستان دی
که مجنون غوندي په عشق کښي څوك صادق شی
دا نایاب به د رحمان په قال پوهیږی

ستا به مخ کښي چه حساب د جمال نشته
ته د سرو د مال وېره په ما مکړه
روښنائی می د چشمانو ستا دیدن دی
به جو یبار زما دستر ګو سروته یی
مخ دي بی له خط و خاله هسې زیب کا
ستا په یادو کښي رحمان هسی مشغول دی

ګنج و عقل زار شه د عاشق د خاځکی او ښي
تیغ دیار له لاسه په مری د عاشقانو
خدای لره به ورسم په سودا دیار له مخه
څه که زاهد زهد کا دیو جنت د پاره
ګوره د منصور هسې به دار نه شي رحمانه

به ګلونو اواز ورو کوه بلبله!
عقل و هوښ عزیز تر هر څه بیندل نه شی
خدای دي ه کاچېري چوخ بهدي په بېهوشی
و مطرب ته مینا وایی وایه وایه!
صدقه یی هم تر پسل عبدالقادر شه

و ینځه که اصیله وی که توره وی که سپینه
شهد که څه نبات دی که شته شیرینی نوري
خیال یی د زلفینو لکه مار و ربا ندی پروت دی
سل زخمه که و خوری توی به یو څاځکی پری نو لمی
خرب به یی بدل په بیداری خوښی پری ویر شی
یار په هوا دندی که د زړه مینه پیدا کړی!
څه عبدالقادره! په خوله مینه مینه وایی

دا متاع د زمانی په دکان نشته
کینه بیل خوا ته د هیچا امان نشته
چه یی هیڅېر یی منزل او مکان نشته
زما یار غوندي د نبر په جهان نشته
دغه هسې رنګه آفتاب په آسمان نشته
چه وباغ و ته یی لار د خزان نشته
د لیلی په دروازه کښي دربان نشته
دا ته کار د هر نا اهل و نادان نشته
«عبدالرحمان مهمند»

ځکه ما څخه د صبر مجال نشته
وېره ما څخه د سر او د مال نشته
په دا کور کښي بل چراغ او مثال نشته
په دا نهر باندی بل څه نهال نشته
چه یی هیڅ حاجت په خط و په خال نشته
چه په زړه کښي یی نور هیڅ غم و خیال نشته
«عبدالرحمان مهمند»

نه خروار د عقل سره د عشق یوه دانه
هسې لذت کا لکه د میو پیمانه
بل مقصود مي نشته په کعبه په بتخانه
سر بلند لی نه شی په ور بل د جانانه
مکړه دا د عشق خبري مي ستا رنده انه
«عبدالرحمن مهمند»

پر پښا نه پیږی ستا د شوره له غلغله
ته یو څه رنګه ډیر ګران یی د مل جله!
قدم ورو ږده دراپیلو په ګل ګله!
دا معنائی پیدا کیږی له قلقله!
څه قدرت لری چه وایی اه دل دله!
«عبدالقادر خټك»

کښلي شی له حور و چه پری ورشی د زړه مینه
مینه که ئي ګوري چه تر هر څه ده شیرینه
نه پریږدی و زړه ته بله مینه چه ور ځینه
هسی رنګه وچه د صورت کا مینه وینه
هر چه یی په زړه کښي د دلبرو مینه وینه
مینه هسې څیز دی چه نه زدی لري کوینه
څو دي لاو سچاره نده مینه نده مینه
«عبدالقادر خټك»

چه له خپله اشنا نه لری گیله — له نور چا به په نور څه لری گله
انگوری ترخه شراب ور اره بویه — میخواران له گبینه لری گله
چه بی تا یې غروم د بل و مخ ته — بیه دا خوی له ما نیمه لری گله
هیڅ ایستادې بکښې و نکړ ترې پرېوت — له ناوکه یې مې زړه لری گله
چه جارو مې ستا د در د خاورو نکړه — ډیر زما له ما بیا نه لری گله
بد و بد و ته ښکاریږی ښه و ښه ته — ښه له بد و بد له ښه لری گله
ښه که سرؤ ترې قربان عبدالقادر کړ — بیا ترې ولې یار له ده لری گله

«عبدالقادر ختک»

ننداره لره راځی چه پسی ځونه — په اختر به ځلمی جونه کا سیلونه
ته به وایی مخ یې گل د پیغمبر شی — چه یې د هر یو په مخ ووهی خالونه
چه په سیل د بهار د گلو گرځی — ځلمی گل به پگړی ږدی په اوربل جونه
ځینی دواړه زلفې ډکې کا له گلو — څوك په غاړه د گلونو کا هارونه
زیړ او سره نمری اغوستی گلرخانو — وا یی سپین و نیلي و نیول گلونه
چه گلو نه تولوی سندرې وایی — شرمنده کا د بلبلو اوازونه
درست صحرا په خوشبوئی سره خوشبوی کا — په هغه ځمکه چه کیږدی قدمونه
چه له سیله را روانه شی و کورته — گل لمن بلبل یې پسی آستینونه
چه له هسې ننداره نه ځان وساتي — شیخه ورك دې شه یو خه خلوتونه
ده لیدل د ښایسته و ښکښې نه وی — چا به څه کړه اته واړه جنتونه
که اوازدی که لیده د روح خوراك دی — نفسانی دې باندې نکا غرضونه
تېر شو وار عبدالقادر ره ! را به نشی — که ژړا کړې که فریاد کړې که آهونه

«عبدالقادر ختک»

څه افسون دې په ما وکړ پریزاده — چه یو دم نه یم خالی د تا له یاده
زړه مې ډك لکه سیند دی شعله بویه — که د زړه به فرهاد و کړم څوفریاده
بهانه ددې غرض مگر شانه کړې — ته یې لاس وروړې و زلفو ته شمشاده
چه اواز دې د تېشې په کهسار نشته — د شیرینې په طلب لاړې فرهاده
په اسباب کښې مې زړه بند په اسباب ندی — د چمن په قید سر و ده آزاده
مهیا ورته قفس د ښاخ د گلو کړه — که څه رحم په بلبل کوې صیاده
چه په هر منزل کښې سرخوری لکه شمع — د هغه لارې څه نفع ده له زاده
په سختی کله امساك د دولت کیږی — جوهر نه ځی په هیڅ وخت له فولاده
همیشه یې پیچ و تاب لکه جوهر وی — چه شیدا راغی تر دا حیرت آباده

«کاظم خان شیدا»

زه چه مست په لب دیار یم هیڅ حاجت دشراب نشته — اوږد عشق مې زړه کباب کړ هیڅ حاجت د کباب نشته
تمام تن مې وچ لرگی شو، رگ مې تار در باندې پرېوت — زیر و بم اواز ترې خیژی هیڅ حاجت درباب نشته
پر پرهار نمك پاشی کړی چه پرسش کوی له ما نه — حال مې خود ورته معلوم دی، هیڅ حاجت د جواب نشته
لکه مرغ نیم بسمل یم تپش کړم په ځمکه باندې — ځان مې ور کړ ستا په عشق کښې هیڅ حاجت د قصاب نشته

«خوشحال شهید»

سحر دا آوازمی غوږ پرست له بلبله
ستا خندا به ژړا کښې پستلم گله !

ترمستی یې لا لذت د خمار ډیر دی — ستا د ستر گو مستی بده ده ترمله
ښا یسته د زمانې د نیسا پرست وی — په کوڅه کښې یې پل مه کښېږده بی پله
څو دې زړه هومره چغلی کوه چغله ! — په چغلی مې ستا ؛ په یارمینه زیاتېږی
ساقی می چه را کوی یې په قهقهه خانده — زده کړه دا د صراحی له قلقله
د لیدونکو په نظر کښې تفاوت وی — او که نه وی خبرجدا نه وی له کله
په پریشانو اندېښنو خاطر پریشان شی — جمعیت مومی خاطر له توکله !
چه ستامخ ورته حاضروی گل به گوری — دغه ستر گې دې دخدای نکابی گله
د مجلس روښنائی ته یې ته دی استېږی — کوم نقصان دی که صبا کړه ډېوه گله

دا دنیا په مثال پل د آخرت دی
تېرشه زر عبدالقادره لدی پله

«عبدالقادر ختك»

سرو که لیده شی د چمن تازه تازه — ستاحسن ترې وینم ماه من تازه تازه
زلفې دی سنبل دی یا ښامار دی په چمن نو — یا دواړه نافی دی دختن تازه تازه
گوره ستاله مینې زړه یې ډك دی وینې وینې — رحم کړه شیرینې په کوهکن تازه تازه
سازدی ښه مجلس دی ښه یاران دی سره جمع — وایه ای فاضله ! هر سخن تازه تازه

«فاضل»

۞ ۞ ۞

زه اول هم دېوانه وم ، دېوانه یم لا تراوسه — له دلداره همخانه وم ، همخانه یم لا تراوسه
له طفلی نه عاشق وشوم ، غم طلب او بلا کش وم — د دلبر د مخ په شمع ، پروانه یم لا تراوسه
زه هلك هم افسانه وم ، له عالمه بیگانه وم — ترخلو ښېتو کالو تېرشوم بیگانه یم لا تراوسه
چه عشق په جانانه شوم ، له اغیارو کرانه شوم — تورو ښېتو مې د سرسپین شو ، کرانه یم لا تراوسه
چه داخل دیار په صف شوم ، د تهمت د تیر هدف شوم — عام وخاص مې وایه ولی ښیانه یم لا تراوسه
تل راضی یې په قضاوم ، هم صابر یې په بلاوم — عذر نلرم له حکمه ، بی بهانه یم لا تراوسه
د شیرین دلبر له لاسه ، ما شراب د عشق بی قیاسه — څو بې حده مې ډېر وڅښه ، فرزانه یم لا تراوسه

دا فقیر دولت یو مست یم ، د اشنا په مینه هست یم
په ازل مې شراب څښلی دېوانه یم لا تراوسه

«دولت لوانی»

۞ ۞ ۞

ناست یم ستاله لاسه زړه یاره سینه افگار ره — ته له مانه څه غواړې فلکه ستمگاره
ته یو موش گیرك یې لایق نه یې د گلو نو — ولی بلبلان شړې کمبخته ! له گلزاره !
یار دې له ما بېل کړ تا خو هیڅ ښادی و نکړه — وایه څه دې وگټل رقیبه دل آزاره !
یو دې د هجران په تنا ره کښې لوغړن کړم — بل دې درقیب سینه رایخه کړه دلداره !

هر یو گل یې خار شی په لمن زما څو خېږی
نه چه د وفا طمع کوي له سرو قده
غوث وي قلندر په تیغ د هجر کړی نیا زه!

سیر د گلو نو چه کوم یې له خپل یاره
سروبه هیڅ لید اې نه وی میوه داره
مه کوه میرا! نوره جفا درب دپاره!
«قلندر»

څوك چه ستا په مینه کښې وما ته کا پند ونه
زده مې که نادان په لاس کښېومات له که شیښه شو
او ښې دبا نو په سر چه را شی نه در ځړی
نه شی څوك ساتلی سره بڅری په گر بوان کښې
نه دی چا موندلی ښاپیری په دو شا لو کښې

واږه بیفائدی زدی ابا سینه لره پندونه
نه شی څوك ایښو دای وشیښوته پیوندونه
ندی چا بند کړی په گیا سره سیندونه
ومې سول پاه سره د صبر در مندونه
وا خله قلندر ه! په میرا پسې کندونه
«قلندر»

چه صبا یې په هر گل باندي طواف کا
د پتنگ په دود د ځان په سوو ر ضا یم
همیشه د گل په بوی زه شمس الدین ځم
میل نه کا را ته باز د یار د ستر گو

زه هوس د هغه باغ لرم له شوقه
ځکه مینه پسر څراغ لرم له شوقه
په خپل یار پسې سراغ لرم له شوقه
تل په لاس کښې پردی زاغ لرم له شوقه
«شمس الدین کاکړ»

خوښي له وصله نه شوم د هجران له غمه زه
خلق را ته وا یې چه زحمت دي لاد وا دی
سر دي په جها نکښې د همه وا ډو ښا دیو
لوس به له دي وروسته دخپل یارپه غم اخته شم
غم د ي له ازله په نصیب د عاشقا نو
ما عبدالقادر چه دا غزل د فراق و وي

نه کړم په گل مینه دخزان له غمه زه
لابه چه یې خلاص شوم د درمان له غمه زه
نه دي شم بیغمه د جانان له غمه زه
ډېر به زده زهیر شوم دجهان له غمه زه
ځکه تـه خلا صیږم یو زمان له غمه زه
رشك به کړم په اوښو دباران له غمه زه
«عبد القادر ختك»

یو غوا ډم له یار ه ښه دیدن تازه تازه
ځکه بلبلان چغار کوی په تازه گلو
یو زمان له مدحې د دلبرو مه درځږه
زده چه در قیب زما په بد سره ښه کېږی
آه کوی له دله په فریاد له زیړ گلـه
بل فکر مې نه کېږی بې ستا له گفتگو یه
مه کړه په جفا سره آزار د بلبلانو
سترگی مې خیره شوی چه ولاړ یې زه دې گورم
زده د یونس چوی ستا د هجر له سختی ،

بل در قیبا نو ځا نکندن تازه تازه
نه به مدام گل وی نه چمن تازه تازه
تل دیارله وصفه کړه سخن تازه تازه
مکړه په ازار زما د ښمن تازه تازه
وا وره له بلبله ښه گفتن تازه تازه
ښېر شکري وایه له دهن تازه تازه
ښه خوبه وفا کړه انجمن تازه تازه
وکړه په دا لوری آمدن تازه تازه
ښه خوبه خپل مهر کړه غمجن تازه تازه
«یونس»

روهي ګلونه (٥٢٥) ب: سردار محمد ، ع سراج الدين - ر محمدامين ل: محمدنعيم

ښه مې ولیدل په سترګو واده ښکلي
چه تر واده لا تېرى كا جمال ستادی

د دنیا په مخ به ډېر وی ښه مخونه
چه تر هر څه ډېر لذت كا وصال ستادی

د واده زلفې د حلقه کړي لکه لومې
چه دانه دی په دالومه کښې خال ستادی

دواړه ښې ګلګونې سرې په د ماغ درومې
ګوره بیا څومره وکړي پایمال ستادی

ته کشتن د غمزې کړه مه ودرېږه
مقتولا نو قبول کړی وبال ستادی

که همه دخلقو ښکلي سره ټول شی
خسته زړه مې په ټولی کښې لېوال ستادی

چه دې څوك په کوڅه تېر شی نور مین شی
چه تمام له عشقه روغ دی دېوال ستادی

که مثال د صورت غواړې ګوره میاشت ته
چه پوره د دوه هفتو شی مثال ستادی

چه صبا بېګا یې لوندلرم په اوښو
یادګاری را څخه پاتې رومال ستادی

څو ر یبار در سره نه بیا یې دو ړاندې
چه په چم به یې تېرېږی محال ستادی

که په قهر یې شړې په لطف یې بولې
چه یی نه پرېږدې په هېڅ کښې خوشحال ستادی

« خوشحال ختك »

مخ د یار شمس و قمر دری واړه یو دی
قدې سرو صنوبر دری واړه یو دی

حاجت نه لرم په شهد و په شکر و
لب دیار شهد و شکر دری واړه یو دی

که بی یاره په بستر د پاسه پروت یم
نارو خارو دا بستر دری واړه یو دی

چه و در او و د پوار ته یې نظر کړم
باغ بوستان اودغه در دری واړه یو دی

چه غبار یې د کوځې را اندې راشی
دا غبار مشك وعنبر دری واړه یو دی

خدای دیار له هجره هیڅوك خبر مکړه
تاخت وقتل و دا خبر دری واړه یو دی

هغه دم چه سړی د روم‌ی له جهانه
توری خاورې سیم وزر دری واړه یو دی

قلندر که په رښتیا قلندری کا
خان سلطان او قلندر دری واړه یو دی

په د کان د نابینا ؤ جوهریانو
خر مهرې لعل و ګوهر دری واړه یو دی

دا پیران دې عار زما له عشقه نکا
پاك عاشق پیرو پدر دری واړه یو دی

په سبب د ظالمانو حاکمانو
ګور او کور وېښور دری واړه یو دی

غزا و شوه که خانان ستانی ور حمان ته
بی هنرو ګاو خر دری واړه یو دی

« عبدالرحمن مهمند »

تور ګیسو د په چندن باندې ښامار دی
توری زلفې دی سنبل د نو بهار دی

توری سترګې دې هو سئی دی خطا شوی
چه و څرو ته پرتې په سنبل زار دی

توری ورېځې دې لیندې با نه دې غشی
عاشقان یې زخمی شوی په ګذار دی

مصفا تندی دې ښه دی تر بلوره
بیدلان یې په سرونو خریدار دی

د غه خال چه دې دوړو څو په پیوند دی
دخطا دملك اصلی نافې ترې جار دی

سپینه پوزه دې غوټې د زنبق ده
چه چاپېر ترې نور ګلونه د ګلزار دی

ښنا ګوښ د نسترن دی غوړېدلی
د چنبې تر ګلو به د واړه رخسار دی

سپینه خوله که دې غنچې سره نسبت کړم
د غنچې غوټې کله شکر بار دی

دواړه سرې شونډې دې ښې دی د سر و لعلو
سپین غاښو نه بی بها در شهوار دی

ښایسته زنه د سیب د سمرقند دی
چه خوا ږه یې تر ښا تو نه بسیار دی

صراحی د سپینو ررو سپینه غاړه
سیم اسا اوږې دې هم په دغه شمار دی

واړه تن دې د حلب تر ښیښی صاف دی
چه رازونه دد رون ترې نمودار دی

سپینی لیچې دې و ښکلی مصری تو ری
چه خو نونه یې په غاړه سل هزار دی

د یاقوتو نیګنی دې سره نوکونه
ځای په ځای دې په اوږو باندې قرار دی

چه مې ستا د تیو ښه ننداره وکړه
هغه کلك به لذت ډك خوازه انار دی

د ناماغو ته‌ی دې ګل ده د ګلابو
کینږ اوښی د ګلو پانې پرې انبار دی

د ناماه ښکته دم و هلی نه شم
هم هغو زده چه خبر په دا اسرار دی

د پنډو یو تر صفت دې نه ز سپېږم
ولې سپینې په سپینو الی تر چمتار دی

سپینې پښې دې د زنبق د ګلو پانې
د ښو ګوتې دې ګلو نه د انار دی

تمام قد دې په مثال د ښبر و نه
در پسده یې سم په مثل د چینار دی

سرتر پایه ننداره بی ځان دې جوړ کړ
تر تاجار واړه رانی د هند و بار دی

ستا مثال په هند و بار کښې را ښکاره شو
د لو پیا دا نه یو ه مټر خر و ار دی

ته خو د هر مهر کوی عمر دې دهر ښه
دخوشحال خټك دې تش لیدل په کار دی

« خوشحال خټك »

عاشقی را باندې سوری کړې مری‌ء
هیڅ مې نه د رومی بې باره تر مری‌ء

څه اثر به یې د عقل وی په سر کښې
د هغو په سر چه کښېښې ښا پیری‌ء

د مژګانو په پنجه مې زړه و کازی
خدای دې تر کومستې ستر ګې کړې مرزی‌ء

علوفه به یې بې غمه نور څه نه وی
هر چه کاندې دخو بانو چاکری‌ء

لږ د صبر سبق ما لره هم را کړی
که په عشق کښې څوك دغه طاقت لری‌ء

خدایه څه دې د کوم قوال په لاس کښې ورکړم
شپه او ورځ مې غږ وی لکه تو ری‌ء

په صورت مې نری تبه شوه ولاړه
تاچه دواړه ستر ګې تورې کړې نری‌ء

د وصال د لالان کوم طرف ته غواړم
چه بندی شوم د هجران په کچری‌ء

نور د شمعی په فانوس کښې پټیږی
تاچه واغوستې دخیال جامې نری‌ء

زه رحمان په زړه نری کړم هغه جونو
چه یې ملاوې د وینته په دود نری‌ء

« عبدالرحمان مهمند »

دا چه مست په میو راغی یار د چا دی
بیابه تاخت کا په کوم غولی وار دچا دی

چه زړه سوی یې د حرم په صید هم نشی
دا بیدرده بیصرفی ګزار دچا دی

ما خو نه دی څوك پیو جهی ازار کړی
دا چه ما ازار وی ازار د چا دی

چه یې درست جهان د مخ په رڼا ژوست کا
دا آفتاب غوندې روښان رخسار دچا دی

چه بلبل یې رسیدی تر ګلو نه شی
دا د ننه په حرم ګلزار د چا دی

چه هیڅ ترس په زړه کښې نه لری رحمانه
دا ناترس او بې پروا ګزار دچا دی

« عبدالرحمان مهمند »

سپین رخسار او مشکین خال یې سرخم دی
یا محمود او ایاز ناست سره همدم دی

که دې مخ په زلفو پټ دی باك یې نشته
د حیات اوبه هم پټې په تور تم دی

ستا له زلفو له رخساره له سرو شونډو
پیدا شوی شام، شفق او صبحدم دی

په دهن کښې دې غاښو نه تجلی کا
یا غوټی چه په غنچه کښې د شبنم دی

نه چه اوس ز ما زړه غوښ ستا په غمزو دی
چاره، غوښې له قد یم سره په غم دی
بې ژړا اچا ته نه گوري سیاچشمه
د نرگسو غوږ یـده د جوی په نم دی
راحت ندی چا مونده لی بې ز حمته
ستا جفا او وفا دواړه منقسم دی
ستا د حسن د تعریف لـه بر کتـه
د رحمان د شعر کو کې په عالم دی
«عبدالرحمان مهمند»

❀ ❀ ❀

زه که پر نـګ بدیم ښکـلیه! عاروړ لی له ما کړي
چارې د قسمت دی، زه یې زشت ته بې زیبا کړي
یو ځـله بیا راشه پـه ګـلونو ګذر وکړه!
ای د صبا باده! چه بیا نغښتی غنچې وا کړي
گـل دي په هجران کښې سل توتی خپله سینه کړه
سرې دې له فراقه لاله ستر ګې بژړا کړي
ولی لـه شیدا بلبلی مخ جار باسی ګـلـه!
ته په دا خوبـی هم دده ناز و رسوا کړي
لاخوشبوبی ور کا چه بې واچوی وا ورته
زه به تنا زیاته کړم که ته زیاته جفا کړی
ته د حسن نمر یې دانور ښکـلی لـکه ستوری
کـل به کالعدم شی که ښکـاره خپله لقا کړي
«عبدالقادر خټك»

خوښ یم تر ابده د ساقی لـه میخانی
خورم شراب د مینې د کې د کې پیمانې
قدر د بلبل چه پاتی نه شو به گـلزار کښې
جوړې شوې په باغ کښې د زاغانو اشیانې
سپینو ستر گو د ر راوښو واړل پـه خاورو
نـه یې وساتلې پـه پښه کـښې د ر دانې
هر ساعت چه ډمه کا سنگـار د یار د زلفو
وخېژی تر زړه زما غـا ښونـه د شانې
هیڅ حاجت مې نشی پـه شیخانو ملایانو
ور کې شه پیخـایه د پښتون د پرې ستانې
تل مې لیونی عوندی څوك نه پرېږدی و کور ته
ځای رالره نشته یې د یار لـه استانې
هرچه پـه ازل وی هغه د ی زما پـه برخه
څه لره نور زه کړم شکایت د زمانې
مر گ د شمس الدین چه ددلبرد یاده نه ځی
شپه ورځ بې تر لی د ی پـه گوتو نښانې
«شمس الدین کاکړ»

ما په خوب کـښې ځان ملنگ لیدلی دی
د زړه رخت مې په عشق رنـگ لیدلی دی
اوس لـه ویرې پـه کوڅه ورتلـلی نه شم
مـا د مستو ستر گو جنگ لیـدلی دی
غم و ښکـلې تورې راغی که مې پرېږدی
ما خـلاصی د ستا ترخنـگ لیدلی دی
ما بـیـگـا شپه د یار مخ لید لـکـه شمعه
دا خیل ځان مې پری پتنگ لیدلی دی
د ا مطیع پـه سحر ځـکـه ځـکـه ژاړی
چه خپل حال یې ډېر بد رنگ لیدلی دی
«مطیع الله پیرخیل»

مینه د خوبانو نـام و ننـگ لري کوی
تش دیدن د ښکـلیو د زړه زنـگ لري کوی
تل آرزو لرم چه به پټ حال و یارته وایم
کـله سپی غماز لـه یاره څنگ لري کوی
خوښ د معشوقو هغه عاشق وی چه بې ننگ دی
ځکه هر ملنـگ لـه ځانـه ننگ لري کوی
خدای په دواړو کونو هغه ړوند په تور لیمه کړه
څوك چه ستا له شمعې ما پتنـگ لري کوی
یار مې په شړل ندی راضی زه پرې پوهېږم
سپی غماز له دره ما پـه جنگ لري کوی
بس کړه ای ناصحه! تورځیگر را باندې مه خوره
کـله مست بنگی له ځانـه بنگ لري کوی
بل شغل می نشته په زړه بـې دیار له مخه
عشق پوهـسې رنگ دی چه بل رنگ لري کوی
«مطیع الله پیرخیل»

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړه مې د دلبرو تورو زلفو ته هوس کا
مرم د خدای د پاره په شتاب شتاب رادرومه
ځم د یار په اوری په هوا هوس خوشې کړم
هر څوك چه طلب کا پته نه ده دا خبره

ګوره دا په ځان خوني تورمار لره وردرومي
چېرې هم طبیب ورو ورو بیمار لره وردرومي
ذوق کانده بلبلې چه ګلزار لره وردرومي
هر کله مطلوب و طلبګار لره ورد رومي
«خوشحال ختك»

خوږې شونډې دې شکرې ندی څه دی
چه تسخیر په تورو سترګو کا د زړونو
چه د زلفو په زنځیر یې زمری بند کړل
چه د باغ سرو یې پسته تر قامت ده
وایې نورې مینې لرې کړه د زړه نه

ښکلي غابس دې مرغلرې ندی څه دی
سیه چشمې سحر ګرې ندی څه دی
هوسې سترګې زه رورې ندی څه دی
ښېښتنې په قامت سترې ندی څه دی
ستا د مخ په دور لرې ندی څه دی
«خوشحال ختك»

یار په ستمونو د خیل یار نه زهیر نېږي
څو کبر لو یې ده و خوبانو خدای ورکړی
څه شو که ترې سله ځله ځار ښږي په ساعت کښې
ښه رنګ یې بدرنګ کا چه پرې والوزی یپوخته
ګرانې دی هر ګوره نوې چارې نو آموزته
زردی چه خبر په شي د سترو له احواله
سرغوا ړه له خدایه خولی ډیری دی فاضله

سترګې د ښو په درانه بارانه زهیر ښږي
هیچېری بی زړه په عاشق خوارنه زهیر ښږي
ګل د بلبلانو په چغارنه زهیر ښږي
زړه د خزان ګوره په بهار نه زهیر ښږي
هرچه مدام می خوری په خمارنه زهیر ښږي
هرچه د ویښتلو په آزار نه زهیر ښږي
هرچه غم د سر کا په دستارنه زهیر ښږي
«فاضل»

چه خدای په بت مین کړم که داعیب دی هموی دی
عالم وایی عاشق شوې زه سو ګند خورمه چه کله
کافر یم که یې و باسم هغه ساعت له زړه
که ستا کوڅه جنت سره څوك سمه راته کښېږدی
چه ځوان وم دایم زوی شوم په رښتیار ښتیاخبرو
شیخان او زاهدان وایه په ښسی شاویل کا
که نور په صهبا مست دی زه خوشحال په خرابات کښې

سجود که روشن کړم که داعیب دی هموی دی
درست خلق دروغجن کړم که داعیب دی هموی دی
ستانوم چه ځنګندن کړم که داعیب دی هموی دی
کوڅه به دې وطن کړم که داعیب دی هموی دی
عالم د ځان دښمن کړم که داعیب دی هموی دی
په مخ یې مېرهن کړم که داعیب دی هموی دی
مستی یې په دیدن کړم که داعیب دی هموی دی
«خوشحال ختك»

په ما غم دی واړه ستا د مینې مینې
اندرون ګو ګل می درست دو پنو ډك شو
بیا دې نوی برها رونه په ما روغ کړه
په ژوندون یې څه احسان را سره نکړه
زه دې درست له باغه وا پستم د لبره
تو رو زلفو دې خوشبو په کړه ملکو نه
خماری سترګې دې د واړه شنه زمری دی

زړه مې درست پاره پاره شو وینې وینې
ځلا هری جامې اغوستې سپینې سپینې
لرغونی مې لا روغ ندی ځینې ځینې
څه پکار دی که یې کړی په مړینې مړینې
تورزاغان پکښې مېوی خوری خوږینې خوږینې
د واړه ګلو ښتی دی دمنګو چینې چینې
د خواجه محمد و مرګ ته ودینې ودینې
خواجه محمد بنګښ »

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه به شوق بې ناچارۍ وطن پرېښې دی — نه به روح هرگز په خوښه بدن پرېښې دی
که ستا مخ یوځلي وويني په ستر گو — بت پرست به نور سجود دوشن پرېښې دی
د یوسف غوندې به څو ځنې پېروان کا — که د زني چاته زلفې رسن پرېښې دی
که دې وليدې سرې شونډې جوهر يانو — په ياقوت پسې به تله د يمن پرېښې دی
که د لبر په دا ښايست لاړ شي چمن ته — د خولئې دعوی به گل دچمن پرېښې دی
«کامگار»

چه یوه گړۍ په جمع زړه ښه مخ وته و گورې ! — که درسته دنيا ستا شي هم څه نده دا تر پورې
دا خوی زما قدیم دی څه ما اوس ندی راوړی — چه بې دزيبا مخه راته خس دی چار ې نورې
د خلقو تهمت يوسر دجهان غم نه بل سر — هم ته به مې لههسې رنگه سختې بلا ژغورې !
دا اور چه په ما بل دی دخپل يار له جدائی — نه گرم نه ملامت يم كه تل وينې ژاړم تورې
آشنا ته وايه نشي نا آشنا به څه خبر ېږي — دا راز چه له ما نه دی او رېدلي خپلې مورې
ناوك يې دمژگانو دابرو په كمال جوړ كړ — خدای زده چه به دچا تر زړه گې وزي پورې وورې

ښه باز دې دخوشحال خټك خاطر په لا سو کبوت
په قدرې خبر شه چېرې نه په لښړۍ پلو رې !

«خوشحال خټك»

شنه خالونه چه د پاسه پر جبين ږدې — دا زما پر زړه دا غونه آتشين ږدې
د عشق اور مې ويلوی د زړه گی شمع — بيهوده مې پر موم نقش دنگين ږدې
ما دې خيال اره فرش كړی تور لېمه دی — ته بې نيا زه قدم ولې پر زمين ږدې
په شپه حال د مهجورانو په ياد راوړه — په راحت چه سر له نازه پر بالين ږدې
«پير محمد كاكړ»

❁ ❁ ❁

ه : موضوع گانې

(۱) ـ مخ :

باديې لاس په پلو كښېښودی سره رېښې دی — گل يې مخ وته نظر كا خوله پرېښې دی
«خوشحال خټك»

د پرې ښكلي جوه ماليدلي دي په ستر گو — ډوند شم كه به تا غوندې په حسن بله وه
زور دغا ښو مكړه مخ يې صاف تر آئينې دی — زخم به پرې وشي په ورو وروېې ښكلوه
عمر به يې لنډ شي كه ئې تار د زلفو كم شي — فهم كړه اې ډمې ! زمنځ ورو وروچلوه
«عبدالقادر خټك»

اې چه په مخ وړ ې خو ئې له ور ده — خالي يو دم نه يم د ستا له در ده
ته يې آسيبه بههی، سيب اوسې — كه تر نار نج مې څېر ده زر ده
«عبدالقادر خټك»

كه مخ دې نمر كړم د نمر كړه وړه نشته — كه يې سنبل كړم سنبل مشكين ندی
«عبدالقادر خټك»

د پر هوس لرم د ا ستا د مخ و گل ته — زه بلبل پرې الوته كړم كه بد نه وړ ې
«شمس الدين كاكړ»

سپین رخسار دی ستا کعبه د عاشقانو	تور ې زلفې غلافونه د اطلس «میا نعیم متی زی»
دا په خوب کښې را ښکاره شو د دلبر مخ چه یې و لیدو دا ستا جوهر د غاښو له حیا دی غټ و مخ ته کتی نشم	که په ابر کښې ښکاره شو د قمر مخ پټ له شرمه په خپل آب کښې کړ گوهر مخ کله لید په خوږو سترگو شي د نمر مخ « قلندر »
دا دې یار خو دی، خو له نیو لي دا دې سرې شونډې که سپین غاښونه	که لاله گل دی پر خپې وهلی که لعل و در دی سره پیېلي «خوشحال خټک»
ډېر مې ستا و مخ ته وکا ته مود نشوم	نور به څو پردې نا بوده دنیا ویا ډم «شمس الدین کاکړ»
لکه مخ زما دیار دی ای باغوانه !	په درست باغ کښې یو نسرین هسې لري ! «خوشحال خټک»
مخ وته یې، گورد چه په مخ لري خاوانه	څه عجب زیبا دی لکه گل د پیغمبر «خوشحال خټک»

(۲) شونډی اوزنه:

د خولې ویل دې وا ډه نبات دی څوك یې چه ښکل کا سخ د هغو دی	خوله دې لا د گنځلو زبات دی شونډې دې دوا ډه آب حیات دی «خوشحال خټک»
بوی به ستا د محبت څښتی روان شی په ناز کو شونډو بار د پیانو مه زده	که پاره مې د نافی په دود ټټر کړې خدای چه شونډې سرې بې پانو در ته درکړې «عبدالقادر خټک»
غنچه خوله چه یې نقطه مو هومه ده	څه عجب که په خندا کښې شي دوه نیمه «پیر محمد کاکړ»
په سرو شونډو کښې یې روز دی هم او به دی	دوا ډه زیست کا په یو ځای کښې بې جداله «دالپوری حافظ»
که څوك و وینی د استاذ نخ پر آب	زړه یې و وزی د سینې لکه حباب «عبدالله یوپلزی»
چه یې خیال د زنخدان وزړه ته تېر کړم	په کوهی کښې گذار کاندې اسکورلا «میانعیم متی زی»
هغه شونډې چه ځائی د پانو سرې دی	هغه شونډې، څه حاجت لري وپان ته «خوشحال خټک»
چه په خیال د سرو لبو د شپې خملم	هر سحر شا څی څما تر بستر و یخنی «عبدالله یوپلزی»

(۳)- بوسه:

چه بوسې د جفا جو يو د خولې اخلی څوك مايوس څوك په اميد ديار دوصل زه خوشحال د آهو چشم مينې سر گرم	گويا اخلی د يا غيانو قلنگو نه څوك پراته غاړه غړئی په پالنگو نه د غرڅه غوندې په هسې كړ سگو نه «خوشحال خټك»
چه د يدن دمين وكړمه تازه شم په ارمان د هغه وخت يم دريغه دريغه	لكه كښت چه په باران سره اوبه شی كه د زنې سبب يې بيا زما په خوله شی «خوشحال خټك»
څوك چه زور - ه ښكاره كا وزيا تيېږی	كه پخپله بوسه را كا زور به نشی «خوشحال خټك»
مگر تا سره سامان د سلطنت دی	چه په هود مې سپينه خوله غوالړې خټكه «خوشحال خټك»
څو مې ياد دهغې خولې دمچې خوند دی	نور مې كل له د له هېر دی تلذذ «خوشحال خټك»
سر به در كړم مچه را كړه ښه سودا ده	كه يې ته په بها پيرې زه يې پلورم «خوشحال خټك»
په رښتيا رماته وواېه طبيبه ! سپينه خوله كه بې ريباره وزپيشكش كړم	چه د رنځ به يې صحت وی كه به نه وی په خوشحال به مې منت وی كه به نه وی «خوشحال خټك»
دادی هغه اوچه په هجران كښې پسی ته مرې	اوس يې په وصال كښې دواړه لوريه ښكلوه «خوشحال خټك»
دصبا باده ! گزر په چمن بيا كړه زه خوشحال كمزوری نه يم چه به ډار كړم	په چمن كښې رنگا رنگ گلونه وا كړه په شكار ناري وهم چه خوله يې را كړه «خوشحال خټك»
زړه مې تخمخ كيږی دسپين مخ وښكلول ته زه چه لځنې سوال دبوسې و كړم راته خاندی	لاس يې لر بر كيږی دزلفينو ونيول ته يا به زړه راضی ده يا پروانه كاوين ته «مطيع الله پير خيل»
چه يې تل دمخ ثنا وايی خوشحال له	په صله مې سپينه خوله درته بخښلې ! «خوشحال خټك»
دبوسې وعده دايم صبا برات كا	زړه به څو كاندې تازه په دا وينا كښې؟ «اشرف خان هجری»
بيا حانت په سپينه خوله شوم د خو با نو	قسمو نه مې نا صح گڼل عبث «ميا نعيم متی زی»
هغه چا چه ستا دلبو خوازه نوش مكړه	په څو زو يی د حلوا نشته غرض « يونس »
كه هز ار لحله شيخی كوی خو شحا له	كه ښه ښكلی درنژدی شی نو يې ښكل كړه «خوشحال خټك»

٤ ـ سترګی :

مست دهغه مخ یم چه مخموری اری سترګي
هسی پرې غوځېږم وایی توري لری سترګي

یارمي په ښایست کښې بې نظیره بې مانندي
لا په درست صورت کښې د پرمشهوري لري سترګي

ناست دی لکه ځری رقیبان وخوار عاشق ته
ځکه ستاله مخه هوري دوري لري سترګي

هرچیرته چه ته بی هغه اورته مې نظر دی
هرچرته چه زانی شاهین هوري لري سترګي

« خوشحال ختك »

ما یی خیال لره ابلق د سترګو زین کړ
قدم نښ دی په رکاب زما د سترګو

« عبدالرحمن مهمند »

خار بندی مې د ښو کړه تري چاپېره
ګوندي خیال دیار په سترګو کښې حصار کړم

« عبدالقادر ختك »

ځکه ما دعشق په تیر ځان شهید کړ
چه مي نه رسی د صبر په کفن لاس

مرګئ دژرند زما پوښته له مړاؤ سترګو
په رسا ګذار یو هیښی د تور زن لاس

« عبدالحمید مهمند »

کنزې وروځې کوزبانه چه دې را یاد شی
کاږه غشی مې تر زړه لوښی آزاد

« پیر محمد کاکړ »

نیمګښو دی د غمز و تورې تېرې ستا
پرې به غوځ شی هرچه کاندي ننداري

« میا نعیم متی زی »

باز دیار دسترګو دمژګانو په پنجو کښې
دی لکه تنزری په چنګ و ړی زما روح

« میا نعیم متی زی »

د اشنا دتورو سترګو په تعریف کښې
نـده کـمه شاعری لـه اجتهاده

« میانعیم متی زی »

خو، دیار بیماري سترګې خدای خونی کړي
ګڼه خون کـله کـولی شی بیمار

« عبدالرحمان مهمند »

خپلو سترګو فتوی درکړه چه مي وژنې
حیرانی ده پر دا لو ستو د مکتب ستا

و کوثر ته حاجت نـه لری د خپلو
چه جام نوش کا څوك دمیو لبالب ستا

« مرزا حنان »

زړه مي رم خوری له سینی پر خبر نه یم
دا د سترګو باز مي بیا راځی وښکار نه

« مرزا حنان »

یل یی په جهان کښې مـو ندی نشی
عاشق تـله د یار په لوری په لیمه کا

« عبدالقادر ختك »

بی د یار له مړاوو سترګو چه کج ګوری
ګـڼه نکا رنځورا چاته جواب سخت

څوك د صبر ارام نـه غواړی په عشق
د ازل کاتب دی ښکلی په دی باب سخت

« عبدالحمید مهمند »

عجب نده که وحشی د کوه و د شت شی
هرچه زړه د آهو چشمو سره مل کا

« پیر محمد کاکړ »

روهي ګلونه (٥٢٥) ـ سردار محمد ، ح سراج الدين ، ر فتح محمد ، ن محمد نعيم ، ه اجرانه پښتو ټولنه ١١-١٠ - ٥٣٠ ع

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ـ غابن

په آرزو دسپینې خولې یې په بوستان کښې
نرگس پیاس پر سر نیولی ده پیاله
چه یې و لید ، خندا د سپینو غابښو
له شبنمه لمن د ښکه کړه ، لا له
« شمس الدین کاکړ »

په رڼا د سپینو غابښو یې خرم وم
واقف نشوم د هجران د شب له دا چه
« پیر محمد کاکړ »

٦ـ غوز اوپوزه :

در په غوز کښې د مهرویو هسې ذیب کا
لکه بر ښنی په سحار کښې ستار ه
« مرزا حنان »

چه الماس دلمندرو زا نګی په غوز کښې
کوا کب کا په اسمان لرزان حبیب
« میا نعیم متی زی »

چه له غوزه وئی مقصو د مو می لښتی ، ده
چه له پوزې یې مراد مومی اونسګ دی
« خوشحال ختك »

سپینه پوزه دی غوټۍ د زنبق ده
چه چاپېر تري نور ګلونه د ګلزار دی
« خوشحال ختك »

۷ـ خال :

مخ وته یې ګوره چه په مخ لری خالونه
څه عجب زیبا دی لکه ګل د پیغمبر
« خوشحال ختك »

زه حیران د استاد ورېځو په نور خال یم
کافرخه رنګ سجده کاندي په محراب کښې
ګل دپری بار یکی ، په شبنم خوره شي
نازك زړونه بد وي په صاف جواب کښې
« عبدالرحمان مهمند »

مشکین خال دي په سرولیو هسي زیب کا
لکه مهر په مخ ن د د ر مرجا نو
« عبدالرحمان مهمند »

لکه عکس د اسمان چه ار به شني کا
زړه مي شین شوستا دشنه خال له لاجورده
« شمس الدین کاکړ »

چه ز خال و خط خبری یکښې نه وی
د عشاقو یکدار د اترانه نه ده
« قلندر »

شنه خالونه چه د پاسه پر جبین ږدي
دا زما په زړه دا غونه آتشین ږدي
« پیر محمد کاکړ »

شینکی خال د وروځو منځ د مهر و یانو
هم محراب دی ، هم منبر دی هم خطیب
« میا نعیم متی زی »

زړه مې ځکه په سل ژبو گفتگوی کړی — چه شانه وهې په زلفو د نکار لاس
«عبدالله یوپلزی»

په لښکر د تورو زلفو یې تالا کړم — خدای دې نه کا حال کمان کفر د چا
«د میا نعیم متی زی»

خیال د زلفو د رخسار زما په زړه کښې — زرعو نه کړه تر سنبل او سره گلاب
«میا نعیم متی زی»

زانگی یکښې زړونه د عاشقو سره یې وینو — نه چه چیری کیښږدی سره گلونه یې اوربل
«میا نعیم متی زی»

کفرستان د شاه د تورو زلفو گوره — چه په څه ښائی تاوېږی وایمان ته
«خوشحال خټک»

که څوك وایی چه مار کله په کټ خیږی — زه خوږ لیم په کټ د زلفو مار
«عبدالرحمان مهمند»

که اره لکه شانه شم پرې نه یی نږدم — که د تورو زلفو تار په لاس را کښیوت
«مرزا حنان»

توری زلفی دی په لیچو باندی زانگی — ښامار ان دی دچندرو په ښاخو نه
«خوشحال خټک»

دار بلیه هرېهر تار یی زړونه بند دی — مشاطه ور باندی نور یسی په تارو
«خوشحال خټک»

کهدد یدن حج اکبر کوی تلو ار راو که — چه پر سپین مخ باندیدزلفو تور اطلس لرم
«صدیق آخند زاده»

۸- زلفی:

که بل مارچیچلی په لاس یا په پښو کاندی — په زړه خو له لگوی مار د تورو زلفو
«عبدالرحمان مهمند»

رحمان ستا په مخ بی ځنمو وهم مین دی — بیهو دم د و تنه کښیښو دا م په څه
«عبدالرحمان مهمند»

دك مې دنښه لړمون په اور ښو — زړه سمند رړدی یکښی یی کور شو
چه ستا د تورو زلفو په رنگ دی — له بخته خو ښ یم چه بخت می تور شو
«عبدالقادر خټک»

په لیده یی پیچ وتاب شم نه پوهیږم — څه بلاده دشوخ چشمو په کا کل کښی
تر حلقو د زلفو مخ نی معلو میږی — که گلاب راته ښکاره شو په سنبل کښی
«مرزا حنان»

زه مین په هغه زلفو په رخسار شوم — چه سنبل ورته خجل دی گلاب هم لا
«پیر محمد کاکړ»

خو دیه څو دی یی کله زلفی په مخ زانگی — واړه زهر دی چه څوزی په تور مار کښی
«پیر محمد کاکړ»

خیال د زلفو یې د زړه په چېد ا کېږي — د کعبې پورې ښکته شي تور حجاب
« عبدالله یوسفزی »

۹- خندا:

په بار بار د خندا منت را باندې — چه په ما دي نظر وشو په خندا شوې
« خوشحال ختك »

کله کله په خپل قهر ا ښکاري مسېږي — لکه خو که په هندو بار ښکاري دېنداري کا
« شمس الدین کاکړ »

تبسم یې له دشنا مه سره زیب کا — قدر زیات لري ترخه چه شي شراب
« میرزا حنان »

۱۰- لاس:

د احمد د قاتل لاس دی نه یو هیڅ ژم — که تر باغ وتلی لاس دی د سرو گلو
« عبدالرحمان مهمند »

کوم دلبري زړه په سرو منگو لوړی — چه لرمو ن د ویښو د کې دي د حنا
« شمس الدین کاکړ »

سره نو کان دي د سرو گلو په څېر زیب کا — د واړه لاس چه دي رنگ کړی په حنا
« پیر محمد کاکړ »

۱۱- حسن:

ته په دا حسن د گل غوندي پیدا یې — پوري مور که ښا پېر ئي یې راوړې
« خوشحال ختك »

زه رحمان د هغه حسن تنا خوان یم — چه جر گه دعا شقا نو وي پر پنده
« عبدالرحمان مهمند »

ستا د حسن د آفتاب له گرمه خو یه — لکه گل په تمن یت تازه شبنم وړم
« شمس الدین کاکړ »

پوښکښې مخې د قند هار د کېنلبو نښته — کېنلی د کشمیر که دلا هو رو د کا بل
زړه د شمس الدین په حساب سره دری ځای کړ — یو طرف دي ټیك شو بل دي نته بل چار گل
« شمس الدین کاکړ »

خو بړو ئي یې دلبر ئي څه په کار نده — لکه ونه بې میوې په بیا نو پوره
« عبدالرحمان مهمند »

توري زلفي د شته خالونه سره رخسار — ښځه طوطیان دي سره گلونو تور ښامار
« یونس »

۱۲- جامه او گانهٔ:

ارغواني جامي یې واغوستي رحمانه — بیایې جوړ کړه ستا د قتل اسبابونه
« عبدالرحمان مهمند »

د عقیق د آب په رنگ یې تن معلوم دی — هر ه ورخ چه جامه واغوندي گلنار
« مرزا حنان »

نور د شمعې په فانوس کله پټېږي — تا چه واغوستي د خیال جامې سرې
« عبدالرحمن مهمند »

درستەدي لەخيل غريو وا يستم خوشالە
يودغاړي هارمی د ګلونو مەشلوە
« خو شحا ل خټك »

وښې

داهلال دی چەليدل شي پەشفق کښې
کەپەلاس د ګل اندامی سپين وښی دی
« عبدا لر حما ن مهمند »

۱۳- عيش، اودعشرت سامان:

دنيادار کړه چه نەوی ښې دلبرې
اوردې يورې ددنيا پەملك ومال شي
ارمان دادې چه به زه هميشه نەوم
هميشه بەسره ګلونه کال په کال شي
د ګلونو وخت تېريږی ساقی! ګرم بی
که دجام په د کولو دې اهمال شي
« خو شحال خټك »

* * *

ساقي ! يورنه شەدميو جام تيار کړه
عمرهيچ معطلی نه کوی تلوار کړه
کەغمخوارغواړې پەغم اوپەاندوه کښې
ښيښه د که د شرا بو اختيا ر کړه
هغەخوك دی چەتهمت پرې وايه نەشي
غوز پەهيځابا ندې مه‌با سەخيل کار کړه
« عبدالرحمن مهمند »

* * *

غنچەغنچوه شراب ساقی! بيابەارمان کړې
عندليب نارې وهی چەبهار درومی
« عبدالقادر خټك »

* * *

ساقی وخت دنوبهاردی شراب راوړه
دشرابو سره نقل دخولې مل کړه
« خو شحا ل خټك »

رباب

پەآواز مې بی دزړه پرهار ګانەشي
مين ځکه د رباب په ز يرو بم يم
« عبدالقادر خټك »

له مز ينه زړه مې نرم او از غېږی
ځکه خوښ لګەرباب پەزيروبم يم
« عبد ا لقا د ر خټك »

باغ د ګلو نو ګنج د کتاب وا ی
رودوسرو دو نقل‌و شر ا ب وا ی
ښې ښې محبو بې ښه ښه احباب وای
خو بی د عمر وخت د شباب وی
« خو شحا ل خټك »

شراب

زما يار پەخوب ويده دی چەويښ نەشي
پەپياله کښې ساقی! مې تر يوەورو
« عبد القا در خټك »

ګله ! ته چه د بلبلی مخ جار با سې
مګرستاپەخيل ښا يست اميدمدام‌دی
نور چه تل د کې پيالې تشوی ښەدی
پەيوەپياله خوشحال خټك بدنام‌دی
« خو شحا ل خټك »

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا گلگون شراب د کومې میخانې دی — چه صوفي يې په جرعه سره مدهوش دی

بیا به دا گلونه نوی میخواری کړه — د بلبلو په اواز کښې دا سروش دی

« خوشحال ختك »

د رحمان شراب له عشقه — نه انگور نه له عنبه

« عبدالرحمان مهمند »

د گلو نو میو ناوې راسته ناسته — زنگاری کمیس اغوستی د مینا دی

« عبدالرحمان مهمند »

شپه او ورځ په دا زه مستغرق یم د شرابو — وینم یکښې هر دم د خوبانو انعکاس

« قلندر »

په تاخیر کښې افتونه پیدا کېږي — معطل مه کوه ساقي! په داد و مل شه

« عبدالقادر ختك »

بو نفس د یاد پیاله له لاسه مه ږده — دا شراب حقیقي نه اري خمار هیڅ

« دولت لواني »

نن هغه شراب حرام دی — چه یې ساقي کاږي له انگوره

« شیخ دولت »

ای ساقي د جام په ورکړه سستي مکړه — کاشکې بوهم پاتې نشي هوښیار دریغه

« دولت »

۱۵- بیلتون :

گېنځ رنا د نمر ځپره شوه — زما یر کور د ویر ناره شوه

د بیلتون ورځ تور تیاره شوه — غمژ شونا ځا په چه بیلتون راغی

زده مې له دې ویر نې سین دی — په زړا ژاړم څه ما ورین دی

زر غون له او ښو مې سادین دی — په نوول نولېږم چه تاخون راغی

❀ ❀ ❀

نه به بیا یم نه به بیا را شی — نه به تیاره شپه زما رنا شي

نه به شڅې را ته بخلا شی — بیلېږي پیری اوس دیون راغی

❀ ❀ ❀

د ښښتن یار دی هیر مو نکړی — آ غلیه مخ چه په یا نه کړي

اور بل دې پر ښو وی وا ته کړي — په ما د بل اور کړوون راغی

« دا شعر دشیخ تمین بنړ کا کړ دی چه، د ۵۲۵ ه په حدودو کښې ژوندون کاوه »

❀ ❀ ❀

ویر مې زده سوری سوری کړ — را ته وگوره ملو کې ! !

په بیلتون کښې دې وباسم — له خوږ مینه زده گی کوکی

را ته وگوره ملو کې !

را ته وگوره ملو کې !

د بلبلتون او رونه بل دی   هر گړی می زړگی سوځی
لبونی یمه د مینی !   سوځم زه لکه پیلوځی
راته وگوره ملو کی !
راته وگوره ملو کی !
غوړولی دی اور بل دی   اور زما په زړگی بل دی
زه د بختیار خاوری ایری شوم   په اور سوی می گوگل دی
راته وگوره ملو کی !
راته وگوره ملو کی !

❀ ❀ ❀

« قطب الدین بختیار »
« متوفی : ۶۳۳ ﻫ »

جدائی دما په زړه کا هغه چاری   لکه بازی به تارو یا پهدراج کا
دوه مین چه په هواد وبلـه بیل شی   خدای یی څه شکل دتش سلام محتاج کا
زما اوښی د گوگل په جوش پیدادی   لکه اور چه له کبابه نم اخراج کا
هر ناوك چه دقضا لـه شسته خیژی   زمانه دخوشحال زړه ورته امـاج کا
« خوشحال خټك »

کهداستا ستر گی راوجا ربا سم تمانته   لهبنیادی بهیی نور شا کرم وجهانته
یوزمانمی که داستالیدل نصیب شی   نوربهستر گی بورته نکړم گلستانته
طبیبان دخپل دارو درسره کیږدی   تا و پشتلی مینه نه کا و درمانته
چه پهما باندي تیر یږی ستا پهعشق کښي   خدای دي هسي حال پیښ نه کا مسلمانته
په فراق دښو یارانو چه ډیر ژاړم   دوا ډه ستر گي مي پیغور کاویارانته
« خوشحال خټك »

اوس یی درد د فراقت زغملای نشم   لکه نی یم وهرچاته په فغان کړ
« پیر محمد کاکړ »

دفراق پهدرد کښي شوق دبوسي څه کړم   خوزشربت پهحال دمر گكدبیمار نښلی
« پیر محمد کاکړ »

مونږ لـه هواده تنها راغلی یو   دبڼ طوطیان یو ، پهدام و تلی یو
غمازه ظلم را باندي مه کړه   د ښو یارانو فراق نتلی یو
« پیر محمد کاکړ »

دسحر چرگه خوږ شي په کومی   چهتا ناري کړي دلبرمي دروم‌ی
یومي دلبرځی بل رانه زړه وړی   زړه مي بدا وړی چه دلبر نومی
« اخوند گدا »

دهجران دغم راتله په توره شپهوی   پههر چاورمشه بیوخته میلما نه
د فراق اوښکو دصبر تیمم مات کړ   پهدریاب کښي نشته نمونځ په تیبانه
« شمس الدین کاکړ »

وختدنوبهاردیزه جدا لهخپله یاره   دریغهدریغهدریغهچهبییاره ځي بهاره!
ژاړیغاړيغرونه پهاحوال دعاشقانو   سیلدراورونديچهرادرومی له کهساره

اوردخوزو زړودی چه‌دغره په‌ونو بل شو
سری دووزی خېژ ی له نښتره له چیناره
غوادی چه‌احوال‌دفراق چنودرمعلوم‌شی
گوره هغه زانه‌ي چه جدائی څی له قطاره
نوري ناري نشته خو ناري د بېلتانه دی
راشه که بی اوري در باب له هره تاره
رنځ‌مي نه کمېږی‌په‌زمان زمان‌زیا تېږی
زر راځه طبیبه! گنه مرم د خدای د یاره
مرگ د رقیبا نو بل ژ وندون د حبیبانو
خدای‌زوبه‌هنگام‌دوصل کېږی دادوه کاره
څه‌شو که لادم‌وهی په شماردی دژوندیو
رنځ چه‌لا دو اشی طمع پر نکړه له بیماره
هسي‌خواروزارشوم‌ز خوشحال په‌عاشقکښې
خیل دی که پردی دی راته‌نه گوری له هاره
« خوشحال ختك »

چه‌په‌وخت‌دتلوراتلو کاچیغار و نه
دهوا دیاران را یاد زانه‌ی اکښر کا
« عبد القا در ختك »

که هر څو دبېلتانه له غمه وا یم
خپل‌ژوندون‌مي دروغجن کاندي‌چه‌بایم
په‌قد کوز په‌تن‌ضعیف گوښه یولی
په مثال لکه ا بر و د دلر با یم
« عبد القا در ختك »

له ښکیه وچاوده وخت دصبا شو
په هر مسجد کښې ا ذ ا ن ادا شو
راشه‌چه‌ښکل‌دي کړم‌اوس‌به‌بېلېږو
په ځا ن ز مو نږ ه صبا بلا شو
« عبد ا لقا در ختك »

مین را یاد شو دا ستا له رنگه
که یو د رنگ کښېنې زما تر څنگه
که اشنا نه‌یی داشنا مثال لري
ځا ر شم قر با ن شم تر تا ملنگه!
« عبد القا در ختك »

وخت د سحر شو پر یوتې تلي
له ښکېیه لو ر یه ر ا و ختلي
د یار د راغلو وعده شوه تېره
په دېر ښکتل مي ستر گي و تلي
« عبدالقا در ختك »

د مني و خت ؤ بو ئې لیدلي
یو څو بلبلي چه‌ژړ ېدلي
خواري خسته وي وي‌مي سزایی
چه بی گلو نو و یا ښېدلي
« عبدالقا در ختك »

وړاندهجرپرما شرط مکړه په‌عشقکښې
ز هر چا خوړ لی ندی په شرطو نه
« شمس الدین کاکړ »

دزړه‌وینې‌مي په کومه‌درشتې‌خورې
هغه شونډي چه په شهدوشکر خوږ شی
بېلتانه‌می‌هډوپوست‌هسې‌وچ کلکړه
دیار لاس می په وهل دخنجر خوږ شی
« شمس الدین کاکړ »

د هند بار ا نه آ هسته و وره!
یار مسافر دی د ربېره بی ژ غوره
د سایی گل ؤ په نازلوی شوی
و تلی نه دی هر څنگ له کوره
« شمس الدین کاکړ »

د هجران له دېره غمه ولي نه مرم
له دي هسي رنگه ماتمه ولي نه مرم
چه یو یار له بله یاره جدا کېږی
د دې دهر له ستمه ولي نه مرم

(c) ketabton.com: The Digital Library

چه په هر سحر زما به ژړا خاندی
چه‌یه‌لنړه گرمی شا کاندي وگل ته

له دي هسي صبحد مه و لي نه ور م
له دي بیو فا شبنمه و لي نه مر م
« عبدالرحما ن مهمند »

زاروخوار عاشق‌دی چه‌په‌شپه‌دجدائی

درسته‌شپه‌بخو به‌دامان ستوری شمېری
« خو شحا ل ختك »

کاغذ

مخ یی سپین ورق خالونه توری په کاغذ
دادی تما ما د محبت کمال طور و نه
ته‌که‌نه‌رادرومې گاهی گاهی‌په‌خطیار کړه
مه کوه ناتر سه د جفا ستم را بانديي
وران به هرگز نه شی کنبلی توری‌له‌ازله
ستوری د طا لع هم له جبینه معلو مېږی
مه گوره یی خط قلندره د یا ر مخ ته

سرو مال په ذا عا شقان یلوری په کاغذ
یار له جدا ئی چه یار ژ غوری په کاغذ
نیم ملا قات و ینم ستا له لوری په کاغذ
کله کله یاد کړه خپل‌غمخوری په کاغذ
هرزمانې که ستر گې د چا اوری په کاغذ
څه گوری فالونه د بخت ستوری په کاغذ
بی توروړ ندپنږی چه‌څوك گوری په کاغذ
« قلند ر »

١٦ — ژړا

که گریوان می‌دسپوږمی‌دنمرمشرق‌شی
درحمان خندا په اجر دژړا ده

زه چه یار په ستر گو نه‌وینم تورتم وی
تازگی د گـل په قدر دشبنم وی
« عبدا لرحمان مهمند »

ناخبر به ی له حاله شفق بولی

که دوینو په ژړلو کرم اسمان دوب
«عبدالرحمان‌مهمند»

بی دردان ئی‌لاس‌سرخی دشفق بولی

که په وینو کړم برجونه د آسمان دوب
« شمس الـدین کاکړ »

زه دشمعې په خپر ژاړم تر صباحه

ته د صبح په شان خاندي له‌غروره
« شمس الـدین کاکړ »

له ژړامی شوه تازه دزړه داغونه
خما دیار په زړه کښ جوروستم نشته

لکه تل چه شبنم اوری پر وښو
دروی ئی سپی رقیب را ته پرېښو
« شمس الـدین کاکړ »

په سحر ژړا دیمنی نشا نه ده
که فریاد په زورمنکرم‌زړه‌می‌چوی

بلبلانو پر ي لوولی گواهی ده
که‌په زوره ناري کړ مه رسوانی ده
« مطیع الله پیر خیل »

هرسحر ستر گې د گل له اوښوډ کی

په داباغ کښ ئی ژړلو خندانشته
« عبدالقادرختك »

روغی گکلونه (٥٢٥) ب : سردارمحمد ؛ ع : گل‌علی خان ؛ ر : عبدالغنی ؛ ن : رجب علی ؛ ه : اجرائیه پښتو ټولنه تاریخ ٧ - ١١ - ٣٢٥ ع

۱۷ ـ او ښکي :

څه اثر به زما او ښي په تا کاندي
لا تازه شي اور په او ښو د کباب
« عبدالرحمان مهمند »

هومره او ښې مې بهېږي په رخسار
چه غرقاب مي هم ګرېوان دی هم کنار
په ګرېوان مې تل داوښو باران وري
نه ورکېږي درحمان د زړه غبار
« عبدالرحمن مهمند »

خدای پیدا کړم لکه اوښکې په ماتم کښې
څکه برخه مې ژړا شوه له السته
« شمس الدین کاکړ »

یا کوم ستر ګی به او ښو دیار مخ ته
ناروا دی په قران وهل خیچن لاس
« مطیع الله پیرخیل »

په ناولی مخ دیدن دښکلو نشی
چه څولوند نشي د اوښو په باران مخ
« پیر محمد کاکړ »

له حسرته خپلو او ښکو برسر پوه دم
محبت په شان و شکل د حباب کړم
« عبدالله پوپلزی »

دا ورك زړه غوادم په او ښو پسي لحځلم
زخمی ښکار به پسل دوېنو پیدا کېږی
« مرزا حنان »

۱۸ ـ غم :

غم دي هسي غلبه شو په ما باندي
چه مي ځای شي نه دننه نه د باندي
له زګېروی نه مي نور خلق په عذاب شوه
تل دوچو له کبله سوزی تاندي
زه دستا په غم کښي شمعي غوندي ژاړم
ته زما په غم کښي صبح غړندي خاندي
زړه مي ستا په اوری هسي او بزان دی
لکه زلفي دي په مخ دی او بزا ندي
ماد ي ستا داند بښتو په غم کښي سوي
ددنیا اند بښني واړه لکه سپاندي
داد ستور دی چه لوی غم په سری ورشی
نور غمونه ئی همه شی تر پښولا ندي
هرچه ما په نصیحت له تا جار باسی
بیا دي ستا په اوری درومی له ماوړاندي
سره لمبه ګوره چه څه کا به وچ د کی
مخ دیار په رحمان هسي چاري کاندي
« عبدالرحمان مهمند »

هسي زه یمه دیار په غم تا زه
لکه وی هره ګیاه په نسم تازه
ستر ګی و خورم که نی وچي کړم له نمه
که مي شي په دا ژړا صنم تازه
زه به څه کړم دچا چاري بی دیاره
هر سری دی پخپل سا په دم تازه
دیار نوی نوی غم زېږوی و صل
رغوی سوی پر هر مر هم تازه
که دي زړه له غمه وچوی دلګیر مه شه
کا تبان کړی په چول قلم تازه
ښایسته یاران ګلونه دی رحمانه !
بیلتا نه کړه اکثر مړاوی کم تازه
« عبدالرحمان مهمند »

لکه غم د بختورو له خاطره
قسمت هسې له بنا دلیو کناره کړم
« عبدالقادر ختك »

تل مطیع الله ځکه سرور په دود غمې کا
دا مشهور متل دی فریاد غم بر بشا نوی
« مطیع الله پیر خیل »

غم د یار مې په خاطر کښې محکم بیا موند
په کعبه کښې مې صیاد د حرم بیا موند
« پیر محمد کاکړ »

جای نشین و غم ته تل په انتظار کښې
د کالا پا نه بندی یم د انګریز
« عبدالله پوپلزی »

لاله افسوس کاد زړه له داغه
پسر چمن نه دی خاطر فراغه
کفن ئې رنګه کړ د زړه په وینو
په ارمان ویست خزان له باغه
« شمس الدین کاکړ »

ګوتې چه پر نبض زماز دی هغه پري سوځی
ځکه مې حیران شوو علاج و ته طبیب
« پیر محمد کاکړ »

۱۹ ــ رقیب :

سپی رقیب ئې کښېنولی دی په مخکښې
هرڅوك زدی کوډی په مخکښې د باڼېز
« شمس الدین کاکړ »

عشق له عقله څخه کا خلاف کارونه
ګڼه زه څوك اشنائې د زور ورڅوك
بې هنره سپی رقیب هلته څه غوښت
که ویارته رسیدای شوی په هنر څوك
« شمس الدین کاکړ »

د رقیب وسرته وزی تېزی ناست یم
پری برئې تېزدم که ئې پلار په لاس را کښېوت
« مرزا حنان »

مافبول د رقیب ناز کړ ستا د یاره
سودا و زیان په دا جهان کښې خوراوورور دی
« عبدالرحمان مهمند »

۲۰ ـ جفا :

ستا د عشق حرفونه تورنه دی ګلګون دی
هم په دا چه نوشته په جګر خون دی
تش به نه شی هغه خم د عشق له میو
چه ئې خاوري د فرهاد و د مجنون دی
د دنیا چاري همه وا ړه فانی دی
داد ستا جورو جفاو لې افزون دی
مقتولان ستا د غمزو دی لا له نه دی
چه په سره کفن له مځکې راپېرون دی
در جهان د زړه خوناب مګر قبول شو
چه مخونه د دلبرو پري ګلګون دی
« عبدالرحمان مهمند »

له خوبانو چه کوم د وفا طمعه
کتوری غواړم د زانو له قطاره
« قلندر »

نن مې بیا له تورو ستر ګو سره جنګ دی
پر لبانو ئې د زړه د وینو رنګ دی
که پر هکړی سر په لاس ورلره راشم
لا په دائی باور نشی زړه ئې سنګ دی
« تیمور شاه ابدالی »

ج : بدیعي تشبیه ګانې

خوله دې ګل غنچه ده تور ګیسو دې سنبل پاڼې   ښنې ددې دزر کې سپینه غاړه دې دزانې
شونډې دې ژوندون ښنې به ستر ګو کړې خونه   ژ به دې شکرې ده د ننسه به زړه پانې
هیڅ پری نه یو هینزم دا دې زنه که منه ده   خال دې دی په رنه که دانه ده د مما نې
« خوشحال خټك »

کنده ولې د دوا ړو ستر ګو ستا په طمعه   و هر لور ته مې نیولې کور په کور دی
چه مې خیال د ترکوو لید و په زړه کښی   د واړه کسی مې و زړه و ته نسکور دی
« عبد الرحمان مهمند »

مایه خوا ست وزاری خوله له یاره غوښته   د ه په ناز لکه غنچه سره و نغښته
ښه خو حال زما تر غو زه د یار ورو ړه   چه مدام کا پرتا خواب د ناز با لښته
محبو با پر پا انګ و ا وښته په خوب کښی   که هو سئی ده د بهار پر ګلو ر غبته
ثمره د بد فر زند ښکنځل د پلار دی   پیدا مشه نا خلف د چا له پښته
« شمس الدین کاکړ »

چه له غنچه د ګلرخ مې اغیار کښېنا ست   په چشمانو کښې مې ګل عوندې خار کښېناست
« پیر محمد کاکړ »

آهو چشم پر سبزه د چمن را م شو   یا پر تخت د ز مرد شهر یار کښېنا ست
« پیر محمد کاکړ »

که عشاق جنګ وجدل کابا ندې څه شوه   پر ګلزار وی د بلبلو شر و شو ر
« پیر محمد کاکړ »

کوم یه له دوه ؤښه دی سپین رخسار که چنبیل ګل   کوم یو له دوه ؤښه دی تور ګېسو که سنبل ګل
« پیر محمد کاکړ »

پر سینه د ګلبدن ګر یوان پا ره شو   د غنچې له چا که رنګ د ګل ښکاره شو
« پیر محمد کاکړ »

دا تور خط را غی پر مخ د ګلعذ ار   که غالب شوه په کشمیر پا ندې کفار
« شمس الدین کاکړ »

چه مې ستا د مینې داغ په خا طر یوړ   ز ر غو نه به مې لا له شی له تربته
« میانعیم متی زی »

میانعیم ناست دی ستا دغاړی الیلونه شماری   یکښې پراته دی هزاران زړونه بلبلي صنم
« میانعیم متی زی »

ګو تې تور ې کړې په بای کړ ې دا پورې   زه حیران یم ستا د سپینو ګو تو تور ته
« خوا جه محمد بنګښ »

زه دریسې درسته شپه پټ ژا ړم لکه شمع   ته صباخندان لکه ګل واز ګریوان دچایې
« علیخان خټك »

(c) ketabton.com: The Digital Library

یون ئې د تدرو ، در بده ئې دی د سرو
پېر کوی به پلهو کښې حمله ئې د سپاره ده
« علیخان ختك »

تماشا چه زه د خپل دا غونو تل کړم
هم گلشن هم لاله زار به لاس را کښېوت
« مرزا حنان »

د گلرخ په هوا در ستنه شپه ر فتن کړم
دشبنم په څېر پښې پیلې سر سر تور ځم
« شمس الدین کاکړ »

او ښې در ، رنګ گهر با زده لکه لعل
جنس مې دهر ولې رونق د بازار ته نشته
« مرزا حنان »

د یار خیال ته مې خالی کړ د زړه غولی
مېلمانه لره تیار شی سرای د ستور دی
« مرزا حنان »

چه دې خیال په خاطر را شی مضطرب شم
لکه پېښ چه د مفلس کره مېمان شی
« مرزا حنان »

چه تاوو یمنم تازه غزل انشا کړم
پری بلبلې فریاد کاندی چه گلعذاروی
« خوشحال ختك »

پر خپل ځای با ندې ولاړ یم لکه شمع
ترمزل پورې رفتار کړم لکه شمع
« شمس الدین کاکړ »

وخت دی راغی دفدا که فدا کېږی
شمعه بله شوه تازه پتنګه خوځه !
« جمعه بار کزی »

آفرین دې په ول ول تورو سنبلو
چه ئې ځای د پاسه وېښو په گلو
« خوشحال ختك »

قبیح او ملیح

که یو ځله ئې په سرور باندې کښېنې
رنځ د هجر به شی د قم دبیمار

په مدار مدار به ئې کاږم چه خوږ نه شی
دبانو په ستنې ستاد یو ندې خار
« شمس الدین کاکړ »

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم باب ـ اخلاق او نصایح

الف : ښه خویونه

۱ ـ اخلاق

که د رنگ خوبی ئې ستایې بودیې نشته — په جهان کښې که باقی دې خو اخلاق دی
« خوشحال خټک »

په خو یونو کښې ډېر فرق دی — که سړی پرې خبردار شی
ځینې هسې خوی آغاز کا — چه خپل هم ځینې و یزار شی
ځینې هسې خوی آغاز کا — چه پر دی ئې خد متگار شی
که څوك خپل خصلت ښه کا — تر سرو زرو به ډېر و یدار شی
« خوشحال خټک »

ثنا د گل شی له ښکلیه بو یه — صفت د مرد شی له نیکه خویه
اهل به نه کا ستا ینه هیچېري — د گل له رنگه د مرد له رویه
« عبدالقادر خټک »

چه گل همت ئې خوراك لباس وی — په تحقیق هغه ار ذال الناس وی
شرف په خوی دی په دیانت دی — که څوك شریف وی یا څوك کناس وی
« عبدالقادر خټک »

په ښه خوی د سړی قدر قیمت کېږی — بد خصلت سړی یا دیو دی یا پېری دی
چه ئې علم وهنر نه وی ځنې تښته ! — بې هنر سړی که و گوري لاشی دی
« خوشحال خټک »

په ښه خوی باندې پردی عالم خپلېږی — په بد خوی باندې خپل واړه شی سوا
« قلندر اپریدی »

که دې رنگ، بو، لطافت واړه دلحان کړل — نور د گل په خبری پاس په دستار گرځه
« فاضل »

د ښه خوی گټه ده ډېره — له گڼلو ترانه ترېره
هغه څوك چه اخلاقی وی — د هغه نوم به باقی وی
که د چا اخلاق ښه نه وی — د هغه به ژوند ښه نه وی
د اسلام دین دی راغلی — پېغمبر دی پا څېدلی
چه پوره کی ښه اخلاق — او پر ځای کی دا میثاق
په خویو انسان انسان دی — که نه وی خوتش حیوان دی
مکارم انسانیت دی — رذائل حیوانیت دی
« عبدالکریم کاکړ »

هر طرف بري سره ځمکه سره پنډه شي
په نسب که خان ، نواب قاضي قضات وي

لکه کښت لره باران اوباد په کار دی

۲ ـ په ځان باور « او » همت :

چه فلك سره سر باسي
کړه ئې ندي بې حکمته

رب دې مکړه د اخلاقو پله سپکه
بد اخلاق سړی نه ارزي په کنجله
« احمد ګل الهامي »

د عالم تولی په خلق په احسان شي
« خوشحال ختك »

په همت کښې هغه زه یم
زه خوشحال دده په کړه یم
« خوشحال ختك »

په تېرو تورو ور دروم ـ ی یکسر ننګان — په له بو باندې ځان ولي پښتنګان !
د کنجکو قدر یو ، د در ویل د ی — ننګیالو سره څه ژوی بې ننګان
ار تګ ـی د زړه دلیل د جنتي د ه — د دوزخ دا ور لا یق د ی دلتنګان
د باد شاه په سلطنت پوري خندا کا — په سپهر و ایرو لړ ل ـی ملنګان !
نور ماهي ئې تار په تار دروم ـی له مخې — ما تو ی لو اي بېړ ی نهنګان
دهاتي دپاسه سپور ورته پیکه وي — چه د میو پیالې آخلي سر هنګان

څه د ځان صرفه اوس کار کوه خوشحاله
لکه کار کا پر ها ر ژ اې پلنګا ن

« خوشحال ختك »

چه په غوښو ئې روز ګار هغه زمری یم — نه چه ولې ئې خوراك هغه منږك یم
که عالم راته ګل تا و کاغم مې نشته — په رښتیا وېل د ډېرو پو لیو لك یم
په دانش په شعور نده په همت ده — چه دا هسې سر ګردان لکه پښتك یم
هر پښتون چه د مغولو نو کری کا — که د ی زر ، د هغو وا ړو بهترك یم
چه منصب مې د مغل څوړ یو ملك وم — چه منصب د مغل نشته اوس ملك یم
د فرمان د پروانې حکم ئې نشته — شکر داچه په خپل حکم په خپل وك یم
نه مې کار په خاص وعام نه په دیوان دی — نه په درو لاړ د هر یو ه مردك یم
نه تصدیق شته نه یادداشت شته نه توجیه شته — نه په فکر د سند نه د دستك یم
هر ګیدی به چه له ما سر کوزی غوښته — د هغه د سر یا توره یا کوتك یم
پښتانه لره شړي ء اندېښ مې بس دي — نه په فکر د مسندنه د تو شك یم
آزادي ده په ساده سپینه جامه کښې — خلاص دغه د زر بفت اود میلك یم
د وښو جونګړې هسې راته ښې شوې — وایي ناست په محلونو د آهك یم
که او ګره د ښېړ شته په شړو مېو سپینه — د مغولو پولاو پاتې ډېر بری ډك یم
چه نیولي مې داهوډ دنګې ونام دي — که له خپلو هوده وا وډم کنیزك یم
په بل غشي تو پك هیڅ ویشتلی نه یم — که ویشتلی یم خو بیا په خپل توپك یم
چه ښېر مې بتې خپل وو کند کیرشول — پر وا دار په لنډو پړونو دبارك یم
د کریز بڼې مې توښې لکه باز کړې — ګمان مه مکړه چه بې پرو ښا پیرك یم
تف په ږیره د همه وا ړو بسار کو — لا زما په ږیره هم که زه بارك یم

(c) ketabton.com: The Digital Library

که دوارو پښتنو را ته تسلیم دی
زه خو بیا د سبا کی انا خشتک یم
نن خو قامرا سره ډیره جفا و کړه
کانده بیا د خدای وحکم و ته ځك یم
که څه حق یا دنیکی یا دوروری شته
و یا داش وته په طمع د هر یك یم
مهمندی زما د کډی لاس او پښې دی
راضی من دافرید یو په کو مك یم
ډیر چینی چه تراوش و کا دریاب شی
چه ایده شم اوس خود ایم یو بولك یم
کر لانی خړ بنی خو چه پښتانه دی
زه د ننگ په کار دوارو مشترك یم
که مې عمر په شماره تر شپیته تېر دی
لا په کار د سواری لکه از بك یم
د افغان په ننگ مې وتړله توره
ننگیالی دزمانې خوشحال ختك یم
« خوشحال ختك »

❀ ❀ ❀

حواله می په تیشه د فرهاد شه ده
تر هغه چه نا هموار لکه خا را یم
تر هغه چه سرد جوشی د حنا وینم
خو ش په طور دمك بې دست وپا یم
« کاظم خان شیدا »

بار دهر خس و خاشاك په خپل گردن زده
حو صله دې په مثال د لوی دریا کړه
« کاظم خان شیدا »

راته یو د ی بحر و بر
که څه سمه وی که غر
په همت به ئې تسخیر کړم
په شا ها نه شا ن وفر
« احمدشاه بابا »

ای مرزا په خپل اختیار له ځایه پاځه
دون همت اندیښنه مکړه بله بله
« مرزا خان انصاری »

که فلك ئې دزمری په خوله کښې ور کا
خدای دې نه کا چه عارف پکښې غارت شی
« خوشحال ختك »

څه هغه شهباز شه چه دې ځای په سردرو وی
نه لکه د کلی کارغه گرزه غم دبن کړه
« خوشحال ختك »

که ئې ته په منت مومې وائې مه خله
که دچا په باغ کښې بوټی د کیمیا دی
« خوشحال ختك »

سر دې دروم مال دې دروم پت دنه ځی
د سړ ی د چارې کل خو بی په پت ده
چه یې خدای ور کاو چاشکر د کاندې ندې
په جها ن کښې لو یه بخر ه د همت ده
« خو شحال ختك »

علم تا بیائی په پورته جهل تا بیایی په ښکته
یا عیسی اره وردرو مه یاقا رون ته ځان سپاره
د نباتو حلوامه خوره چه منت ور سره مل وی
خپل کشکاب دخپل محنت خوره په سر را ویده پشتاره
« خوشحال ختك »

❀ ❀ ❀

هغه زیست چه د عز ت له مخه نه وی
چه یې کا په هغه زیست پورې هکې پکې یم
اوریې پورې په منصب په نو کری شه
چه تر فهم و تر نظر د مغل ککې یم

(c) ketabton.com: The Digital Library

به خپل نام ونګ چه را شم لیونی شم
چه به طمع د او ر و ز غلی و شست ته !
تر قضا پورې د هیڅا چاره نشته !
لکه باز به لوی اوی ښکار زما نظر دی

خبر دار کله په سود او زیان دلګی یم
ګمان مکړه چه هغه نا پوه سمک یم
او کنه تر زاړه ذئب لا زیرک یم
نه چه ګرځی ګونګې نیسی باد خو رکې یم
« خوشحال خټک »

❀ ❀ ❀

که دجام لکه حباب وه نه نیو سینه ته
آفرین دې په همت شید ا خټکه
« کاظم خان شیدا »

❀ ❀ ❀

په خو غره په غره دباز غوندی پرواز کا
بیا به وا نی د خوشحال خټک پرنشته
« خوشحال خټک »

ساقی جام دمیو مه بر بنز ده له لاسه
د بلند همت کښی پورته پورته در ومی
خو دعقل خه زده وی لا به مست کښی
شکته شکته ځی سری به پست همت کښی
« خوشحال خټک »

چه همت د سړی څو قدر ی هو مره
د و لتمن سړ ی هغه بلبلی بو یه
د تمیز یه تله هر سړ ی تـا له شی
چه له سینده نی جـدا د چا واله شی
« خوشحال خټک »

نو ره پښتو نخوا ه په ځای میشته د ه
که یی درست دمتو زور راته ښکاره کړه
عجب مار می جار وتلی تر دوه پښو دی
مست ها تیان خونی زمری په زنځیر کینړی
په خپل اه می باور شته اثر به وکا !
پر دوه سری مار می بروت په دواړو پښو دی
خو یو زه دی زمانی په کښی منصور کرم
نه به بیا په قوم کښی کینم نه به هور کرم
مګر اوی یاد و پیداشی چه یه دور کرم
بو یه دا چه ځان فلک وته تر بور کرم
ر قیبا ن به او ر لړ و نی دتنور کرم
به دیدن یی اه نشا طه نه نفور کرم
« خوشحال خټک »

کار په خپله تر دستی لکه حباب کړ ه
چه محتاج دخیاط نه شی پیر هن ته
« کاظم خان شیدا »

د با شی دباز نصیب شوی تازه غو شی
دوچ در بـو بیخ نصیب شود سپهر کنندی
« مطیع الله »

وزی تـبزی پـروت پـه خـپـل پوز کی ښه نی
دمنت پـو لا و د ې ز هر شـه کـه نی مومی
نه په تخت دپا سه نا ست دبـل کره
د محنت سو ی سکړک د سا ګی سره
« عبد الحمید مهمند »

که د تـوان رسی بـه لـوی دریاب کښی ګرزه
عاقبت بـه ککری ور با نـد ی کینږ دی
هغه یار که یه پا لنګ را سره نشته
دعمزی به تیغ نی خوږ شه نی خوشحا له
په بیله کښی د ې زو ا ل ویـنم نهنګه
تـر خرا غ چـه کینې و شی ګرځی پتنګه
داهم شکر چه نی بوی ځی له پا لنګه
مرنـی پـه روغ صـورت نه ځی له جنګه
« خوشحال خټک »

که غوټي پسې وهي په لاس به در شي
که د جنگ په کار کښې ډېر دي حکمتونه
څه عجب باد شاهي لکه خور شید کړم
د همت دا رو که مړ م په کار مي نه دی

را شه گوره نامردان بلا و هلی
د آسمان د پاسه گنبت نندار ه نکاه
مړ هغه چه ئې نوم نه يې نښان شته
خوك په خپل پتي کړل کا د اغزيو
پسينه کړ نه هو مړه فانيده نکا
چه محنت په ځان قبول کا راحت موی

بنسیا د د چاري په مصلحت دی
چه سر ه يو شی دا دواړه نو که

مردان هغه دی چه همتنا کښتوی
کار چه آغاز کا انجام ئې فرض گڼي

چه په خپل دخپلو وينو سر خرو گرزم
چه په وازه خوله موندہ شي مه يې وينم

که دمځکې غوندي کوز به تواضع يم

چه همت دې د تپوس دی ځان بازمه کړه

هر سړی په موافق دخپل همت نظر اړينه

مردان هغه دی چه همتناك وی
چه غم پرې را شي پروا دغم نه کا

چه په شان د آفتاب ندی گرم رو يه

چه همت مي نه کا ډېر په هسکو او
سوال مي خوی له در افشانه ابر ندی
د آفتاب په کمند نه خيژم آسمان ته

چا وی دا چه په دریاب کښې گوهر شته
خو صبا پر نشي ز لمیه ظفر نشته
یکه تنها په جهان گرزم لشکر نشته
که علاج لره مي را شی مسیحا هم
« خوشحال خټك »

د پری میدان پر پېغز دی لړي تې زغلی
کوز د ځمکې د تلی په مینځ کښې هلی
تل تر تله په ژوندون پاڼی بيا غلی
چا په خپل پتي گډو نه دی کړ لی
چه په وخت کړ نه و کا پر آ خلی
رنج و گنج سره دا دواړه دی تړ لی
« خوشحال خټك »

بيا د مړ دانو په شه همت دی
واړه دولت دی حرمت عزت دی
« خوشحال خټك »

دننگيالي په کار کښې چست و چالاك وی
په زړه هم پاك وی په خوله هم پاك وی
« خوشحال خټك »

څه منت به دد و نا نو د دينار کړم
که صدف غوندي حاصل در شهوار کړم
« عبدالقادر »

په همت تر واړه پاس لکه آسمان يم
« عبدالقادر »

ځان په رسم د جانباز و جان باز مه کړه
« عبدالقادر »

په ورو چارو هيڅ کله کاته نکاندی لوی چاری
« عبدالقادر »

په هره چار کښې چست و چالاك وی
خوازه له هر چا په زيست وژواك وی
« خوشحال خټك »

ستا په سر کې به سايه دهما خو ښ يم
« کاظم خان شيدا »

لکه موج نکړمه بيم له پر ټو تلو
صدف وړانه خپله خوله کړه په غوښتلو
په زړه دم بار لکه شبنم پر دوش د گلو
« کاظم خان شيدا »

٣ ـ امید :

د شپې خېتن دې سحر ته گوري
هېڅوك د ی طمع امید بري نه کا

له مقصوده نا امید مشه یکلخته

دادستور دی چه شپه و لوېږی په ځمکه

په ژوندون به لکه شمع دا سرد نه شم

هر گره گره کشا لري نیکبخته

٤ عزم او تو کل :

دهوشیارو نادان هومره تفاوت دی
که پهمابانديځرخ خوری پروایی نکرم

نهرسی ترپاره هرچه دېري اندېښني کا

هغه باغ چه تل ما واده دبلبلو
دزړه راز و چاته ووايم حيران يم
تو کلت علی الله و ینا یوه ده

په پرېشانو اندېښنو خاطر پرېشان شي

٥ ـ جد وجهد :

پهطلب کښ دي سستی وینم درویشه
نعمتونه رنگارنگ دی پهر لوری
خوطلب هومره موبدل دی پهدادور
د عسلو خوازه کله هغه موی !

غشی چه دېر ولی بهتېر انداز شی
کار د محنت دی د مشقت دی

هرمرغهچهدبل غوښی خوری مرداردی
دذړې په خير دلمر په طلب گرځه
کار په تش لستوني نشی بېدلاسه
چهتقوی د پانت نلری رحما نه

گوندې پسرې و خپږی د صبا ستوري
باران په تېز و کښېتو نو اوري
« خوشحال خټك »

خدای پهځمکه کامر غونه د هوا پیښ
« عبدالحمید مهمند »

په شتاب ور پسې صبحدم راځی
« عبدالحمید مهمند »

چه تر مرگت پوري زما جانگزاری ده
« کاظم خان شیدا »

نا امید له خدایه غو تـه جبین مه شه
« عبدالرحمان مهمند »

خودځمکې د آسمان پهمینځکښ وت دی
دهر هر کله دانا سره په نښت دی
«خوشحال خټك

ودې کیسې پرېږده دعشق په تو کل هسې
«خوشحال خټك»
اوس په ده کښ د بلبلو آواز نشته
پههر اوری چه نظر کړم همراز نشته
د خوشحال دزمانې سره ساز نشته
«خوشحال خټك»
جمعیت مومی خاطر له تو کله
«عبدالقادر خټك»

چه و نلی یی ددې خونې له ویشه
په غښتونې با نې نده جفا پیښه
بلکه لا تر طلب بخره مومی بېشه
چه حذر کا د مچی له بده نیشه
« خوشحال خټك »
چهمشق دخط کړی وخط تهسازشی
ودو، ورو، پههرهر هنر ممتا ز شی
«خوشحال خټك»
ځان حلال کړه لکهزانه شاهين مشه
لکه تېښه هسی پروت پهزمين مشه
لاس پهتوره کړه بې لاسه آستين مشه
د دې هسې همنشینو نشین مشه
«عبدالرحمان مهمند»

چه زمری خپلی منگولی نه کا کښلی — هومره نه‌وی څرپي غوښې ورته تلې
مرجونړا درو مرجان هله ولجه کا — چه قبول کاندی د بحر خونی چلی
عاشقان چه ترسره تېرشی هله ښکـل کا — د ابرو پستې خولې لکه بجلي
بازچه والوزی له جالې هله گوری — د کبکانو ښایسته سترگی کجلې
چه داور بخری یاد سره رفیق شی — بیا ماله کا په ملکو نو لمبې بلې
چه سیلاب دغره دسره نه روان شی — بیا هاله بیابی په مخ د بری خځلې
«خوشحال خټك»

* * *

په تحصیل پسی بی ځکه کوښښ بویه — خپل هنر له لاسه مه پرېږده خوشحاله
«خوشحال خټك»

چه تورده ترخه قبول لکه دریاب کا — هم هغه د قیمتی د ر و مـاب شه
چه لمبه یی د آتش کړه په ځان تېره — له هغه پسه د گلا بو . گل گلاب شه
د کمال کسب پیا په دسعا دت ده — هغه ښه چه د کمال په اکتساب شه
ته هم زده مراد وغواړه له عمله — چه په علم یی عمل وکړ کامیاب شه
«خوشحال خټك»

ښادی عم غوندې آسانه موندنه‌شی — سور په خپلو وینو لعل دبدخشان دی
«عبدالرحمان مهمند»

زر نده هله خه حاصل کاندې چه گرزی — بو زمان قراری مه کړه له طلبه
«عبدالقادر خټك»

له آزاره چا بازار مو ند لی ندی — له انگاره چا گلزار مو ندلی ندی
تلوار مه کړه په خپل وار به برخه درشی — بی له واره چا خپل وار موندلی ندی
په قصور مطلب موند نه شی پسی پاسه — له گفتاره چا کردار موندلی ندی
«مطیع الله پیر خیل»

کار کوه کار په کار هم کاردی — تاوان په ځان باندې خالی گفتاردی
عقل څه بل دی خبری نور څه دی — گو تره گوټکه طوطـا طرار دی
«عبدالقادر خټك»

لکه عامل شوه د خا ورو لاندې — عمل هم ورك شو په مځکه باندې
او س په خبره بروك و بل دی — دا بیت بازی دی عالم یی کا ندی
«عبدالقادر خټك»

کله به‌لا درومی له‌مـای دسحر خوبه — خوب پیغمه نه کا چه په مځکښ بی منزل دی
«عبدالقادر خټك»

چه منت په ځان قبول کا او راحت شی — چه عارف د مصیبت شی عافیت شی
«خوشحال خټك»

٦ــ صبر او استقلال :

عشق چه د بز ولی ښه تېر انداز شی — چه مشق دخط کړی و خط ته ساز شی
کار د محنت دی د مشقت دی — ورو ، ورو ، په هر هر هنر ممتا ز شی
« خوشحال خټك »

مړ تېي د هر چا ننډ ی سره ...مي — دخرد بار د فیل په شا باندي مثقال دی
ته چه لافې د مردانو د میدان کړې — په میدان دی کوم راوړی استقلال دی
کا همه خلق یې سنز شه پخندنه — بېچاره خوشحال په خپل هنر خوشحال دی
« خوشحال ختك »

دمرد چه صبر چه استقلال نه دی — چه غم پرې راشي يکښې خوشحال نه دی
مرد ی یې هیڅ ده و زما په بوهه — که يې په جاه و دولت څوك سيال نه وی
« خوشحال ختك »

اضطراب به دي خلاص نه کاله خدا؟ — مستقل و ر ته په صبر و تحمل شه
« عبدالقادر ختك »

په تاکه را شي خاد ته لو یه — تېښته تسلیم صبر ته بوه
ته به يې دفع په صبرو کړی — نه په لښکر و په زر او زوره
« خوشحالی ختك »

صبرو نیسه په خکښ که مراد غواړی — هيڅا کړی دغه کار په شتاب ندی
« عبدالرحمن مهمند »

ای حزنانه صبر وکړه مراد به مومې — د فلك زر نده په وارده پس و پېش
« مرزا حذن »

خلاص به نه شي سرکشان له گوشمالی — چه فلك به جهان شته دی تلوار مکړه
« کاظم خان شیدا »

دانا يې مه گڼه چه صبر نه لري — چه صبر نه لري حکمت به څه لري
سړی د صبر به کار کښې و زمېږه ! — چه صبر ناك وی هر څه به ښه لري
« خوشحال ختك »

صبر ناکو سره جور فلك نه کا — د فلك جور د چا چه سبکسار و
« خوشحال ختك »

ژوندی که گرځی څان يې ژړلی دی — تورزن د سر به وینو لږ لی دی
چه صبر نه لري ظفر به نه مومی — ظفر له صبر ه سره تړ لی دی
« خوشحال ختك »

شورش مکړه د گردون له کش مکشه — اومه کلکه کا مرغی له اضطرابه
« اشرف خان هجری »

۷ــ دوخت اهمیت :

دو باره دې را تله نشته په د نیا — نن دې وار دی که دروغ کړی که رښتیا
هرڅوار چه تروخت تېره شي عنقاشي — عنقانه نیلی په دام کښې د هیچا
تر ورځ تېری او به بېرته نه جار وزی — نه جار وزی تېر ساعت به بېرته بیا
تېر ساعت په مثال مړی د لحد دی — مړی چاری ژو ندی کړی په ژړا
هره نېه چه صحیح گڼه په زړه کښې — په غرور به هغه نېه کړې ی خطا
په عمل د نیکو بدو فهم و کړه — چه به دا کښې دې بهبو د دی که بدا
« عبدالرحمان مهمند »

(c) ketabton.com: The Digital Library

چه بې وخته ارمان کا به وخت وبه موی

که د بېره سعیه کوښښ کړی څه شی
که هر څو مې به بېړی ملاح کا

آبشار ره ! و لی دا همې ژاړی !
که تل فریاد کړی به کانې سروهې !

کړل دی ویل دی دواړه اوان لری
چه کار د نن ورځې پر بېږدی صباته

۸ ـ زړه

ښه سړی پردی بدلاسا به نیکی خپل کا

یوزړه د خوشحال ندی چه جهان یکښی ایده شی

دواړه څکو نه لګه تن دی
زړه یې چون او پیچکو دی

خودی زړه خاندی خوله دې خندا کا
مدار دهرې چارې په زړه دی

د ناز کدلو اطو ار مشکل دی
... هم بې نته گنډل یې هم لا

منبرو سوځه به او ر کښې شراب وځښه

که هزار ځله تقری پر هېز ګاری کړی

قلب د دمومن گوره ملقب به عرش الله دی

چه ذړه تو د نما څلو ... یروا وی

و گړ ی پواړه کاروته خپل کا
خو کڅ چه آرام گټی د ښکو نام گټی

د هغه عالمو ز بېري د و ښکو دی
« عبدالرحمان مهمند »

به وخت چه ننګړی بی وخته څه شی
به ژانګګی چه کښېوزی پوري هاله شی
« عبد القادر خټك »

له چا فریاد کښې خوك بسی غوا ړی
بیانه ر ا نشي او به نخه لا ړ ې
« عبدا لقادر خټك »

چه وخت یې تېرشی افسوس ار مان لری
هو ښیا ر به نه وی دا خوی نادان لری
« خوشحال خټك »

کومه ښاغلیاده چه خوك بد کا زړه دیار خپل
« خوشحال خټك »

دهرچا زړه مر آت دی صفائی ورله بویه
« خوشحال خټك »

کار د تن جوړ وی زړه
خوك دا غنو ښه گڼی زړه
« خوشحال خټك »

چه زړه دې ژاړی ستر گی ژړا کا
زړه دی مفتی دی هزه فتوي کا
« خوشحال خټك »

به دا به پوه شی هر چه عاقل دی
که زخمی شوی د مینا دل دی
« کاظم خان شیدا »

در ته وا یم خود زړونو آزار مکړه
« عبدالرحیم هوتك »

ښه دي نشته چه مدام دل آزاری کړی
« عبدالرحیم هوتك »

زار ځار ځار جو یو چه د زړه په بازار بلوسی
« دالپوری حافظ »

تزو که زړه د سړی بوسی خدمتگار
« عبدالرحمن مهمند »

مړدان هغه دی چه کار د بل کا
د خو زو زړو نو دارو به تل کا
« خوشحال خټك »

نه سره سم دی و اده مړونه ! — نه سره سم دی دهر چا زړونه
زړه هم هغه گڼه چه اکثر غرشی — که یا ندي راشی هزار غمونه
«خوشحال ختک»

مرهم به زړه دزده پرهارونه — دا نیابه گل کړی نادان خارونه
په هره سوړه لاسونه مه منډه — یکښ به خوب کا خونی مارونه
« خوشحال ختک »

زړه دی دهر چا سره صفا وی — به چا گرم مه شه که دي رضاوی
که څوک ناحقه اتا پرخاش کا — اندوه ئي مکړه ظفر به ستاوی
«خوشحال ختك»

په بدن کښي دزړه اهمیت .

زړه په مثل د پادشاه دی — هر اندام دده سپا دی
ټول دده فرمان بردار دی — دی پادار دوی خدمتگار دی
کل اعضا یی مسخر دی — دده حکم ته مضطر دی
په فرمان یی خوله ویل کړی — لاس نیول، سترگی کتل کړی
په بدن کښي گوشت پاره ده — چه کوچنوټي یی جثه ده
چه وی راست شی راست بدن شی — چه فاسد شی فاسد تن شی
پس چه شو صلاح فسا د: — تمامی په زړه بنیاد
ته مدام اصلاح درډه کړه — په عیش و خت غفلت مکړه
زړه په مثل گنجینه ده — د گوهر و خزینه ده
ډیر پکښي دی جواهر — قیمتي نفیس نادر
اول، عقل ښه گوهر دی — د جمله نعمتو سر دی
بل گوهر یی معرفت دی — زیات ترنورو په قیمت دی
نور علمو نه حکمتو نه — واړه دی اوی نعمتو نه
چه زړه هسي خزانه ده — د گوهر و گنجینه ده
پس لازم یی ده ساتنه — له جمله ؤ غلو رهزنه
چه دښمن یی تالا نه کا — جو اهر یی یغما نه کا
«حبیب الله کاکړ»

چه غرقاب شی تورمژگان په نم دزړه — نو خراب شی خانمان په نم دزړه
عبث وای غم دزړه وبوالهوس ته — چه پوهیږی هلکان په غم دزړه
په بل مخ باندي سوا د یار له مخه — ما ترلی دی چشمان محکم دزړه
چه یی عرش او کرسی لاندي ترقدم دی — بالا تردی هسي شان قدم دزړه
دخلیل له کعبي ۱۰ کعبه ده اوچه — که آباد کاڅوك ویران حرم دزړه
که نور خلق قدمونه ږدی په مځکه — مادی ایښی په آسمان قدم دزړه
دامکان چه دآسمان مځکی ترمیان دی — یو خلوت دی دامکان سلم دزړه
زه مرهم دزړه له چا غواړم بی یاره — چه کړی نشی طبیبان مرهم دزړه
صورتی همدان ډیر دی په دنیا کښي — ولي نه مومی رحمان همدم دزړه
«عبدالرحمن مهمند»

(c) ketabton.com: The Digital Library

همیشه په ځای د شکر شکایت کړي!   منکر ښړی په عطا د سبحان و اې!
در ښېلی خدای د هر چا چې توان دی   په ډیر توان کښې خپل ځان بولي نا توان ولي!
زړه د نفس په پیروی در ځغلي لا ړو   د خبیث په لاس دي ور کړو قرآن ولي!
« رحمان »

بنګ شراب سرود کوه عبدالقادره!   خو یو مکړه آ زرده د مسلمان زړه
«عبدالقادر»

مرده دل دي له توره زړه بیرون کا   یو ساعت په کور کښې نه پرېږدي خوک مړی
جمعیت چه لدنیا په نیا غواړی   هغه غړی په معنا د شګو پړی
«عبدالقادر»

هر څوك چه یو کار زړه خوله خپل دوا ړه   دو یم په نیت شی ثابت له واره
که کمی ورغی په دین د نیا کښې   تاوان یی واړه وزما په غاړه
«عبدالقادر»

هغه چه ستادی چه یی سائل نکړي   ویره مې کیږی چه یی دبل نکړي
که دادي خوی دی دادي خصلت دی   خپل به پرده ی کړي پردی په خپل نکړي
«عبدالقادر»

چه زړه له تا نه دچا به کیږی   به کړه دعا ګته د عا قبلیږی
ازار د هیچا دا خستو به دي   ښېری د خوږ و زړو نو لګیږی
« خوشحال ختك »

اتو مه ګنج د زړه په ویرانه کښې   پر وا نلرم د شهر په عسس
«شمس الدین کاکړ»

زړه ولاړ شو اوسې یو وار بسی ولاړ ئی   لکه چیر ته ایشکر د روی د سلطان درست
« مرزا حنان »

زړو نه مه ماتوه لعل د بدخشان دی   بیا مشکل دی ر غول د شکسته ؤ
« خوا جه محمد بنګښی »

چه بهتر تر در ګوهر دی هغه زړه دی   چه پراخ تر هر کشو ر دی هغه زړه دی
مکرم په مخلو قاتو کښې انسان دی   په انسان کښې چه بهتر دی هغه زړه دی
کم یی مه بو له بیحد ه مشرف دی   چه د خدای باندې نظر دی هغه زړه دی
دمکی حج خو موقوف په یوه وخت دی   چه مد ام حج اکبر دی هغه زړه دی
که هر څو یی صفت وکړم څه به و کړم   چه تر حد صفت بهر دی هغه زړه دی
د زړه شان څو یو بیحد ه عالی شان دی   چه تر ډېر خوبو خوبتر دی هغه زړه دی
سرچشمه د معرفت د لوی در باب دی   چه محل د در ګو هر دی هغه زړه دی
څه سیالی به نیشکر ور سره کاندې   چه شیرین تر نیشکر دی هغه زړه دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا د خولې په وبل حکم دفاضي دی   چه مقبول دخدای په در دی هغه زده دی
چه ظاهر وباطن دواړه یې رو ښان دی   چه دا همسې بلند لمر دی هغه زده دی
هیڅ اشیا یې لـه فتره بېرون نه دی   چه د درست جهان دفتر دی هغه زده دی
زه نبی به یې ترې کم هنر بیان کړم   چه منبع د هر هنر دی هغه زده دی
« عبدالنبی »

دلجوئی به دې تمام وګړی و کړی   که ته هم د دلجوئی په جستجوی شې
« قلندر »

داپند له ما نه په زړه کښې یاد کړه   خو دې لاس د سخی مروت د اد کړه
زړو نه د هر چا په احسان ښاد کړه .   آزاد بنده کړه بنده آزاد کړه
« عبدالقادر ختک »

۹ ـ ژبه

خولا دې توره وی که لویه تبه !   تر دا لا بده ده بد ګویه ژبه !
دړ ابی بلا به د ر خخه وا وړی   ژبه که بده کړي د پند طالبه !
« خوشحال ختک »

بیواك چه نه اری په کـام کښې ژبه   که ګنګک شی ښه دی په لویه تبه
په بده ژبه ځان ځي جهان ځي   ایمان لا هم ځي وا وره طالبه !
« خوشحال ختک »

خوږه مری ده که خوږه ژبه !   چه خولا یې خپل کړی زما صاحبه
هنر هم دادی که دا هنر اری   چار به دې تل وی تر سیال غالبه .
« خوشحال ختک »

که هر څو ډېر یې تر صحبتو نه   علم ادب لري فصاحتو نه
لا به یې ژبه ډېر فهم و کړی   د ژبې ډېر دی قباحتو نه
« خوشحال ختک »

ژبه عادت کړه په ښه ویلو   چه دې عادت شی هغه تر تلو
که یې عادت کړي په بد ګوئی   مخ به دې تور کا تر پردو خپلو
« خوشحال ختک »

په مرهم د خوشامند سره روغ مشه   هغه زړه چه یې کښی تیغ دزبان کښېنی
« پیر محمد کاکړ »

په مجلس کښې دمهرویو څنګه زاړی   شمعې هم ښکاره کوله بله ژبه
« عبدالله یوبلزی »

هر سړی چه شی ګویا لکه قلم   سر به یې شی له تن جدا لکه قلم
« عبدالله یوبلزی »

درست عالم په داخبره خبردار دی   چه بلبله خپلې ژبې په قفس کړه
« خوشحال ختک »

سلامت کاروان به تېر کړی له رهزنه　　که جرس رنګه نه کړي په غوغا ژبه
« ملاجمعه »

که تازی ژبه هر ګوره ښه ده　　فارسی هم ډېره په خوند خوږه ده
چا یې پلو د جمال وانه خیست　　پښتو لا هسې بکره پرته ده
«خوشحال ختک»

ژبه په تن کښې څه عجائبه ده　　صحت هم ژبه ده ژبه هم تبه ده
چه ښه مې څیر کړ ښه پرې خبر شوم　　جنت هم ژبه ده دوزخ هم ژبه ده
«خوشحال ختک»

جنګ دهانی او مزری آسان دی　　د خپلې ژبې آفت لا ګران دی
چه خپله ژبه یې په خپل فرمان کړه　　هم یې رستم ګڼه هم لا لقمان دی
«خوشحال ختک»

که څوک نیکان دی که څوک بدان دی　　بد اد نیا کښې چه په هر شان دی
مه یې ستاینه کړه مه یې غندنه　　نه به یې څه کړي چه د خپل ځان دی
« خوشحال ختک»

د هوښیارو ژبه پټه وی په زړه کښې　　راز به نه وایې اشنا ونا آشنا ته
لېز او ډېر ویل به نه کاندي بې ځایه　　هیڅ باطل ویل به نه وایې و چاته
«خوشحال ختک»

ژبه عادت کړه په ښو خبرو　　خبري ښې دی ښه تر شکرو
د خوند مثال یې شکرې وایم　　قدری ډېر دی تر مرغلرو
« عبدالقادر »

لکه وړی له میدان ګوی داخه ژبه　　نه یې شی وړای په تېره کړی شمشیر ګوره
« عبدالحمید مهمند»

که دین دنیا غواړی پرده پوشی کړه　　فتنې له خولې پاځی نو خاموشی کړه
که نه خاموش یې نه پرده پوش یې　　بېخوده پر یوزه باده نوشی کړه
« خوشحال ختک»

سخی یې مه ګڼه چه نن یې خوار نه وی　　باتوری مه بوله چه پرې پرهار نه وی
که دانشمند وی تفسیر په یاد لولی　　چه ډېر ویل کا دی به هوښیار نه وی
« خوشحال ختک»

ښې خبرې در ګوهر خاموشی مهر　　دانا تل ځکه په خوله دغه خاتم ږدی
« عبدالقادر ختک»

د میړو میړه دخانو خانه　　د جهانبانو جان او جهانه
دا رنګ لوی به هاله روزی کړی　　که وي نیکنیته او نیک زبانه
«عبدالقادر ختک»

بحر خاموش دی سیلاب غرغر لری
سیلاب تش لاس دی سیند لمن پر لری

دسیلاب گټه د کانړو د کڼه ده
بحر په گټه کښی قیمتی در لری

«عبدالقادر ختك»

لهخامی جوش وخروش خپژی لهدېگه
دی له خپلی پختگی پختگان چپ

په ابو بهدي ډیوه شی دمراد بله
کهصدف غوندي پهصبر کړي دهان چپ

چه دانه پهخاورو پټه شی خوشهشی
په گو گل دننه وساته ارمان چپ

دبلبلو ناري ښې نهدی پر گلو
چه پهسر ولمبو کښی سوځی پتنگان چپ

لکه کاه اوکهربا چه سره بولی
هسي پټه خوله بلل کاندي یاران چپ

«عبدالحمید مهمند»

سپین ویل دحق کوه عبدالحمیده!
کهپه ژبه اویزان شي لکه صبح

«عبدالحمید مهمند»

تماشا دزماني کوه عظیمه!
مه له خولي نهخه وباسه مهخه وایه

«عبدالعظیم رانړیزی»

صافدلان له گفتگو په خفه کیږی
شی نفس دآئینی پرمخ غبار سخت

«مرزا حنان»

۱۰ اخلاص:

گوره څه بلند مقام دی د اخلاص
چه جهان واړه غلام دی داخلاص

کهله ځمکي نه اسمان تهخاته گران دی
د اسفر په یوه گام دی داخلاص

چه خبر کا مخلصان له علم غیبه
داهمه واړه الهام دی د اخلاص

در واج د رسم عمر مدام نه وی
لکه عمر چه مدام دی داخلاص

بی اخلاصه حلاوت د اسلام نشته
که اسلام دی خو اسلام دی داخلاص

څهعجب دی کهمستانوی تري چاپېره
هرساقی څخه چه جام دی د اخلاص

څه عجب دی که همای په دام نیلی
هر صیاد څخه چه دام دی د اخلاص

درحمان کلام په داسبب شیرین دی
چهپی هر کلام کلام دی د اخلاص

« عبدالرحمان مهمند »

هرباغی بوزي بنده کاندي اخلاص
هر بی شرم شرمنده کاندي اخلاص

آب وتاب بی عالمگیر لکه افتاب شی
هرجبین چه تابنده کاندي اخلاص

هیڅ پروای دحیوان په اوبو نهشی
هغه زړوی چه زنده کاندي اخلاص

هیڅ مقراض بی غوټولی په خوله نهشی
هرپیوند چه پائنده کاندي اخلاص

هغه کار چه سحر گر کاندي پهسحر
ترهغه پی ځوچنده کاندي اخلاص

سند لاسه زوړ کافر دلو کالو
واسلام ته خواهنده کاندي اخلاص

دنفاق له اهله ځان ژغوره حمیده!
پهلباس بهدي گنده کاندي اخلاص

« عبدالحمید مهمند »

هرباغی او هر سرشوخه هر بی شرمه — همه واړه شکسته کاندي اخلاص
پهنیکنوم به عالمګیر لکه افتاب شی — مغه خوك چه همیشه کاندي اخلاص
دنفاق دشپې تیاره به رڼاورځ کا — چه سحرغوندي خنده کاندي اخلاص
که بې پښولره راشي ملامت یم — که انسان لهدرنده کاندي اخلاص
« شمس الدین کاکړ »

۱۱ ــ راز ساتل :

چه بل خبر کړي د زړه . راز به — هوښیار به څه یې و ماته وایه !
هرچه هوښیار دی هنر یې دادی — خبره نه کا چاته بې ځایه
« خوشحال خټك »

دباد شاهانو به راز خبرمه شه — که یري خبرشي ځان ته غاورمه شه
رازیې دزړه په صندوق کښې وساته — په ښکاره رول یې چاته لږ برمه شه
« خوشحال خټك »

که چاته و کړي دزړه خبره — تا کبد یري و کړي چه وبې نغره
کهدي خپل ځوی وی ګمان یري مکړه — چه به یې نه کا چاته ظاهره
« خوشحال خټك »

که پټایه زړکې نه وښکی آواز — نه صبا د ځنې خبرو ، نه شهباز
سکه لیه دي خبرپهسي معلومېږی — چه خپل صوت دی هر سړی لره غماز
دمنصور وحال ته ګوره حال ئې څه شو — خدای دي فاش دهیچا نه کاندي پټ راز
دریغه دریغه که وروستې عقل دومې وای — دانجام خبري نه شی په آغاز
چه منکر پري اعتراض کولی نهٔ شی — دا دشعر دی رحمانه ! که اعجاز
«عبدالرحمان مهمند»

ته چه مایوښتي دیار له حقیقته — خوك دیار خبري کاندي واغیار ته
«عبدالرحمان مهمند»

خاص خاوت دښکلیو عام په وخت دخط شی — کم قوت سړی لههرچا سره راز کا
« عبدالحمید مهمند »

ځای بهځای په ستا دمال حساب کاوه شی — خپل اسباب د کاله مهښیه مزدورته
«عبدالعظیم رانړیزی»

هوښیار به هر کله زمانه سازوی — په دانائی به یې د کار اغاز وی
نادان به هیچیری به داخبر نه وی — پههرهر کاربهیې پټایه راز وی
« خوشحال خټك »

زړه پټایه مه را باسه و بازار ته — وایه نشی په کوڅو دخلوت راز
«عبدالله یوسفزی»

منصوز راز ظاهراوهسوئی تهوخوت — د خلا خبري کله په ملا شی ؟
« دالپوری حافظ »

۱۲ـ زر:

اوس پهدا دور ماولیدل خوازه دی
نورو چار وو ته څه گوري دا گوره
څکه څهچه د آسمان ښایست پهزردی
شاهزاده بی زرو گوښی تنها گرځی
زور،قوت،حرمت هوري درومی چهزروی
هرمراد چهدسړی وی په دنیا کښې

په خالی کیسه به نرسی تر کامه

کههرڅومشکل کارونه درتهپیښ شی
ماچه وایده خوازه دی پهدنیا کښې

کهپتهوی پهاوریخ کښې هم ترمیاشتی امرتیری کا

زردیچه زیرمه دننگ وشرم کا
دپیر گران کارونهپه زر آسان شی

زردي هرچاته أعجاز معلوم کا
وینځه میرمن کا خادم مخدوم کا

بادشاهان ښهدی پهخوانو زر ښندی
زرسردا دواړه تو گو دپیر گران دی

زرپه بده ورځ په کار وی
دزر دار بلا پـــه زرو
چه سیروی گذار په سپر شی

چاومـاته نصیحت کړ چه زرښه دی
چهپه کور کښې خزانې لری دزرو
هرپادشاه چه خزانه ور څخه نهوی
هرسړیچه پهنام لوی پهدولت کموی
پهمثال یی دهغې مرغیء مثال کړه
گوره مادهغه څرنگې ځواب ور کړ
ماوې مرد لره څونام بویه نا دانـه

تر پدر تر برا در تر پسر زر
چه صاحب دمسلمان کا کافر زر
ستوری زردی آفتاب زردیقمر زر
دهندو سره روان کا اښکر زر
دپادشاه پهسرڅوك کښېږدی افسر زر
دطلب په وخت یی ور کا دربر زر
«خوشحال ختك»

څه حاصل که بوعلی شی په قصو!
«خوشحال ختك»

فکرمکړه چهآسان به په زر نشی
خوسړی دې یی په مینه کا فرنشی
«خوشحال ختك»

همهعالم خبردی چهزر ښهدی لهدرمه
«خوشحال ختك»

صحبت د هرچا و بلـه گرم کا
زرپهفولاد کښېږدی فولادهم نرم کا
«خوشحال ختك»

معدوم موجود کا موجود معدوم کا
زرپهسندان کښېږدی سندان هم موم کا
«خوشحال ختك»

ځوانان پري ښه کا چهورتهسر ښندی
یویوی و ښندی نهیی هرپو ښندی
«خوشحال ختك»

هوښیار ځکـه ساتی زر
د نادار بـلا پـــه ســر
چه سیـر نـه وی لاس شی سپر
«خوشحال ختك»

ته اول به کا دزرو چه خبر دی
هغه کس کهیك تنهادی زوروردی
عاقبت ورڅخه تار پتار لبندکردی
پهمعنا بدر نگه ښځه سپین خادردی
چهسینه یی کشاده تن یی لاغردی
پري پهبوهشی هرسړیچهدا نشوردی
نه دزرو تولول چه بد هنر دی

که هندوښخه انبار انبار مهران وی   په مهرانو به ښه نه شی مختصر دی
که په خره باندې دزر وصندق بار کړی   خر به هیڅ پدا ښه نشی خر خوخر دی
چه هنر یی دلویی وښویه لاس کښې   دهغه وجود پارس شو واړه زر دی

«دخوشحال خټک»

ځکه نوم یی دزهب وربانديې کښېبود   چه دباد غوندې هردم کا ګذرزر

«عبدالقادر»

که زده سخی اری چه مال یی نه وی   په ځان مې ولید ښه حال یی نه وی
که باز داواړه هنر د ښکار لری   ښکار به په ښه کوی چه بال یی نه وی

«خوشحال خټک»

ددولت اهمیت

ژبه هم ښه ویناکاندې چه یی وینه   دخاوند په لاس کښې زراو درهمونه
ژبور ور له ورځی وینا بی اوری   ددرهم خاوندان تل وی په ویاړونه
که درهم بی ځنی ورك شو شی نتلی   پر ژړی یی وی په خرو پیژندونه
که بیای سونی(۱)وبولی خلق وایی   داوینا ده رښتیاینه له رښتو نه
که بې وزلې ووایی رښتیا خبره   نور خووایی دخوسونی دی تېرونه
هو، درهم ښندی هرچاله لویه برخه   ددرهم دخاوند هر ځای پرتمونه

درهم ژبه ده که خوك ژبور کښېږی
ده وسله که خوك به کاندې قتالونه

«ابو محمد هاشم ابن زید السروانی البستی المتوفی ۳۰۰ ه»

چه نیستکاره شی که ځوی داحمدشاه ئی   ترتازیات په دبدبه دی تا کرداس

«عبدالله یوپلزی»

❀ ❀ ❀

۱۳ ـ خپل قام :

هر سردارچه دخپل قوم دبدوخیال کا   آئینه دې دخپل ځان حال دجمال(۲) کا
پرې کوی ترخپلو ښو لاندې ښاخونه   چه بدی دخپل عزیز په زړه نهال کا
عاقبت هغه سردار شی مردار پاتی   چه یی نفس دخپل بدوته لېوال کا
چه دبل و سرو مال وته هوس کا   ترهغه پخوا بهورك خپل سرومال کا
هم هغه به یکښی پر بوځی دامتل دی؛   چه وبل وته کوهی کښی وبال کا
دهغو په خونه پیش جنګ وقتال شی   چه هوس دچا دجنګ و دقتال کا
چه له خپلو لاس و پښو شی بیمجاله   له غلیم سره به جنګ به کوم مجال کا
په پردو مړانه نه کېږی بی خپلو   له لحده داواز جمال جلال (۲) کا
چه تر خپله حده ښه غزوی وړاندې   زمانه به یی جمال غوندې پایمال کا
پردی نجوره هیچا نده خپله کړې   بلکه خپله به پرې بایلی چه داخیال کا

« عبدالحمید مهمند»

---

(۱) لغات ؛ سونی : دروغ

(۲) جلال اوجمال ـ دوه نومونوته اشارت دی . «خادم»

١٤ ـ وطن :

دوطـن ونـي چنـدني اگـر دی
خـاوري یی واړه مښکې و عنبر دی
کـه سرای ونورو وتـه سنګير دی
کـانړي یی مانـه واړه سره زره دی
« خوشحال ختـك »

درزی‌لا گـزلری مقراض‌سوزن لری
بوجمدر گوتی خو شحال خيرن لری
کوچ‌یی اسان دی مشکل هیڅ ندی
غـم دیـارا نـو درد د وطـن لـری
« خو شحـال ختـك »

هغـه ورځ دهجرغـم لـره سرا شوم
چـه لـه یاره پـه ژړا ژړا جدا شوم
ماهلـه مـاتـم دځـان و کړ په ویـنـو
چه اتـلك وتهمي شاشو پـه ژړا شوم
اوس پـه‌خه دوطن کانړی‌بوتی ژاړم
درخصت سلام‌مي کړی‌ترې جدا شوم
بوناوك‌مي په‌دل لـاك‌راووړله کوره
زاروبیارمې دباغ ونه کړ خطـا شوم
په محنت‌مې بورباض جوړ کړې‌په‌دهر
لامې گـل‌بوی کړی نه ځنې سـواشوم
شین‌فلـك پـه خزـداسورشو لههوسه
چه‌هوړی جبـل‌په مخزه ورته شاشوم
بوبـاړو پـه د کن‌نشبـه چه‌می‌دم کا
گرفتـار په کنج و کـاو داږ دهاشوم
« اشرف خان هجری »

د وطن په یاد

ستا دعشق له وينوډك شوځيگرونه
ستا په‌لاره کښې بائـلی ځلمی سرونه
تـاته را شمـه زړ گی زما فارغ شی
بې له تامې اندېښنې دزړه مارونه
که هرخومی‌ددنیـا ملـکونه ډېرشی
زما هېـر نشی داستا ښکـلی باغو نـه
د ډيلی تخت هېرومـه چه را یاد کړم
زه د خيلې پښتو نخوا دغرو سرو نه
در قيب‌دژوند متاع به تارپتار کړی
چه په تورو پښتنـا نه کا گـذارونه
د«فريد»د«حميد»(١) دور به‌بیاراشی
چه‌زه و کـاندم په هرلوری تاختو نه
کـه‌تمامـه دنیـا‌یوخوا ته بل خوابی
زمـا خوښ‌دی ستاخالی تش‌د گرونـه
(احمد شاه بابا)

خــوار غـریب او بېنـوا وای
خـوو طنـه ! ستـا پــه خــوا وای
وا تـه غـواړ مــه لـه هنـده
چـه وطـن بـسر خــه زمـا وای
خـو ژونــدی پمـه تـر مـرگـه
هـم مـاغــه آب و هــوا وای
مېشتـه خـوښ يـم پـه وطن کښی
نـه چـه هنـد وا ته ز مـا وای
نـه دې هنـد شی نـه دې نوم شی
همـا غــه بېـد بېـد يـا وای
چېر ها ر کښی کلا شيـخ وای
رزق الله او مشغـو لا وای
« خواجـه رزق الله »

بی وطنه نهـاپروت‌یـم‌پـه‌غربت کښی
تـن لـه مـاسره همدم د صنم‌غم دی
دهواداشنـا پـه ستر گـو لیده نشی
که‌پـه‌خوب‌راتـه‌حاضر شی‌بس کرم‌دی
قاصدان لـه روهه رانغـله مدت شو
سلام بـادرا رسوی منت‌یی تـم دی
« اشرف خـان هجری »

---

(١) فريد : شيرشاه سوری . حميد : سلطـان حميد لودين

پښتنې جونه دې زلفې بادته نېسي   چه شمال یې بوی زاوړي په رنتمبور (۱) کښې
« اشرف خان هجري »

شو به فخر د کشمیر په دوشالو کړي   خو به خیال کړي په اطلس و د فرنګ
« پیر محمد کاکړ »

نسیمه ورشه د « سرای » سواد ته   له هغه پسه افضل آباد ته
سلام م و کړه په دواړه لاسه   د رود د پوارو ګل و شمشاد ته
« کاظم خان شیدا »

که ګذر یه خیر ابادو کړې نسیمه !   یادي ګبت وشي د «سرای» د سیند په سیمه
په وار وار سلام زما ورته عرضه کړه   ور سره زما د لوریه خو تسلیمه
ابا سیند وته ناره و کړه په زوره   و لندي ته و ینا و وایه حلیمه !
ګوندې وی چه پیامي ستاسي جام روزی شي   په ګنګا جمنا به نه وو له قدیمه
چه سړي او بـه دغره نشته په هند کښې   تري توبه که واړه ډك وی له نعیمه
خدایه زړه مې په وصال دهغه خوښ کړي   داچه اوس ورځني لري دی دوه نیمه
همیشه به په هند نه او سي خوشحاله   عاقبت به عاصی ووزی له جحیمه
« خوشحال خټك »

نورجهان سقر شو بادي سرای دار القرار دی   کله به خوشحال دار القرار لره ور درومي
« خوشحال خټك »

د خوشحال د زړه خوښي نشي بې سرایه   خپل وطن یې په هرچا با ندي کشمیر کړ
« خوشحال خټك »

د هواد یاران مې هر زمان یادېږي   چه ئې مخ په خوب کی وویـنم ویادم
«خوشحال خټك»

بنه په هند کښې چنبا ګل دی   تردا ګل د وطن خار بنه
د سرای قدر نور چا نه زده   په خوشحال دی تر فر خار بنه
« خوشحال خټك »

درزی لاګزلری بیاتی سوزن لری   بوجه در ګوتی خوشحال خبرن لری
کوچ یې آسان دی مشکل هیڅ ندی   غم دیارا نو درد دوطن لری
« خوشحال خټك »

۱۵ ـ مسلماني :

په دا دوه حرفه مسلماني ده   هرچه نه پسندي په ځان په چامه پسنده
چه یې اوس به تولولو نه مرېږي   همدا خپل دولت به و کایه تا شنده
« عبدالقادر خټك »

چه نه پسندي په خپل ځان هغه مه پسنده په بل ځان   همدا ده که ته یې ګوري په صحي مسلماني
نیکانو سره زیست روزګار په مهر ومحبت کړه   بدانو سره زیست روزګار هم بویه لساني
«خوشحال خټك»

په قوت به داسلام کړي   د کفار انکر غارت
« دولت لواني »

---

(۱) رنتمبور دیو ځای نوم دی چه شاعر هلته بندی و « خادم »

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمسلم نښانه داده که یی و ینسي

یـه مسلمو کښی خـاصـه مسلم هغـه دی

۱٦ ـ آزادی :

وهر چاوته چه و گورم فریاد کا!
پهجهان بههیڅوك نهوی چه آزادوی
عقل وهوښ یی وـړی وته پیدا کـړ

چهسـړي شړومبی یی چښم پهوخت داوړی

دحاتم دسخاوت خبري مـکـړه

کهیی ته یه منت مومی وایی مخلـه

دمغل منصب می پر ښودهسي خوښ یم
دانا دره عقیده لـکـه زمـا ده !
دمغل وتهبههسې کـار ښکـاره کړم
آزادی تر باد شاهی لاتیري کـا

چهنوکری کـاځوك وړ گـنده کـا
تر آزا دی نه بهتر هیڅ نشته

طمع بلاده اصیل بنده کـا !
ماوړ لیدلی دی چهطمع نـه لـری

لـکه ونه مستقیم په خپل مـکـان یم

که دعقل څه اثر لري و سـر تـه
پهنظر دهغو خاوره سره زر کـېږی
بی منته جام دزهرو خـکـلی ښه دی
دیوسف له حاله زده که دغه پسه
دی فلـك و چاته هیڅ بخښلی نه دی
که له خدایه دوي خلقووته مخ شی
همیشه به در په در گـرزی ر تلی
ددي سست بدن منت پهرحمـان باندي

چـه اول په شریعت دي اسـتوار شی
« مرزا خـان انصاری »
چـه یی وشـلاوه زنـار ددی د نیـا
« عبدالرحمـان مهمند »

یوزه نهیم د جهان دی سینې خوږي
ځني عشق اندوه بنده کړه ځني لوږي
داچپچل دادل دپرانـگ دی یادیږي
«خوشحال ختـك »
بادشاهی داورنـگ زیب زماه غږ که
« خوشحال ختـك »
لایه دا کښې هم د طمع نیـا نه ده
« خوشحال ختـك »
کهدچا پهباغ کښې بوټی د کیمیاوی
« خوشحال ختـك »
لکه خلاص داویه بنده بند یوان شی
لاعجب که بل پیدا هسې افغان شی
چهراضی راځني روح دفریدخان شی
چه بل د حکم لاندی شی زندان شی
« خوشحال ختـك »
سړی ازاد وی خپل ځان بنده کـا
چهڅوك په کور کښې خپله دنده کـا
« خوشحال ختـك »
ښه ښه سړی وی دائی گنده کـا
په بادشاهانو پوري خنده کـا
«خوشحال ختـك »
کهخزان را باندي را شی که بهار
«رحمان بابا »
لاس پهسرمشه دهر گـیدی ودرتـه
هرچه نه لری نظر و سیم و زرتـه
نه هغه چه منت بارشی و کوثرتـه
وایـه حـال د زمـانې وبـرا درتـه
چه یی نه دی را پیرودی ځنی پیرتـه
له فردوسه پهدي مخ شی و سـقرتـه
داستو گـنې ځای په بیانه مومی چرتـه
چهله خپله دره تلی نه شی بل درته
«عبدالرحمن مهمند»

روغي گلونه : (۵۲۰) ب سردار محمد ح ... ر محمد امین ن رجب علی ... ۱۹ - ۱ - ۳٦ ع

(c) ketabton.com: The Digital Library

زندگی که څوك پوهېږی حضورده دی   آینده و رفته کله دچا یاد وی
« عبدالرحمان مهمند »

نه خوښی کړم داحمق سړی دمدحې   نه مې زړه مومی اندوه دده له ذمه
دزلفېنو تر حلقو دې عذار و پټم   که نسرین دې دی په زلفو کښ صنمه
« عبدالقادر »

چه مې ښاکړه وښا دېوو ته ښاد شوم   چې د زړه مرادمې پرېښود په مراد شوم
اوس څه غم نکړم له غمه بې غم گرزم   راضی من چه دازل دویش په داد شوم
چه مې طمع ددنیا ور ځنې پرې کړه   هغه کس که کیکاؤس زه کیقباد شوم
ځان بازید ولی کاروئه دېنږېدکا   له شېخانو ځکه زه بې اعتقاد شوم
خدای مې بیا په کښ بندی مکړه ترمرګه   احتیاج عظیم زندان وه تري آزادشوم
هم پې ځان له غمه خلاص کړهم نیکنام شو   دېرمین په وروستنی ضرب دفرهادشوم
بادی بوی عبدالقا دره سحر راوړ   شگفته لکه غنچه په دغه باد شوم
« عبدالقادر ختك »

چه خوښ له گمه دلگیرله خاره دی   عشق له دو سینه بی اعتباره دی
نه شکایت کړم لچا ، نه شکر   در دمی ادیاره در ممان له یاره دی
« عبدالقادر ختك »

له بېخونده آزا دی شوسه دسر وې   دگنې پخیر پخو بنده بندی بیا
« عبدالحمید مهمند »

وزی تنږی پروت پخپل پوز کی ښه ئې .   نه په تخت دپاسه ناست دبل کره
دمنت پولاو دې زهرشه ! کې مومی :   دمحنت سوی مکړك له سا کت سره
« عبدالحمید مهمند »

تخت وتاج ته به سرکوز د همت نه کا   چه په داد ددهر پوه آزاده مرد وی
« اشرف خان هجری »

دافقیر دو لت په مرګه هسې هوس کا   لکه سټړی مسافر وخپل وطن ته
زنهار حلت په هسی ساعت ور کړه   چه دنیا وربانې نه وی وکفن ته
« دولت لوانی »

آزادی او کارو بار دی سره اپری   لاس له کار وباره وباسه که کار کړې
« عبدالرحمان مهمند »

هر گدای چه آزا دهوی تري قربان شه   باد شاهان دشام دروم که دختن وی
ماتول دبت آسان دی مرد هغه دی   چه مشغول دخپل وجود په شکستن وی
« عبدالقادر ختك »

١٧ _ انسانیت :

پوې اصل سره دوه او یامذ هبه   خدایه څه بنی آدم فریق فرینشو
« خوشحال ختك »

خلق نادیده دي په خبر و پسې تللي — جار تر عارفانو چه په حال دي پوهېدلي
دوه او یا مذهبه یکښې هومره قیل وقال — واړه سرهوا په خپل مطلب پسې دي تللي
د پردي کتابونه مشتمل په دېرش حرفونه — کل واړه که ګورې له الفه دي ځوولي
سل پهي سل سیبه چه یې مات په یوه ځای کړي — سل به بلل نه شي سره یو دي مالیدلي
واړه نور د نمر دي هم د ننه هم دباندې — هر چېرته دا نور دی په هر ښهر په هر کلي
زه خوشحال خټک یم د رندانو په مذهب کښې — نور ویسل مې نزده مختصر مې دي ویلي
« خوشحال خټک »

ب : بابېزه خویونه

۱ ـ بدعادات :

عادت لاړ شي عادت له سري نه — خدای دې نه کاندي په بد چار عادت خوك
« عبدالرحمان مهمند »
همېشه وي نرم چوب غذا د کرم — شیدا مشه مرد خالي له سیاسته
« کاظم خان شیدا »
ستر کي په سوزي دخس له نامردانو — که همه لکه ایرې آتش نسب وي
« کاظم خان شیدا »

۲ ـ بې پته خویونه :

پو چه د پر خوري سو ګندو نه — بل چه د پر کاندي پو ر و نو
آشنائي ور سره کمړه — دا بې پته دي خو یونه
« خوشحال خټک »

۳ ـ کوزتیا :

تر هر څه بد کبجني خطر دی ! — کبجي به نه کا چه دانشور دی
الف چه سم شي، کبجي یې نشته — ځکه تر نورو حروفونو بر دی
« عبدالقادر خټک »

۴ ـ بدنیتي :

چه د بل په نامرادي کښې مراد غواړي — دا سبب ګڼه د خپلې نامرادي
« عبدالحمید مهمند »

۵ ـ بدګوئي :

چواړي د حلال خور په نامه بولي — له هغو خلقو بدګوئي نده ممکنه
ته چه بد له خلقو وائې زه و پرېږم — چېرې ې خپله بدي نکړې معینه
له هغو نه به دومبي ستا عیب څرګند شي — چه هر چا و ته دي کړېده خند نه
« عبدالرحمان مهمند »
مه پر چا غیبت تهمت وایه مه نښله — مه د بد نامه په هیڅ بڼي آدم زده
« دولت لوانی »

٦ ـ بېکاري :

د جملــه بــلاؤ ســرتــن اسـا نــی ده
فـراغت د بېغمی پــه مـلـت کښ شتــه

لټ غوبی شی خرځاوه پــه قصا ږنو
خــه امیـد دبېغمی کــړی ظالمانو !
« عبدالحـمـیـد مـهـمنـد »

٧ ـ ډېراحتیـاط :

کـل وسـواس لــه احتیـاطه پیـدا کـېږی

زه لـه ډېـرې هوسـیـاری نـه لېـونی شوم
« عبـدالرحمـان مهمند »

٨ ـ تذبذب :

کـمـال د کـفـر تـر نـاقص دین ښه دی
چــه کـلــه د اشـی کـمــه هغــه شـی

یادرست گمان ښه دی یادرست یقین ښه دی
دا نـا تـه کـلـه مـذ بـذ بین ښه دی
« خوشحـال خټک »

٩ ـ شخصیات :

دزړه غــلا پــه زړه کښ غـــم د ه
هــر ســر دار چــه پــه زړه غـل شـی

لا پـه تـپـر ه د ســر د ا ر
ځـان رسـوا کـا خـلـق خــو ا ر
« خوشحـال خټک »

١٠ ـ ظـلم :

بازچه وینی دځیگرخوری مرگ یې زروی
که تر خـه دی هـم شراب دقهر نغره

لـه دې وېنو ځان ساته زما ځیگره !
ظـلم وجوریـه چا مـکړه ځیـگر وره
« عـبدالقـادر خـټک »

چـه بیشوشی ډېـره گـېره پسې نـربـلی
ماشی مر کـاندې هاتی چه سره تول شی
لنږې لنږې اوبه تولې شی ملـک وران کا

ډېـ پـه ظـلم کښ خوک مه کوه گـېر گوره
پـه یوه وجودـې کښ مه گـېره ډېر گوره
په لـښ جبر چېرې نـه شې دلـېر گوره
« عبـدالحمید مهمند »

باز کر کس شاهین چـوړه ترې په هواشول
بلبلان طوطیان د فـکر په تـال ځانگی

چه ثابت د عندلیب شو په گلعـذار حق
خدای کړ پورته ا دې باغه دمـاـیار حق
« عبدالعظیم رانیزی »

خدای دې نـکـا چاته وازی دآزارخولی
په گړ کښ بخته برج هسی میدان کړی
د یوې خـو لـې لـه آزاره وو پـر پـنځه
چه پـرې راشـی د مظلـوم د آه سېلـی
چه قـوصر د آه سر دور بـانـدی لـگـی
چه اثـر د مسیـحـا لـر ی پـه دم کـښ
و ر ځ بـه شـی د غم شپـه پـښـه خـلقـو

دغه خولی ده په آزار کښ دښـا مـار خولې
یا تو بو بدی خـولی دی یـا دو یـاړ خولې
که پـیـر دې دعـا کـا نـه دې هزار خولې
کـالـه خـاو رو ایرو ډکـی د مدار خولې
ور بـه نشی د هغه چا د بـېر هـا ر خولې
خوږ و ی دې هغه خلـق بـد گفـتار خولې
چه پیـاب بی بد دعـا که هر سحار خولې
« عبدالحمید مهمند »

چه داغی یی سپین بشر په اور د ظلم
د مومن د زړه آزار د خدای آزار دی
چه نهال د ظلم کېږدی ځنی لاړ شی
آزادی که دي پکار ده شمس الدینه !

هسی خوښ د ظالمی په کار ولاړ دی

رسېد لی تر مطلبه به خود نه یی

۱۱ قهر :
ما نی مه کوه حنا نه صبر بو یه

همیشه غوټه جبین یی ډك له کینه

د جهان کینې غصې واړه تر شا کا
دا پیدا چه خو د بینی ور خڅه نشته
په کینه په حسد هیڅ د چا و نشی

۱۲ ــ تعجیل :
دانا وران کاروونه جوړ په دانائی کا

په هنر هنر خبري کره دلبره

۱۳ ــ حرص :
په غم د نورو و غم ته ساز مه شي
سړی په طمعه د بل بنده شی

۱٤ ــ کبر غرور :
دغه زور په چلوي تر کو مه پوري
تا چه تېز تېزه سمند د خو د را یی

چه کمال غواړی په کبر احمقان دی
سپره ! هیڅ په تېږو و نو لو یی مکړه

په لاس مه شه باز پرور د ظالمانو
هم آزار دی پیغمبر د ظالمانو
تر ویخ تر زهرو شی ثمر د ظالمانو
له مجلسه کړه حذر د ظالمانو
« شمس الدین کاکړ »
نه به وا یی مر گ یی نشته تل به ژوی
« خوشحال ختك »
چه خوړی د د مظلومو د سر وینی
« عبدالله یوبلزی »

جوړ کاروونه خشموران کاندي تلوارهم
« مرزا حنان »
له خپلواو کورو کلی مرور یی !
« ملا جمعه »
که سړی پهوخت دقهر مرگ تر زړه کا
د جهان نندارې ځکه دوه اېمه کا
هر سړی چه حسد کاندی ځان او به کا
« خوشحال ختك »

په تعجیل سره نادان کاندي ـ م کار کج
« عبدالقادر ختك »
تېزی مه کوه په هیڅ کار کښې د سره
« عبدالله یوبلزی »

سیك و عالم ته به خپل آو از مه شي
دعا به دا کرم اخته په آز مه شي
« خوشحال ختك »

چه پوازي دي په ځان تمام جهان خوړ
ما دا ستا دېر پواته هله ارمان خوړ
« عبدالحمید مهمند »
په پلیتو اوبو نه کېږی او د س
ستا به هم دغه قیمت کاندي روزگار کج
« عبدالقادر ختك »

١٥ ـ بېوفائی :

چه یې نه وینې وفا په رنګ وبوی کښې
زر که ځکه مینه نه کا و ګلزار ته
« عبدالحمید مهمند »

چه نه ننګ لري نه شرم مه یې غواړه
تـو به و کا زه لـه یلـه د بېـو فا
« مرزا حنان »

که یې اوی دزړه په وینو لکه ګل کړي
هم هغه به په زړه در کاندي شنه تا نده
« عبدالقادر ختك »

١٦ ـ طمـع :

څوك چه طمع له چا کا په حقیقت کښې
که بادشاه د درست جهان شي لا ګدا دي
« خوشحال ختك »

نه دی نـفس لـره جلب د ور کـړو لـو
امو ختـه در بـاندي غل او کـا سېر مشه

نور قیدونه و اده سـهـل د ی حمیـده !
خو په غـا ړه دي د طمـع زنځـیر مشـه
« عبدالحمید مهمند »

له هغو تـرخـه ویـل شي د حق پاتـې
چـه پـه خوله کـاندي خوږه حلو اد طمع
« عبدالحمیدمهمند »

سړی توب به دي سپېتوب کاندي دا طمع
عزت و سـا ته په صبر کـه د ا نا یـسې

هسې چاري به حرص در باندي و کا
چه په هېچا شو ي نه وی پـنا بـه وا یـسې
« عبدا لحمید مهمند »

کهدي زړه وی چه بېدای شي طمعه پرېږده !
څو دي طمعه چاته شته توا نـګـر نه یـسې
« عبدالقادر ختك »

کـه یـاس لـه حقه تـحـقیـق حـرام د ی
یـا س لـه مخلو قـه د حق انعام د ی

اصیل بنده کـا خلاص شـو ی بند کا
طـمـعه لـه خـلـقو د خلـقو د ام د ی
« عبدالقادر ختك »

شر مو ی هر یو سـړ ی د د نـیـا طـمـع
دسپی تـوب نامـه حاصل کا به دا طمع

همت ناك سړي که خوار وی دو لتمن دی
خاښکی ګوره نه کوی لـه دریـا طمع

د هغه د شـرم بـو زه پـه مـخ نـه و ی
چـه کـوی د نس د پاره لـه چا طمع

لـکه څوك لوبی په خپله حیا کا ندي
هسې ما و ته ښکـار پـېږي دا ستا طمع

لکه یو سپی چه هېڅـرې ختي ـل هـغـې
هسـې ده د یـو لـه بـل نا صـلا طمع

د هغو د عـز ت پنېـه د ه بـنـو نېـد اسې
چه به دا زېـره له چا کا ندي بیا طمع

تل دخواست لاس به یې نیولی دی کوڅه کښې
محمـدی چه څوك کـا بل تـه پـیـدا طمع

د حاتم د سخـا وت خبري مه مـکـړه
لا پـیدا کـښې هـم د طمعی نشا نی ده
« خوشحال ختك »

١٧ ـ ریا :

در یـا عمل مې طوق شو را تـر غـاړه
لـکـه خپور شی په ځیـګر د ستـار د چـا
« شمس الدین کاکړ »

۱۸ — بدي :

چه په بدو په رشوت کاندي حکمونه
چه په طمع د دنیا مفتیان فتوی کا
تور مخونه به دوزخ ته قاضیان د رومی
شرمنده به د دوزخ په زندان د رومی
« مطیع الله پیرخیل »

ج : نصایح

دا همه به نا بودی پیدا کیږی
پیر ځو، شه سلوك، نه انځنه، او بل عدل
کبر جن حریص بی زده چه دروغ وایی
که وعده یی قیامت وی د غو شتني
که طالع یی ددولت په شربت ډك کا

چه دخلقو نیکخواهی لری په زړه کښي
که یی غوږ د دانشمند په صحبت وی
د ناصح په نصیحت به اصلاح نشی
د مردانو په معراج به ور تللی نشی
مختورن د دوارو کونو ندی څه دی
نیکبختان به اندیښنه کاندی د نیکو
په هغه هنر کښي تیښنګي او سه خوشحاله

په دوستانو تلطف کړه خو په تماشی
د نمانځه تر قضا ګران دا قضا ده
نورانی کا هغه ځای چه سره کښیني
چه په تشه تواضع کښي ګټه کیږی
که حاتم غواندي درم کړي د مهرانو
خو بداو سره بدشی هومره ښه دي
که دي سرځی کهدي مال ځی کهدي نور څه
په ظاهر باطن کفران دنعمت مکړه
که راحت غواړي په ځان محنت قبول کړه
که دارو په خواست موندل شی مه یی آخله
که آسمان دي درمری په خوله کښي ور کا
که ژوندون دی هم هغه دی په جهان کښي

خپل استاد و ماته ووي خو پند ونه
وي چه هره بدی کړه هغه بد مکړه
که دي زده وی چه بدنه موي له چا نه

خر خشي دعوي نا ساري شر و شور
کهدي دا خوی نه شته څه غواړي نور
د یاری لایق نه دی دا خلو ر
دهوښیار سړی به نه وی په کار پور
بیا آخر شی د کم عقل جام نسکور
«خوشحال خټك»

مبارك شه بادشاهی لری په زړه کښي
شه عجبه آګاهی لری په زړه کښي
هر سړی چه تباهی لری په زړه کښي
که دسعی کوتاهی لری په زړه کښي
چه هر چاسره سپاهی لری په زړه کښي
ګمراهان به ګمراهی لری په زړه کښي
هر هنر چه سپاهی لری په زړه کښي
«خوشحال خټك»

د دښمن سره هم ښه کوه خاقت
چه قضا شی د څلور و مصلحت
دیرینه څلور هو ښیار په مشورت
هو مره سود نشته ددك طباخ دست
دیوي دمړی په چا مه زده منت
ولي عفوه کرم ډیر لری لذت
استو ار اوسه په کار د رفاقت
هوا خواه اوسه دخپل ولی نعمت
بی محنته هیڅوك نه مومی را حت
که دمر ګي و ته نژدي کاندي زحمت
دزمری په خوله کښي مه پرهیزده همت
چه یادیږی د سړی د خوی خصلت
«خوشحال خټك»

هر یو پسندی مرغلري دی لا لونه!
چه دلاسه دي آزار شی دچا زړونه
اول ته پرهیز ده د بدو خصلتو نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دشهوت په غوته مه ځه شهوت اور دی
ته کینه، رخه، حسد له هیڅا مه کړه
د هر چا سره دښو سلوك بایده دی
ددنیا په مال دنیکو نوم حاصل کړه
د هرچا سره نری ملایمت کړه !
خپل پردی ته دخپل راز خبره مه کړه
خوشخوئی هر گوره ښه ده نه دا هو مره
هغه کار چه په ارمی تر سره کیږی !
و هغو وته چه قهر کړي روا دی !
دهغو په مرگ ثواب گڼلی بویه
که دښمن دي ډیر زبون ته ځنې ډار کړه
ددښمن په تملق غلطی مه کړه
عاقبت به خپل ورغوی په غاښ پریکا
چه دي لاس په دښمن برشی پرې یې مږده
په خپلواکو باندي هومره خشم مه کړه!
دپاد شاه په مهر مینه غلط مه شه !
پاد شاهان چه په چا مخ کا نه بدی،
په هغې معشوقې څه باور د کړو دی
د بیلو یانې خوره نه هغه پاستی
دبد خویه سره هیڅ بدی ته مه کړه !
د کمذات په ښو خبرو غلط مه شه !
په هر کار کښې چه در پېښ شی بیړه مکړه
په رښتیا که په دروغوی سوگند مه خوره
د حرص سترگې مړې په قناعت کړه
که هرڅو دي علم ډیر چه عمل نه کړي
دښه دین دپاره علم، دانش ښه دي
په جهان کښې که مردان دی هم هغه دی
چه بدانو سره ښه کړي قباحت دی
عاقبت به ملکگیری در ځنې بریکا
کهدي وروروی کهدي ځوی وی چه بد کار شو
چه بد فعل، او بد غرض په کوم ځای ناستوی
چه په کالو وی مشران نه یې حرمت کړه
په هغه کور کښې چه ښځه چرگه بانگ کړی
هرچه شرع فرمائي په هغه کار کړه
نیکو کار په فقراؤ خیر خیرات کا
که دي زده له وینو ډك شی و دښمن ته

پیدا اور د ډیرو سوی دی گورونه
دازل په ورځ مقسوم دی قسمتونه
په بدی کښې څه فایده د کوم سودونه
ټل جهان و چاته نه په پښودی مالونه
گڼدي وی چه پداخیل کړي دچازړونه
د بخچی دنه ښه دی خپل ر ختونه
چه په باغ کښې دي خربزی وهی خرونه
څه حاجت چه رساوه شی تر جنگونه
چه اری دبدو فعل بد خو یو نه !
چه پای سوځی له شامته غاړي غرونه
په یوه شجری و سوځی ښا رونه
درستم غوندي هم مړه دی په مکرونه
هر چه کار کا د دښمن په ور مونه
دما رانو په غارمه منډه لاسونه
چه پردی ورځنی تښتی په مکونه !
زورور په لږ گناه و هی سرونه!
و سپیندو وته تړل نهشی بند ونه !
چه په هر لوری یاران لری زر گونه
چه بی خوري دنو کری به خوشر طونه
غلیمان ور له بس دی خپل خو یونه
د گله پر ؛ ونه خوازه لری گلونه
په تلوار، سره ورانیږی جوړ کارونه
منافق وی چه ډیر ډیر خوری سو گندونه
چه په کور کښې دي انبارشی نعمتونه
نه حمار یې په تا اښلی کتابونه
نه پیدا چه پسې لوټې پردی گورونه
چه و سختی و ته و نیسی لاسونه
دبدانو خو هم تور ښه وی مخونه
چه په لارې ترتا تیر دروی ستاملونه
په خیبړوی کازه کړه ور میږو نه
دهغو د ناستی تښته په گرو هونه !
بیا هغه چه دي په ځای وی لکه ترونه
دهغو خونو نه ځی بر کتونه
مه عمل کوه په ریږ دو دونه
هرزه کار په عمارت کاندي خرڅونه!
لږو ډیر په زبان مه راوړه عمونه

په هر کار به دي لاس بروي په ځوانی کښي   که طاعت که عبادت که نور کارونه
په ځوانۍ کښي چه د کار نه لاسه ووزی   په پیرۍ به دي ونه رسی لاسونه
همیشه او سه خو له پخه لکه ناوي   چه ضرور شی هاله وکړه دوه حرفونه
تر هغه به نا معقول په جهان څوک وی   چه همیش په خندا سپین اری غاښونه
که خبره که خندا کړي چکي چکي !   هره چار تر حساب مه کوه بیرونه
که دي زړه وی چه پټ عیب دي ښکاره نه شی   چاته مه شماره د خلقو پټ عیبونه
که له تا نه په قوت دمتو زیات وی   له هغه سره حجت مه کړه بحثونه
چه توانیږي دهغې خبري لاف کړه   او که نه په دروغو وهه لافونه
چه دښمنو کښي دجنګو خرخشې وی   ته بې غمه خپل هوس کړه خپل ښکارونه
که دي واوریدل چه بیا وبله روغ شول   نور په خپله وسله ووهه لاسونه
چه دښمنو نه بتر دی هغه څوک دی !   چه د ښځو سره کا مصلحتونه !
خدای هغه په دواړه کونه دی نما نځلی   چه په ورځ کا عدل وداد په شپه نمځونه
چه دزړه په تامین دهغو نازونه   تل نیاز منو سره وړی دی نیاز ونه
داصیل ښووه خپل اصل نه ابناس دی   په زربافو کښي پاڼم وی پامړ و نه
« خوشحال خټك »

په پیری کښي چه هوس دی دناب کړي   بیهوده گمان په صبح د مهتاب کړي
داسته گناه کوي توبه وکاږي   لکه بت هسي په غټو سترګو خواب کړي
علم و کړي بیاعمل وربا ندي نه کړي   لکه طفل هسي لوبي په کتاب کړي
په شپه پروت بی دمغان په میخانه کښي   او د ورځي مخ په لوري دمحراب کړي
له خالقه دي نه شرم نه حجاب وی   له رحمان گوښه ونیسي حجاب کړي
عبدالرحمان مهمند «

کړ ګلو کړه چه سینه د ګلزار شی   اغزی مه کره په پښو کښي به دی لاړ شی
ته چه بل په غشو ولی هسي بوه شه   چه هم دا غشی به ستا په لور گذار شی
کوهی مه کنه دبل سړی په لار کښي   چیري ستا به د کوهی په غاړه لار شی
ته چه هر چاته بخوارو سترگو گوري   لا دومبی به ستا صورت ترخاور وخوار شی
آدم زاد په معنی واړه یوصورت دی   هر چه بل آزار وی هغه آزار شی
که نه نه کوی نظر دچا وعیب نه   هر سړی به ستاد عیبو پرده دار شی
دمتان کړیه لوړه مځکه باندي ه کا   سر کوزی کوه چه پښ دي مرغزار شی
دمات لوبی او از کله ثابت خیژی   د هر چا عمل خر گند پخپل گفتار شی
واذا حکمتم بین الناس راشه واوره   حق باطل سره جدا کړه معنی نغاره
مدا ماچه لکه باز غو ښي دقام خوری   عاقبت به شي بندی په پښو په غاړه
چوړ وی نوی قصر ونه خبر نه ئي   نن صبا دی ابادی و یتم و یجباړه
فکر و کړه وخت کو تاه دی و پ لو یږي   د دنیا پر لاند ه پانړ باندي ولاړه !
« مرزا حنان »

تن چه صبح دی رو شانه لار صحیح کا — تا ګڼها نه به دا صبح شب تار شي
لږ ه ني مه ګڼه هر خو که ګناه لږوی — چه لږ لږ و سره جمع کړی بسیار شي
که بل بد کا نه دی ته به ورسره وکړه — هر یو نخل چه میوه لری سنګسار شي
تل و ښه و ته آزار د بدو رسي — هر چنجی و نرم چوب و ته دوخار شي
هغه زده به له طوفانه په امان شي — چه کشتی غوندی د خلقو بار بردار شي
خدای دي بدله لاسه نه کا او که وی هم — در حمان دي له کل بد و استغفار شي
« عبدالرحمن مهمند »

اي مدام د بل په کمه روا داره — نیکی نه کوی بدی لره تیار ره
قدم مږد ه پر عاجز میږی په ظلم — نه چه دغه پشه دی و مبتلی له مار ره
هر چه ودی صباح بي راودی لږ که دېروی — دا چه تن یی پستم اخلی له خوار ره
کبر مه کوه چه کبر پر خدای ښائی — چه رانده یدا شیطان شو له دربار ره
تکیه مه کوه پر مال فرزند بې بختها! — که دي مال که دی فرزند دی نا یکار ره
دا جل صیا د طلب د استاد روح کا — ته طلب د مال اسباب کړی نا قرار ره
که دا پند د حنان ونیسی په غور کښ — دی بهتر له هغه ګنجه بي شمار ره
« مرزا حنان »

دېر به ستا په سبب خواب دراحت وکا — که دمهد په شان ورك دخان ارام کړی
« شیدا »

پند دی سو دمن واوره تور زنه — اسا نه نده د سر بند نه
مصلحت مه پر یږده د خپله لاسه — هم به خپل راز لری د زړه د ننه
« خوشحال ختك »

همیشه وائي چه خدای می پیږندلی په یکی دی — که دی خدای وی پیږندلی مینه مکړه په باطله
په خپل حسن غره مه شه که په حسن لکه ګل شی — زمانه به دی خېره په یو څو ورځي کا زائله
« خوشحال ختك »

د چا وخوان ته خالی کتل مکړه — که تل دی خوان خوری منت په بل مکړه
چه یری باور ځی هسی و یل مکړه — چه مال د بل شی هسی بیا تل مکړه
(خوشحال ختك)

منجم که در ته نحسه ا دینه کا — یا طبیب وتا ته بد ي کا شکر ي
په جمعه به و نمانځه و ته و نوزي — له شکرو به هم ګرزي اري لري
په قران کښي چه شراب دی منع شوی — ته یی وای لکه یی د مور نغري !
« خوشحال ختك »

عاقبت به یی زده ترلاسه کړي حنانه! — لکه زلفي دنګار تواضع خوی کړه
« مرزا حنان »

لکه ځان ژغوری برېښدله تېرو تورو — هسې ځېل سر له بېېرو دسحر ژغوره!

« عبدالحمید مهمند »

چه ظاهر ښودوی په باطن سپوروی — پهژبه خوږوی په زړه کښې شوروی

ور سره مه کښېنه تا به تباه . کا — سپین زر که سپین وی اثر یې توروی

« عبدالقادر خټك »

له همه واړه عالمه صلح کل شه — وښوبدو خوشبویی ور ځکوه گل شه

تعلق په تېرېد و نی هوس مه کړه — په بهار کښې په ښارو لکه بلبل شه

« عبدالقادر خټك »

خوك چه نرم ویل کا عمل بی گوره — تهگان دم په خوله ویل کا نرم نرم

« خوشحال خټك »

ښېتن مومل دی — اوس مویر غل دی — هواد د بل دی

غازیانو گوری، — ښېتن مومل دی

توري تېري کړی، — د ښېن مو پریکړی، — منگلی سري کړی،

خله بـه تښتو — ښېتن مومل دی

که تېنگه کړو زړونه — بر بـر ی یو نـه — چه زمری یـو نـه

اسلام راځخه دی — ښېتن مومل دی

غازیانو راشی، — تول شاؤ خواشی — دشهاب په ملاشی،

دښېن موغوخ کی، — ښېتن مومل دی

« شیخ ملکیار فرښېن ستانه داشعر په یوه غزا کښې چه دسلطان شهاب‌الدین غوری سره ؤ ، د غازیانو د تودولو دپاره درجز په رقم ویلی دی . »

دریم باب: پښتو او پښتنوالي

۱ ـ میړانه او توره:

مرد به نه شي په گفتار
څو پیدا نه کړي کردار

چه دې و ښکنځي مرد نه يي
که له تا نه وي په دار

چه څه دي خو انتقام دی
د مردانو کار و بار

عفوه هور ته ځای لري نه
چه نه عیب وي نه یې عار

چه عزت و رخخه نه وي
هغه مرد نه وي پکار

هم مهره لري هم زهر
ښه مردان دي لکه مار

چه هم تندر هم باران وي
تر هغو ځوانانو جار

مرد به غم دخپل ننګ کا
نه د زر نه د دینار

مرد به غم کا دخپل شرم
د عزت د اعتبار

نامرد فخر په نسبت کا
مرد نه مور لري نه پلار

د خوشحال خبرې گوره
لعل و در پېیي په تار

«خوشحال ختك»

یا د سپینې توري مرد شه یا عاشق شه
چه یا د سپېنږی په بد لو په سندرو

د خوشحال ختك خوښي په هغه وخت وي
چه بر ښنا د سپینو تورو شي د زغرو

«خوشحال ختك»

د نامرد، د مرد په دا تفاوت وشو
په نامرد، شرم آسان دی په مرد گران دی

مست هاتیان خوني زمري توري وشکلی
که د سروبره دي نه شي کار آسان دی

کاشکي ته په دا دنیا همیشه پایې
به احتیاط احتیاط کښې ده بر خلق طوفان دی

که د ځان که د ایمان بدخوامي ده بردی
ما به خدای باندي سپارلی ځان ایمان دی

ننګیالی چه د اخلاص توره په لاس کا
ده بر ابنکری د همت بوري کاروان دی

په ښادي سره شریك دي اولسونه
غم یوازې د خوشحال ختك په ځان دی

«خوشحال ختك»

مور دي نه شي باندي بوره
چه مېړو نه د کار زار دي

خوړك چه شته تر شرقه غرېه
د تورزنو خدمتګار دي

«خوشحال ختك»

د رست پښتون تر قند هاره تر اټکه
سره یو د ننګ په کار پټ و آشکار

په داهسي وخت، چه وخت د نام و ننګ دی
دا بې ننګه پښتانه کا څه رفتار

پښتانه چه نور څه فکر کا نابوه دی
بې د توري خلاصي نشته په بل کار

تر مغلو پښتانه په توره ښه دی
که په پوهه پښتانه وای څه هوښیار!

«خوشحال ختك»

مېړنو له تېښتې شرم دی یو نسه !
د نصیب له پېښې مانړوه جلب
« یونس »

څه سړی څه یې تدبیر !
هم هغه شي چه تقدیر
که جهان شي تیره توره
ستا به مرګ شي خلق خیر
بې تقدیره به و نه مړی
نه په توره نه په تیر
بې اجله مرګ نشته
تیغ و هسه مکر ه تقصیر
لکه کار د مړنی دی
هسې کار نه دی د پیر
د غازیانو شهیدانو
پر و ا نشته د سعیر
کل گټنه ده د توری
که کابل دی که کشمیر
مړنی دی چه یاد ښځی
په سند ر و هم په ویر
چه په دروغ د توری لاف کا
د هغو نه یم د لکیر
توره نجره د خوشحال ده
کال په کال خلق خبیر
تر اوو پښتو پوری
و اړ ه مړه په تیغ و تیر
دا د ځان ستاینه نه ده
حقیقت و ایم په ځیر
« خوشحال خټك »

چه په توره یې ځواب ورکړی مردیده
که وجوددی څوك آزار کاندی په چوب
« خوشحال خټك »

چه مین په وسله نه وی
مرد دی نه وائی خپل ځان ته
لاس دی سره کا ستر ګې توری
ځان دی و جوړ وی ځوان ته
« خوشحال خټك »

باغ وی سرود وی نقل و شراب وای
ښې ښې دلبری ښه ښه احباب وای
مجلس د خاصو کتاب په مینځ کښې
نقل د تورو و خت د شباب وای
« خوشحال خټك »

د زنانو په حساب دی مردان مشه
چه له زیبه له زینته هم آغوش وی
شړی ور پښتون به سل په د که یوسی
کشمیری چه بغر ګ شالونه یې په دوش وی
« خوشحال خټك »

د بلا تـه د اختیار توره په لاس کښې
وقضا وته تسلیم په شان دمړه یم
تند رهم زمالـه ذاتـه نـه پیدا دی
په سپین زړه که د باران سپینې اوبه یم
« خوشحال خټك »

چه جنګیالی وی دولت هغه مومی
چه ننګیالی وی عزت هغه مومی
دا د واړه تو کسی سره تړلی دی
څوك چه محنت کا راحت هغه مومی
« خوشحال خټك »

چه ځان غواص کا ګوهر هغه مومی
چه بې ننګی واخلی دلبر هغه مومی
دا کا رمې خوځـلـه به ځان را غلی
له سر چه تېر شی ظفر هغه مومی
« خوشحال خټك »

ستار قیب کله زما په مخ را تلای شي

چه تري شي میاشت آخره شپه را خیښږي
ښې ورېښمنې جامې خوی دار تېښو دی
له یارانو اخلاص تللی دی حنا نه !

د میدان په ورځ چه تښته کا له جنګه
له میدانه تښتېدنه کار دی د زنانو
چه د تورو په بر ښېنا یې وار خطا شي
د ضرور په ورځ به تښته له ګیدړ کا
د عزت صدقه سر د سر د نیاده.

دمړو و جنګ ته نه د رومي عورتې
« مرزا حنان »

پټوه ځان له عالمه په افلاس کښې
دمېړه مړانه نه ځي په کرباس کښې
ګذران د زماني شو په لباس کښې
«میرزا حنان»

یا تې هیڅ نشي باقي له نام و ننګه
مړ د به نه تښتي له غشي له تفنګه
مور یې مه وای په هغه غولاټي انګه
چه همېش کاندي خوښي له نای وچنګه
مړ نی به شرم سرور کا بید رنګه
«یونس»

ملي وحدت

تو له یو دي که غلجي که ابدالي دي
چه عمل یې د نیکۍ وي مېړه هغه

ښه هغه چه یې ښېښه د زړه صفا ده
که اغوستې یې ګډ له د خامتا ده
«احمد شاه بابا»

۲ ـ ننګ او ناموس :

چه ننګ کاننګیالي دي ورته اېښي دي دوه کاره

چه د ننګ په چارو نر ندي خوشحال له !

کاشکې ځوان دېښتانه په ننګ کښې مړوي
چه دقام به ننګ کښې و مړ هغه ځو یه

څه یو ازې ننګ په ما را غلي نه دي
چه ښور وا خوري دمغلو وار ه سپي دي
ګور به هم په ژړا سر کړم که یې ور وړم

چه د بل ننګ و ناموس سا تلی نشي

دخپل رنځ د درد علاج را څخه نه شي
د ګلو خو په هوس شپې ر تېرو مه
تلخ ویل پر رقیب خو ځکوي وما ته

یا کام د ننګ حاصل کا یا ددوي مینه سېپېږي
«خوشحال خټک»

که یې نر وینې په ستر ګو هم ما ده دي
«خوشحال خټک»

نه چه ګور له روان شوم له تلتکه
په عالم کښې دخپل پلار غاړه کا لکه
«خوشحال خټک»

پښتانه د بر دي په غرو نه په سمو نه
د سګانو په خو له څه اخلم نو مو نه
زه خوشحال د زړه دا هو مړه املو نه
« خوشحال خټک »

و به نه ساتي خوك خپل ننګ و ناموس
« عبدالحمید مهمند »

په حکمت که ارسطو و افلاطون یم
امو خته لکه شبنم په دا شبخون یم
آخر زه شمس الدین ننګ لرم پښتون یم
«شمس الدین کاکړ»

خو وا نخلی له غلیمه انتقام — مرد نه خوب کا نه خواړه کانه آرام
چه د ننګ او د ناموس اندوه یې نشته — د هغه سړی به نه وی احترام
« خوشحال خټک »

نام و ننګ افغانی مې ولاړ برهم شو — انصاف نشته د خوبانو په بازار کښې
« عبدالله یوبلزی »

واړه ننګ د پښتانه دی ګدا نه څی — حال یې ورځ په ورځ زبون دی ستا په غم کښې
«خوند ګدا »

په جهان د ننګیالی دی دا دوه کاره — یا به و خوری ککری یا به کامران شی
« خوشحال خټک »

ننګیالی د ننګ د پاره — په هر څه لګوی اور
سر په باد د سری پر ځو زه — چه یې نه وی ژوندون نور
چه په نام و ننګ اړ نه وی — که تل ژوی مخ یې تور
د جهان بلا دې کل وی — خو دې نه وی ویې (۱) سپور
« خوشحال خټک »

سر په دار لاړ شوی ښه دی
نه لاړ شوی په پیغور

۳ ــ ټینګښتیا

قول و بول په ژوندون نشی بدلولی — څکه څان په جهل و ژنی پښتانه
«عبدالحمید مهمند»

څان به مړ د عشق په جهل کړم ناصحه! — وا به نه وړم زه حمید هسې پښتون یم
« عبدالحمید مهمند »

د دنیا ناوې به بیا په نکاح نکړم — که پښتون عبد العظیم یم په نسب
«عبدالعظیم رانیزی»

زما څه بې اعتقاده عقیده ده — چه له عجزه پر ملا خم و چاته نشو
« شمس الدین کاکړ»

د مرد چه نه وی وینا محکمه — په ده به نه شی دړ غلمه سمه
چه یوی ژبه وی یوه خبره — خلاص وی له همه خلاص وی له غمه
« خوشحال خټک»

٤ ــ ښه څوانی:

جار شم قربان شم دپلار له پنده — راته یې ووې زما فرزنده!
لذت دور کړې تر ساتل ډیر دی — خوی خیر ندی ممسك له خونده
« عبدالقادر خټک»

دلو یې په مقام به هاله کښېنې — که د ور کړې دمرانې په وزرڅې
«عبدالقادر خټک»

---

(۱) ویې: لفظ، کلمه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خیل ځان دیارهٔیم درم اسراف دی   چه په بل خونه ښندې بې اسرافی ده
« عبدالقادر خټک »

تولول کېښول دزرو ښځې کاندي   ور کول بازل یې خوی خصلت دنرو
«عبدالقادر خټک»

چه شجاعت کا دنیا په ککف اری   نوم به دښکو په هر طرف لری
هر چه حاصل کا دا د واړه خوریه   هغه میراث دشاه نجف لری
« عبدالقادر خټک »

که ځوا نمردی بل آزار مکړه په گلو   ځان دښو دبدو تیرو ته کړه هدف
«عبدالقادر خټک»

چه گټل خوړول بخښل کا ځوان هغه   چه تو ره اری د توري خان هغه
کان دلعل ودیا قوت و گوهر څه دی   چه احسان تري پیدا کیږي کان هغه
چه نی ته په گېره وخوري حیطه شی   د مجلس سره چه خود شی خوان هغه
که دمال دی که دملك دی که د لیچو   چه نې توان دچا یکبار شی توان هغه
په تما مه شپه په ورځې میاشتې کال کښې   چه د خدای په یادو در ومې آن هغه
چه د خوك دوړ اندې روستو ځی داخه شی   په تنها وجود چه شان شی شان هغه
و نور چاوته وران مهوایه خوشحاله !   چه قول عهد وران شو وران هغه
« خوشحال خان خټک »

که پښتو ن شی گدا گر د کل جهان   غگ نې تملی دږ ودي دی تریو نان
هسې شه مهما ن نوازه خلك نشته   لکه خدای چه پیدا کړیدی افغان
که بهردر ته مرزی شی خوپه کور کښی   له ادبه ځان میر نی کړی تابه خان
ده رچا ځای لهچه ور شي بې تکلیفه   کټپوزی در ته تیار وی آش و نان
« میر احمد شاه رضوانی »

۵ – د پښتو نولی غرور :

زه له ځایه د ماغی په جهان را غلم   ماد هسې د ماغ سر نه دی را وړی
له اصلی فو لاده هله تیغ ر غیږ ی   په وار وارچه ځنې لاړ شی و سنیځړی
« خوشحال خټك »

که زه گوری درد آشامو سره شماریم   خوار هغه چه نې له ما سره آهنگ دی
هر ملخی دسر بازی هنر څه زده   چه په دا هنر کښې سر ښندی پتنگ دی
لا تر او سه نې ماغزه په قرار ندی   چا چه ما سره و هلی سر په سنگ دی
د گیندیو په ځیگر کښې نې گولی دی   که لیدلی چا دما د ښکار تفنگ دی
لا په خوب کښې په لرزه پریوزی له کټه   چه دچا ترغوز زما د توری شرنگ دی
که په دا د رومی گو ري هغه زه یم   چه مې داغ په خاطر اینې داورنگ دی
در ست جهان مې ومغل و ته خیر کړ   ځای په ځای نې ښتانه وته قلنگ دی
ځنې څه اویه دعوی لرم په زده کښې   ولې څه کړم چه پښتون واړه بې ننگ دی

خو طالع را سره هسې مدد نه کا ‎ گڼه تېر تر فریدونه مې فرهنګ دی
دخو شحال دزړه دحال ننداره وکړه ‎ که په تخت دپاچه ګنبیني هم ملنګ دی
« خوشحال ختک »

چه زما د در وېزې په کچکول تحیر شی ‎ دحاتم په زړه به سهم د سوال پرېبووت
« عبد الحمید مهمند »

هسې رنګ له دې ځا له تنها خوښ یم ‎ چه مدام لکه وحشي په صحرا خوښ یم
تر هغه چه خشک طینت د صحرا و یستم ‎ لکه موج او اره په دریا خوښ یم
چه شاړه بې له اقمې و زی مګس شی ‎ کله زه د هغه خوان په صلا خوښ یم
چه په شان د آفتاب نده ګرم رویه ‎ ستا په سر که په سایه د هما خوښ یم
چه په قید یې د قفس کړم لکه زر که ‎ تر دا هسې خنداز ه په ژړا خوښ یم
که پیدا ر لکه تصویر له خوا به نه شو ‎ په دا حال له خپله بخته شیدا ! خوښ یم
« شیدا ختک »

جهان شرم نام و ننګ دی ‎ که دا نه وی جهان رنګ دی
چه وفاو رخه نشته ‎ ګل به څه کړي چه خوشرنګ دی
چه یې عشق تر سره کړی ‎ نور خوک نشته خو پتنګ دی
په ښا غلیو جهان ارت دی ‎ په غو لیو باندی تنګ دی
چه خوشحال باندي ناستی کا ‎ دا بوزی نده او رنګ دی
« خوشحال ختک »

اکوړی ، یحیی ، شهباز واړه سره زر وو ‎ په خپل دور واړه و ښه تېر کړ خپل وار
اکوړی ، یحیی ، شهباز واړه زمری وو ‎ زه هم نه یم د ګیدړو په قطار
« خوشحال ختک »

د ځا تم غوندې مې خپل و حشم نشته ‎ په عطا کښې له ځا تمه برابر یم
سخاوت مې په تقلید په رسم ندی ‎ زه له ځا یه د سخي بابا پسر یم
په و ګړی مې خبر ې د مردی شته ‎ په همت کښې په هر لوری نامور یم
« خوشحال ختک »

هر چه کاندی نوکری د بادشاها نو ‎ خا مخا به د دربا نو منت بار وړی
« عبد الرحمان مهمند »

مطیع الله له موره پلار ره هم سوال مکره ‎ سل بلا شرمندګی دی په سوال کښې
« مطیع الله پیر خیل »

در وېزه له در وېزه ګرو ناکسی ده ‎ د فلک کچکول ته مه ښسه , کچکول
چه رښتینی سیده صاف نه وی حمیده ! ‎ بو لی بو لی عا فلان دا هسې بول
« عبدالحمید مهمند »

هسی فخر شمس الدین کاندی به عشق کښې ‎ لکه فخر کړی پښتون په خپل نسب
« شمس الدین کاکړ »

دروغ ویل هغه کاچه یې وېره وی یا طمع ‎ خوشحال په دا ندی حق به وایی خو یی سر شته
« خوشحال ختک »

روهي کتلوګ (۵۰۲۰) سردار محمد : ح : سراج الدین : ر : محمد امین ن : رجب علی : ه : اجرائیه پښتو ټولنه ۲۶-۲-۲۷

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library